

Komorní listy

časopis soudních exekutorů

4/2011

III. ročník

vydává
Exekutorská komora
České republiky

Oslavy 10. výročí založení Exekutorské komory České republiky

Doktrína Piercing the corporate veil

Společné jmění manželů

Pořádání elektronických dražeb dle zákona - pro exekutory zdarma

Server E-AUKCE.COM, který je již deset let nejrozsáhlejší databází konaných dražeb, dražebníků, exekutorů, odhadců v ČR, pro Vás připravil mnoho zajímavých změn sledujících větší medializaci Vašich dražeb.

Mezi hlavní novinky patří nově navázaná spolupráce s jedním z největších realitních serverů RealCity.cz, dále pak možnost pro soudní exekutory kompletně pořádat elektronické dražby splňující všechny zákonné podmínky zdarma a příjemnou novinkou je změna ve zpoplatnění služeb, neboť v případě, že dražba skončí neúspěšně, budou Vám vynaložené prostředky na „kartu dražby“ navráceny.

- elektronické pořádání dražeb zdarma
- prezentace movitostí - pro SE zdarma
- snížení cen o 10%
- neúspěšné dražby nezpлатněny
- efektivní prezentace dražeb
- rozšíření mediálního dosahu: **ihNed.cz**
RealCity.cz
Konkursní Noviny

Projekt E-AUKCE.COM zahájil činnost v roce 2001 zároveň s platností zákona o veřejných dražbách. Jeho cílem je podávat komplexní, aktuální a smysluplné informace investorům o dražbách v rámci celé České republiky. Projekt zahrnuje přehledové databáze a seznamy dražebníků, exekutorů, odhadců a správců konkursní podstaty, stejně tak jako bezplatnou právní poradnu.

Hlavním cílem projektu je poskytnout klientům serveru efektivní paletu možností jak prezentovat své dražby s důrazem především na zvýšení efektu oslovení, kterého je mimo jiné dosaženo také spoluprací mediálních partnerů jako jsou např. Konkursní noviny, server IHNED.CZ a nově také REALCITY.CZ.

V případě Vašeho zájmu neváhejte kontaktovat naši reklamní specialistku Pavlínou Křenkovou, tel.: 774 868 037 nebo navštivte náš portál na adrese **www.e-aukce.com** nebo **www.drazebnikalendar.cz**.

Vánoční zamyšlení

V adventní době mám každoročně takový schizofrenní pocit. Na jedné straně se snažím křesťansky zklidnit svoji duši a připravit se na svátky Vánoc, rozjímat o proběhnuvším roce, co se událo dobrého, co já udělal dobrého a co jsem doslova zpackal. Na druhé straně mívám pocit, že 24. prosince končí svět, co se neudělalo do té doby, už se neudělá, prostě vše je zapotřebí do tohoto magického termínu stihnout. Ani letošek není výjimkou. Novela exekučního řádu v Parlamentu dává příslib silných adventních zážitků a meditativních sezení nad jejím opravdu definitivním zněním. Nicméně osobně ji vnímám jako to spíše pozitivní, co odcházející rok přinesl. Stejně tak vnímám jako pozitivní i angažovanost řady našich nových kolegů v komorových věcech. Toto a řada dalších věcí by měla být předzvěstí toho, že příští rok bude rokem dobrým. Velmi záleží na nás, jak to dobré i méně dobré, co můžeme příští rok očekávat, přijmeme a jakým způsobem s tím naložíme. Právě to totiž navenek vypovídá o zralosti našeho stavu a podle toho budeme posuzováni. Budeme vnímáni jako rozumný dospělý partner, nebo jako děčko, které chce vše teď a tady? Z hlediska dlouhodobé perspektivy stavu je žádoucí, abychom vnímali právě dlouhodobé nuance našeho počínání, a to ať už při hodnocení legislativy, exekučních postupech, či při takových „triviálnostech“ jako je způsob provádění mobiliárních exekucí. Jedině tak nám totiž mohou být svěřeny další kompetence, jedině tak můžeme být reálným partnerem při narovnávání některých pokřivených právních úprav, při tvorbě právních předpisů. Byť to tak někdy na první pohled nevypadá, právě v naší oblasti velmi platí, že upřednostnění jednoho individuálního zájmu často poškodí celý stav a zprostředkovaně pak i dotyčného, jenž dal svůj parciální zájem do popředí. Právě v naší oblasti se totiž nejedná o tzv. hry s nulovým součtem, kdy přesně to, co získá jeden, ztrácí druhý. V naší branži spíše platí tzv. věžňovo dilema, tedy že spoluprací a upřednostněním dlouhodobého a společného zájmu získávají všichni, a naopak upřednostněním krátkodobého parciálního zájmu získává jen jeden, a to často méně, než kdyby spolupracoval, a ostatní ztrácejí v součtu podstatně více, než prvý získal.

Zkusme prosím na to v příštím roce myslet. Přeji nám všem požehnané Vánoce a dobrý rok 2012.

Jiří Prošek

výročí

Mgr. David Hozman, Mgr. Petra Báčová	
Exekutorská komora funguje už deset let	4
Exekutor by v sobě měl mít dávku tolerance	13
(Rozhovor s výtvarníkem Teodorem Buzu)	

články

JUDr. Stanislav Pazderka	
Doktrína Piercing the corporate veil	15

JUDr. Milan Makarius	
Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky aneb Vítězství nad hmotou	20

Mgr. Petr Kunc	
Vliv právních norem upravujících společné jmění manželů na právní úpravu společného členství manželů v bytovém družstvu	23

Mgr. Václav Kuchař	
Exekuce majetku ve společném jmění manželů z pohledu státního dohledu	28

JUDr. Karel Svoboda	
Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou	30

JUDr. Stanislav Pazderka	
Co všechno se vejde pod zástavní právo exekutorské?	33

z historie

JUDr. Petr Smolík, Ph.D.	
S exekucí proti proudu času aneb Co se do sborníku nevešlo	35

legislativa

Stanoviska Právní a legislativní komise	39
--	----

judikatura

Exekuční postih společného jmění manželů v judikatuře soudů	42
--	----

zprávy z Komory

JUDr. Karel Urban	
Zpráva o činnosti vzdělávací komise	49
Mgr. Jiří Král	
Zpráva zkušební komise	50

Autor fotografie na titulní straně: Martin Kovář

Komorní listy dospívají

Od vzniku myšlenky vydávat časopis soudních exekutorů a příprav jeho pilotního čísla uplynulo více než dva a půl roku. Za tu dobu jsme se naučili vydávat odborný časopis, který se Vám, jak pevně doufám, líbí a přináší Vám zajímavé informace nejen z oblasti exekučního práva. Pro nadcházející čísla časopisu jsme připravili několik novinek, které mají přispět k další profesionalizaci a větší konkurenceschopnosti Komorních listů.

Tou první je nová vizuální podoba časopisu, přičemž již na stránkách tohoto čísla Vám představujeme nové logo Komorních listů (více informací naleznete na straně 32). Všechny články otištěné v tomto vydání již prošly recenzním řízením. Počínaje příštím číslem budou Komorní listy za každý otištěný odborný příspěvek vyplácet autorské odměny. Pokyny pro zasílání autorských statí najdete na straně 27. Samotný časopis však bude nadále vydáván a distribuován Exekutorskou komorou České republiky zdarma, a to v tištěné i on-line podobě. O to více si vážíme finanční podpory, kterou nám pravidelně poskytují naši inzerenti.

Děkujeme za Vaši přízeň a věříme, že se jí budeme těšit i v novém roce, do kterého Vám přejeme hodně úspěchů.

David Hozman,
šéfredaktor Vašeho časopisu

JUDr. Stanislav Pazderka
Doktrína Piercing the corporate veil

Článek pojednává o doktríně propíchnutí závoje společnosti. Východiskem pro jeho sepsání se stala běžná praxe, kdy společníci právnických osob zakládají nové společnosti se shodným předmětem podnikání a klientelou, ačkoliv hospodaření původní společnosti skončilo zadlužením. Tato praxe poškozují věřitele, na jejichž ochranu byla zkonstruována v rozhodování amerických soudů popisovaná doktrína, jejímž smyslem je prolomení výlučné majetkové odpovědnosti právnických osob. Autor seznamuje čtenáře s důvody, kdy soudy ve svých rozhodnutích relativizují odpovědnost společnosti a vyslovují přímou majetkovou odpovědnost osoby za společnost jednajících.

JUDr. Milan Makarius
**Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky
aneb Vítězství nad hmotou**

Úvodní článek hlavního tématu časopisu podává shrnutí zákonné úpravy majetkových vztahů manželů a seznamuje čtenáře s jejími charakteristickými rysy. Srovnává hmotněprávní úpravu společného jmění manželů s úpravou procesněprávní a pokud jde o vykonávací řízení, dochází k závěru, že zákonná úprava exekučního řízení v podstatě hmotné právo nerespektuje. Autor upozorňuje i na skutečnost, že v zákoně není upravena odpovědnost za závazky vzniklé mimo společné jmění manželů.

Mgr. Petr Kunc
**Vliv právních norem upravujících společné jmění manželů
na právní úpravu společného členství manželů v bytovém
družstvu**

Autor se ve svém příspěvku zabývá otázkou, zda a jakým způsobem může být právní úprava vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu ovlivněna institutem společného jmění manželů. Zejména zkoumá, zda také v případě nabytí členského podílu v bytovém družstvu jedním z manželů za trvání manželství darováním, děděním nebo za majetek náležející do výlučného vlastnictví jen jednoho z manželů vznikne společné členství manželů v bytovém družstvu. V této souvislosti upozorňuje na relativně nedokonalou právní úpravu a důsledky, které může nesprávné posouzení vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu vyvolat.

Mgr. Václav Kuchař
**Exekuce majetku ve společném jmění manželů z pohledu
státního dohledu**

Článek představuje zásadní rozhodnutí soudu ve věcech exekučního postihu společného jmění manželů, které autor glosuje z pohledu odboru státního dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR.

JUDr. Karel Svoboda
**Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací
žalobou**

Krajský soud v Hradci Králové uzavřel, že úspěch žaloby o vyloučení věci z exekuce není podmíněn předchozím včasným návrhem jejího údajného vlastníka na vyškrtnutí věci ze soupisu postupem podle § 68 exekučního řádu. Tím podle názoru autora článku učinil toto nové ustanovení do značné míry obsolentním. JUDr. Svoboda seznámí čtenáře s úvahami, které krajský soud k výše uvedenému stanovisku vedly. Poté provede jejich kritický rozbor.

JUDr. Stanislav Pazderka
Co všechno se vejde pod zástavní právo exekutorské?

Článek přináší rozbor zákonné úpravy exekutorského zástavního práva a zabývá se předmětem zajištění tohoto způsobu provedení exekuce. Autor si položil dvě otázky: „Jsou náklady exekuce pohledávkou?“ a „Dají se náklady exekuce přihlásit do dražby jiného exekutora?“, na které poskytuje vlastní odpověď výkladem příslušných zákonných ustanovení.

Exekutorská komora funguje už deset let

Mgr. Petra Báčová
a Mgr. David Hozman,
členové redakční rady Komorních listů

První listopadový den se nesl ve znamení oslav deseti let existence Exekutorské komory ČR. Tato významná akce se konala v pražském Kaiserštejnském paláci, který se nachází na východní straně Malostranského náměstí a patří k nejzajímavějším stavbám vrcholného baroka v rámci hlavního města. Zúčastnilo se jí 81 hostů. Program dne měl dva celky. Byl rozdělen na odbornou konferenci a neformální složku setkání exekutorů tvořil slavnostní večer.

V první části této reportáže se zaměříme na symposium, v jehož rámci vystoupila řada ctěných hostů, například ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil, místopředseda Vrchního soudu v Praze JUDr. Jaroslav Bureš či prezident UIHJ Leo Netten.

Deset let existence soudních exekutorů

(JUDr. Jana Tvrdková, prezidentka Exekutorské komory ČR)

JUDr. Jana Tvrdková ve svém projevu přivítala všechny přítomné hosty. Zdůraznila, že desáté výročí vzniku Exekutorské komory České republiky je významným mezníkem. Mezníkem, který reflektuje dobu, na jejímž počátku vznikly takřka na zelené louce úřady nové právní profese – soudních exekutorů, dobu, za kterou došlo ke stabilizaci exekutorských úřadů. Decennium je důvodem k reflexi smyslu a významu exekučního řízení a též možností vyslechnout si názory z tábora ostatních právnických profesí.

Následovalo představení odborné části programu oslav desátého výročí. Historický exkurs dle názoru JUDr. Jany Tvrdkové umožňuje zamyslet se nad společenským postavením osob, které v české historii prováděly výkony soudních rozhodnutí, nad pravomocemi, které jim svěřil stát k zajištění nuceného splnění závazků, ale i nad vnímáním těchto osob společností. Všechna tato témata jsou aktuální i v současnosti.

Vymahatelnost práva již není problémem (JUDr. Jiří Pospíšil, ministr spravedlnosti)

Ve svém projevu JUDr. Jiří Pospíšil zhodnotil zřízení profese soudních exekutorů v roce 2001, které bylo dobrým a správným počinem, neboť z české společnosti v podstatě vymizely stížnosti na vymahatelnost práva. Tato zkušenost je důvodem pro rozšíření pravomoci soudních exekutorů v podobě odstranění nařizování exekucí soudy, jež je spojeno i s úvahami o odstranění dvojkoľejnosti vymáhacího řízení. Tyto navrhované změny mají přinést snížení fiskálního zatížení soudní soustavy a uvolnění rukou soudcům, kteří by se nadále měli věnovat svému hlavnímu poslání – rozhodování sporů.

Ministr spravedlnosti upozornil též na negativní vnímání soudních exekutorů veřejností. Soudní exekutory vyzval k sebereflexi, kterou nemůže nahradit žádný zákon a ani sebelepší etická

pravidla. Soudní exekutoři si musejí uvědomit, jak svojí činností a přístupem k účastníkům ovlivňují život občanů země.

JUDr. Jiří Pospíšil ve svém projevu připomněl kritický rok 2009, který se nesl ve znamení sporu Exekutorské komory České republiky s ministerstvem spravedlnosti. Ten vyústil v přenesení části pravomocí delegovaných na Exekutorskou komoru ČR – kárné pravomoci a výběru soudních exekutorů – zpět na stát. Poděkoval též současnému vedení Exekutorské komory České republiky za zklidnění vztahů mezi samosprávou a exekutivou, kdy Ministerstvo spravedlnosti v současné době považuje Exekutorskou komoru České republiky za partnera. Proto věří, že společný postup Ministerstva spravedlnosti a Exekutorské komory České republiky bude přispívat k prohloubení humanizace, ale i k větší efektivitě exekučního řízení.

Odpovědnost za korektní postup v exekučním řízení

(JUDr. Jaroslav Bureš, místopředseda Vrchního soudu v Praze)

JUDr. Stanislava Kolesárová,

členka prezidia Slovenskej komory exekútorov

Ďakujem za možnosť byť účastná takej slávnostnej chvíle, akou bola desaťročnica založenia Vašej stavovskej komory. Veľmi oceňujem celý charakter akcie, ktorá napriek tomu, že by si bolo na čo pošťazovať, nemala ani v náznaču konfrontačný charakter. Skôr naopak. Mňa osobne úplne fascinovala erudovanosť, s akou prednášal exkurs do histórie exekucí v českých zemích JUDr. Petr Smolík, PhD. Mám pocit, že práve tento historický aspekt by mal byť opakovane zdôrazňovaný; veď vykonateľnosť a vynútiteľnosť práva bola predmetom intenzívneho záujmu štátnej moci už stovky rokov dozadu. Vyvrcholením oslavy bola prehliadka umeleckých diel a veľmi distingvovane a príjemne vedené rozhovory s autormi.

Viem, aké je pracné zabezpečiť akciu takejho rozsahu do všetkých detailov a to sa prezídiu Vašej komory a všetkým, kto sa na organizácii podieľali bezo zbytku podarilo.

JUDr. Jaroslav Bureš, bývalý ministr spravedlnosti, který v roce 2001 uváděl první soudní exekutory do exekutorských úřadů a do konání ustavujícího sněmu soudních exekutorů vykonával funkci Exekutorské komory České republiky, též zhodnotil vytvoření profese soudních exekutorů kladně.

Připomněl, že osoby zajišťující vymahatelnost práva mají podstatnou odpovědnost, jež se může rozdělit na odpovědnost dvojího druhu: na odpovědnost za standardní postupy, kdy se soudní exekutoři mohou opřít o více než stoletou tradici a bohatou exekuční judikaturu, a na odpovědnost za korektní postupy, tedy jakousi odpovědnost za vlastní činy.

JUDr. Jaroslav Bureš se vyjádřil též k dopadům odstranění dvojí kolejnosti vymáhacího řízení. Uvedl, že soudy již nebudou institucí, na kterou se budou moci soudní exekutoři obrátit s radou. Budou to soudní exekutoři, kteří ponесou odpovědnost za správné posouzení exekučního titulu. Na Exekutorské komoře České republiky bude, aby sjednocovala praxi soudních exekutorů.

Oslava desátého výročí je oslavou všech soudních exekutorů
(Leo Netten, prezident Mezinárodní unie soudních exekutorů)

Leo Netten připomněl notoricky známý článek 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Dle judikatury Evropského soudu pro lidská práva k tomuto článku je nedílnou součástí práva na spravedlivý proces též výkon soudních rozhodnutí. Z uvedeného důvodu jsou soudní exekutoři základním prvkem právního státu.

Ve svém projevu vyzdvihl mezinárodní prestiž Exekutorské komory České republiky. Uvedl, že desáté výročí Komory je i výročím Mezinárodní unie soudních exekutorů, a tedy všech soudních exekutorů. U této příležitosti Exekutorské komoře České republiky předal zlatou medaili Mezinárodní unie soudních exekutorů.

Zdravice představitelů ostatních profesních komor
(JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., JUDr. Martin Foukal a JUDr. Martin Vychopeň)

Po vystoupení prezidenta Mezinárodní unie soudních exekutorů následovala krátká vystoupení představitelů ostatních právnických profesí:

JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., prezidentka Unie státních zástupců České republiky, upozornila na povinnost všech právníků kultivovat prostředí kolem sebe a celou společnost. Uvedené vystupuje do popředí jak u státních zástupců, tak soudních exekutorů.

Prezident Notářské komory České republiky JUDr. Martin Foukal uvedl, že notáři a soudní exekutoři jsou profese, které jsou si svou podstatou nejbližší. Kromě jiného je spojuje i shodná struktura zákonné úpravy. Doufá ve vzájemné souznění obou samospráv, a to i přes kompetenční spory, které v současné době probíhají.

JUDr. Martin Vychopeň, předseda České advokátní komory, připomněl tristní stav výkonu soudních rozhodnutí v 90. letech,

k jehož odstranění podstatným způsobem přispěli právě soudní exekutoři. Ve svém projevu též upozornil na snižování tarifů, které povede k poklesu vymahatelnosti drobných pohledávek, což je negativním signálem pro dlužníky.

Omezení pravomocí otevírá prostor pro pokoutní vymáhání

(JUDr. Stanislava Kolesárová, členka prezidia Slovenské komory exekútorov)

JUDr. Stanislava Kolesárová připomněla vznik a prosazování myšlenky soudních exekutorů na Slovensku, která se začala konstituovat od konce roku 1992. Po zavedení soudních exekutorů došlo na Slovensku k prudkému nárůstu vymahatelnosti práva. Následné zrušení dvojkolejnosti přineslo úspory pro soudy, a to jak finanční, tak materiální.

Soudní exekutoři se „utkávají“ obrazně řečeno nejen s dlužníky, ale i se soudy a orgány exekutivy, kdy se činnost soudních exekutorů na Slovensku stala činností „potencionálních viníků“. Novelizace mající původně za cíl zefektivnit exekuční řízení, na jejichž přípravách se podílela též Slovenská komora exekútorov, byla přepracována do podoby sankční novely. Společně s omezením pravomocí soudních exekutorů klesla vymahatelnost práva a nyní se Slovensko ocitá na chvostu v evropském srovnání. Omezením pravomocí soudních exekutorů se otevřel prostor i pro pokoutní vymáhání práva, jež je bohužel spojeno i se zapalováním automobilů apod. Tyto změny rozhodně nejsou v zájmu věřitelů.

Historie exekucí v českých zemích

(JUDr. Petr Smolík, Ph.D., člen Katedry občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy)

Představení historie exekucí na našem území zahájil JUDr. Petr Smolík, Ph.D., citátem Johanna Nepomuka Nestroje: „Bereš-li jen nejnnutnější věci na úvěr a zůstáváš za přepychové nákupy dlužen, můžeš vystačit s málem.“, který označil za dlužnickou maximu. Ve svém příspěvku zdůraznil, že samotné dějiny exekucí jsou stejně staré jako dějiny soudního procesu.

Vývoj exekučního procesu vedl od osobní exekuce, nerozlučně spojené s dlužnickým vězením a ležením pro dluhy, k exekuci věcné s majetkovým postihem dlužníka, od exekuce generální, jež se postupně vyvinula v kolektivní řešení cestou bankrotu, po exekuci speciální vedoucí k vymožení konkrétní pohledávky věřitele. Samotná historie exekučního řízení je lemována myšlenkami efektivního provedení výkonu soudních rozhodnutí na straně jedné a přiměřenosti majetkového postihu dlužníka na straně druhé.

JUDr. Petr Smolík, Ph.D., věnoval každé historické etapě vývoje exekučního práva stručný výklad. Připomněl též instituty exekučního práva, jako je nucená správa nemovitostí či předražek, které se v navrhované novelizaci exekuční práva mohou dočkat své restaurace. Podrobný výklad historie exekucí v českých zemích se stal nejrozsáhlejší částí Sborníku vydaného u příležitosti 10. výročí založení Exekutorské komory České republiky.

S vývojem jednotlivých právních institutů exekučního práva se počínaje tímto číslem budeme setkávat na stránkách Komorních listů pravidelně v nové rubrice Z historie, kterou bude připravovat právě JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Doktrína propíchnutí závoje společnosti

(JUDr. Stanislav Pazderka, soudní exekutor Exekutorského úřadu Písek)

V českém prostředí se často setkáváme s řetězením vlastnické struktury právnických osob či přenášením aktivit z jedné společnosti na druhou, které pojí shodný personální substrát a mnohdy též podnikatelský záměr. Tato skutečnost často vede k situaci, že tyto osoby reálně nevlastní žádný majetek, což nutně vede k zastavení exekučního řízení pro nemajetnost těchto společností. Vyvozovat odpovědnost majitelů společností za jejich dluhy však česká právní úprava neumožňuje.

V rozhodovací praxi amerických soudů došlo k postupnému prolomení této výlučné odpovědnosti, a to za použití doktríny propíchnutí závoje společnosti. JUDr. Stanislav Pazderka posluchače odborné části konference seznámil s jednotlivými důvody, kdy soudy ve svých rozhodnutích relativizují odpovědnost společnosti a vyslovují přímou majetkovou odpovědnost osoby za společnost jednající. Těmi mohou být podkapitalizace společnosti, absence záznamů o fungování společnosti, používání majetku společnosti dominantním akcionářem či prolínání majetku společnosti a společníků apod. Podrobně se s nimi můžete seznámit v příspěvku JUDr. Stanislava Pazderky otisknutém v tomto čísle časopisu na straně 15.

Z pohledu soudu

(JUDr. Martina Kasíková, místopředsdkyně Krajského soudu v Praze)

JUDr. Miroslava Jirmanová,

soudkyně Nejvyššího soudu České republiky

Především se mi líbilo prostředí, které Exekutorská komora k oslavě svého desátého výročí zvolila. Pokud jde o jednotlivé příspěvky, z nichž většina měla jen pozdravný charakter, osobně mě zaujal příspěvek ministra spravedlnosti JUDr. Jiřího Pospíšila, který konkrétně hovořil o práci soudních exekutorů, vyzdvihl jejich roli při vymahatelnosti práva, zároveň ovšem poukázal na některá negativa. Dále mě zaujal příspěvek JUDr. Jaroslava Bureše, který se týkal zvýšené odpovědnosti soudních exekutorů v souvislosti s připravovanou novelou občanského soudního řádu (odstranění dvojkolejnosti při provádění výkonu rozhodnutí). Zajímavý byl nepochybně i příspěvek JUDr. Petra Smolíka, Ph.D., týkající se vývoje exekučního práva. Sama jsem postrádala přehlednou zprávu o činnosti soudních exekutorů v uplynulých deseti letech. Jinak mě překvapilo hodně prázdných židlí v přednáškovém sále. K večernímu programu se nemohu vyjádřit, protože jsem se ho nezúčastnila.

Ve svém projevu JUDr. Martina Kasíková upozornila, že exekuční agenda se stala nejpočetnější agendou soudů, agendou, která na každém soudě vyžaduje specializaci části soudců. Jako příklad uvedla Krajský soud v Praze, kde tvoří rozhodování o opravných prostředcích proti rozhodnutím vydaným při provádění exekuce 40 % celkového nápadu soudu. Takový stav vyvolává potřebu po exekučním právu a po právnících, kteří se na tento obor specializují.

Uvedené zároveň vyvolává otázku, jaký počet exekucí je ještě únosný, a to jak z hlediska rychlosti, tak z hlediska kvality rozhodování.

Soudní exekutoři zapustili kořeny

(Mgr. Ing. Jiří Prošek, viceprezident Exekutorské komory České republiky)

Po krátké diskusi zakončil odbornou část konference Mgr. Ing. Jiří Prošek, který zdůraznil, že desáté výročí založení Exekutorské komory není malou událostí. Je dokladem toho, že soudní exekutoři zapustili v českém právním systému své kořeny, a to nejen pro další desetiletí, ale i pro další generace. Proběhnuvší konference též prokázala, že exekuční činnost má staleté kořeny v českém právním prostředí. Na závěr Mgr. Ing. Jiří Prošek poděkoval všem vystupujícím a osobám, které se zúčastnily konference, a pozval je na večerní program oslav.

JUDr. Vladimír Plášil,

soudní exekutor Exekutorského úřadu Praha 7

Po organizační stránce konferenci považuji za plně zvládnutou. Nesmírně velký kus práce odvedli v této souvislosti pracovníci sekretariátu Komory v čele s panem tajemníkem Mgr. Ustohalem. Program byl vyvážený a plně odpovídal významu celé akce. Nejvíce mne jako milovníka právních dějin zaujal historický exkurs pana JUDr. Petra Smolíka, Ph.D., k vývoji exekučního práva. K odborné úrovni celé akce nemám výhrad. Pouze mne mrzí neúčast zástupců zahraničních profesních komor exekutorů, jelikož s výjimkou zástupců Slovenskej komory exekutorov z jiných zemí nikdo nepřijel. Náplň slavnostního večera podle mého názoru dostatečně reflektovala téma výročí a po obsahové stránce ji považuji za kvalitní.

Slavnostní večer

Účastníci konference si po jejím zakončení dopřáli chvíli oddechu buď v zázemí hotelu Pyramida, nebo v uličkách Malé Strany. Již kolem 18. hodiny ale začali přicházet do prostorů Kaiserštejnského paláce, kde je v Sále Emy Destinnové vítala prezidentka Komory JUDr. Jana Tvrdková a členové prezidia a kde byl pro všechny připraven welcome drink. Čekání na začátek koncertu klasické hudby si příchozí krátili obdivováním historických zajímavostí objektu.

Připomeňme, že Kaiserštejnský palác dal na začátku 18. století postavit František Helfried z Kaiserštejna podle projektu Giovanniho Battisty Alliprandiho. Základem byly původně dva gotické, renesančně přestavěné domy, spojené v 17. století do jednoho celku. Stavebník se však dokončení nedožil. Objekt dostavěl až Petr Radecký z Radče v roce 1720. Později se majitelé často střídali. K rozsáhlé rekonstrukci paláce došlo až ve druhé polovině 70. let minulého století. Následně byl objekt sídlem Československé obchodní a průmyslové komory (později Hospodářské komory ČR). Od počátku 80. let je zapsán na seznamu UNESCO.

Komorní duo

Foyer Sálu Emy Destinnové se naplnilo krátce před sedmou hodinou večerní, kdy byli hosté uvedeni na svá místa. O oficiální zahájení galavečera požádala moderátorka Petra Báčová prezidentku Exekutorské komory. JUDr. Jana Tvrdková poděkovala všem hostům za přijaté pozvání a popřála jim příjemnou zábavu.

Další potlesk diváků již patřil Komornímu duu. Toto československé uskupení funguje sedmým rokem. Pavel Burdych a Zuzana Berešová koncertují nejen na tuzemských a slovenských pódiiích, ale často vystupují i v Římě, Paříži, Lisabonu nebo Bukurešti. Pavel Burdych studoval hru na housle na konzervatoři v Pardubicích a na Janáčkově akademii múzických umění. Více než deset let byl členem Komorní filharmonie Pardubice. Zuzana Berešová se učila hře na klavír na konzervatoři v Košicích. Absolvovala na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě a na Janáčkově akademii múzických umění v Brně.

Jako první se sálem rozlily tóny Uherského tance č. 5 Johanna Brahmsa. Následovala Meditace z opery Thais od Julesse Massenet, zazněl i Dvořákův Mazurek, přítomní se rovněž zaposlouchali do rytmů skladby Kujawiak Henryka Wieniawského a Pohádky Josefa Suka. Pětačtyřicetiminutový hudební zážitek pak Komorní duo uzavřelo Čardášem Vittoria Monti.

Vernisáž

Oba hudebníci se na oslavách Exekutorské komory dočkali vřelého přijetí a vděčného závěrečného aplausu. Další sympatie diváků si však záhy získali čtyři přední výtvarníci – Karel Vysušil, Karel Demel, Aleš Lamr a Teodor Buzu. Tyto osobnosti tmelí zájem o grafiku i o barevnou škálu a sdružuje je rovněž tendence experimentovat s technikou provedení.

Karel Vysušíl

Jako první předstoupil před přítomné dámy a pány Karel Vysušíl (nar. 14. 11. 1926 v Trmicích u Ústí nad Labem). Je umělcem dvou polarit. Ve své grafické tvorbě originálně kombinuje několik technik: suchou jehlu, lept, multibarevnou litografii a kolorování. Ovšem zabývá se i olejomalbou a abstraktní malbou. Karel Vysušíl v tom však žádný nesoulad neshledává: „Jsem malíř stejně jako grafik, ale v podstatě i grafika je malířská. Tyto elementy se prolínají. Já mám rád stavbu v obrazech. Takzvané gestovné malování mi nesedí. Musím mít kresbu a konstrukci v obraze. Když vystavuji věci staré padesát let, je vidět, že ještě mají souvislost. Je to důkaz toho, že jsou ještě aktuální.“

V 50. letech se Karel Vysušíl napojil na hollaristy a spoluzažilo skupinu Máj, která se stavěla proti diskursu socialistického umění. Byl také jedním z iniciátorů vzniku skupin G7 a LG5. V 70. letech obohatil výtvarné postupy o techniku autokoláže. Uspořádal více než osm desítek samostatných výstav. Jak nám řekl na oslavách v Kaiserštejnském paláci, svou výstavní činnost se teď jako by vrátil na začátek – do Galerie Hollar. Od 12. října do 6. listopadu tam probíhala jeho výstava Na přelomu století.

Sám autor nás také upozornil na knihu Grafické podobizny, kde shromáždil svou portrétovou tvorbu: „Poslední portrét v knize je žena maďarského diplomata. Podařilo se mi to udělat tak, že i když je to oficiální zpodobnění, vyrovná se to i expresivním portrétům. Z toho mám radost. Podobizna pro mě hodně znamená. Tím jsem se naučil kreslit a získal jsem tak i cit pro výstavbu. V lidském obličejí je všechno napsané. Když je někdo dělnický typ nebo intelektuál, má to tam vtisknuté. Dobrý člověk má jiné oči než nedobrý člověk, to portrétista musí pochopit. Třeba kolegové, kteří tu dnes jsou, to dělají úplně jinak. A zaplaťpánbůh, že to není stejné! Vystavují tu čtyři autoři, každý je jiný a přitom to jde k sobě. Ovšem dělat dneska podobizny je skoro hřích. Nehodí se to, není to komerční.“

Mimochodem, týden po našem setkání Karel Vysušíl křtil svou novou knihu s názvem Barvy světa. Tato obrázková publikace s texty Ivo Janouška vyšla 8. listopadu.

Karel Demel

Umění Karla Demela (nar. 28. 2. 1942 v Praze) je výrazně inspirováno hudbou a poezií. Rozhovor, kterým se v rámci vernisáže prezentoval, tedy směřoval k této tematice. Ačkoliv Karel Demel předesílal, že není „pódiový typ“, prozradil na sebe spoustu věcí. Hovořil například o své aktuální zálibě v Pásmu Guillaumea Apollinaira: „Musím říct, že je to pro mě nesmírně důležité téma, protože v Pásmu je ústředním motivem hledání sebe sama. Myslím, že kdyby Apollinair žil v naší době, asi by neobdivoval moderní techniku. On se vyznával třeba ze své lásky k autům. Navíc psal i o Bohu, což je pro mě nádherné téma. Právě jsem dokončil sedm grafik k Pásmu a objevuje se v nich třeba motiv Ježíše, jak hledí do hlubin na obraz Spasitele na rybích tělech a chobotnic.“

Výtvarník Demel je tímto francouzským básníkem polského původu fascinován a čte ho v originále: „Ano, to je pravda. Od roku 1972 mám dvě hodiny francouzštiny týdně.“ Podstatu je ale třeba hledat jinde: „U něj je zajímavé to, že byl bolestně hledač a přitom byl tak bolestně vypjatý, že s ním žádná žena nevydržela. To nejpodstatnější, co Apollinaire hledal, byla láska.“

U Demela je také patrná inspirace klasickou hudbou. Koneckonců na pražské Státní konzervatoři studoval hru na tubu, kontrabas a pozoun: „Zážitkem je pro mě třeba poslech nádherné hudby a textů. Člověk čte věci, ve kterých se sám najde. A já jsem teď rád poslouchal Janáčka a četl Halase. V poslední době mě zaujala třeba kniha Hrůzy lásky od Jeana Dutourda. Dlouhou dobu jsem taky strávil s Baudelairrem a jeho Květy zla i s Rimbaudem a Verlainem.“

JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.,

prezidentka Unie státních zástupců

Vývoj exekučního řízení v českých zemích a Československu do roku 1963 by mi zůstal jistě nadále utajen, kdybych nenavštívila odbornou konferenci Exekutorské komory pořádanou u příležitosti desátého výročí založení Komory. Při přednášce JUDr. Petra Smolíka, Ph.D., který je mým spolužákem a kamarádem a kterého jsem po dlouhé době potkala právě při této příležitosti, tedy radost dvojitá, jsem si uvědomila důležitost této přednášky nejen pro exekutory. Abychom mohli jít po správných cestách budoucích, potřebujeme znát i ty minulé. Uvědomila jsem si, že jsem podobný exkurs ve vztahu k působení veřejné žaloby v českých zemích nikdy neslyšela a že vedení Exekutorské komory udělalo moc dobře, když doby minulé připomnělo. Ten, kdo má historii, má snazší budoucnost. Prostory, v nichž se konference konala spolu s večerní vernisáží, můj pocit umocnily. Jsem tedy ráda, že mi některé zážitky nezůstaly utajeny a s úctou děkuji za pozvání.

V roce 1968 byl Demel přijat na Vysokou školu umělecko-průmyslovou v Praze, obor grafika a knižní ilustrace, do ateliéru Zdeňka Sklenáře, jehož asistentem byl Jiří Anderle. Právě tento okamžik byl určující pro další Demelův vývoj. Od té doby se totiž intenzivně věnuje grafické tvorbě, v níž užívá kombinovaných technik – například suché jehly, rytin nebo čarového leptu a několikrát po sobě sypané akvatinty. Vystavoval zejména v zahraničí, kde uspořádal více než dvě stě samostatných výstav. Od 7. března do 1. dubna 2012 budou jeho díla k vidění v pražské Galerii Hollar na Smetanově nábřeží.

Aleš Lamr

Aleš Lamr (nar. 12. 6. 1943 v Olomouci) dorazil na oslavy desátého výročí založení Exekutorské komory v barevné kravatě vlastní výroby. I když ho veřejnost zná jako umělce mnoha tváří – je činný jako grafik, sochař, keramik a ilustrátor – barevná kontrastnost je pro něj typická. Je to dáno i jeho zjevnou inspirací pop artem.

Lamr vstoupil na scénu v polovině 60. let a záhy vytvořil svět geometrických tvarů a zářících barevných odstínů. K mírné změně dochází na přelomu 80. a 90. let, kdy se v jeho díle zvětšuje míra abstrakce. V 90. letech se intenzivněji zaměřil spíše na polohy duchovní, často s biblickou tematikou. Známé jsou například jeho obrazy Trojjednost či Cirkulace andělů.

Před diváky v Sále Emy Destinnové Aleš Lamr připustil, že se rád obrací k velkým pojmům a v posledních etapách své tvorby se citelněji pokouší o postžení univerzálního principu skrze prvky čar. Ve svém novém cyklu uplatňuje postup cákání akrylových barev na plátno. Tímto způsobem vznikly i obrazy Lyrochvosti, Modrovous či Lacerta ilia.

S realizacemi Aleše Lamra se můžete setkat například v brněnském Divadle na provázku, v prostorách České televize a známé jsou nástěnné malby z pracovny exprezidenta Václava Havla. Významná je i jeho práce ilustrátorská, například na Bibli 21. století.

Teodor Buzu

Nejmladší ze čtyř výtvarníků, který v prvním listopadovém večeru přišel představit svá díla, byl Teodor Buzu (nar. 3. 5. 1960 v Moldavsku). V deseti letech se dostal na školu pro mimořádné výtvarné talenty. Ve studiu pokračoval na Akademii umění a designu v ukrajinském Charkově. Do Československa se přistěhoval v 87. roce. Žije v Táboře. Věnuje se malbě, kresbě, grafice, ale především akvarelům. Rozhovor s ním si můžete přečíst na následující straně.

Díla Karla Vysušila, Karla Demela, Aleše Lamra a Teodora Buzu si zájemci mohli prohlédnout i zakoupit v prvním patře v Křišťálovém sále, v Mikulášském a Malostranském salóncu. Tamtéž probíhal až do pozdních večerních hodin i slavnostní raut.

Exekutor by v sobě měl mít dávku tolerance

Rozhovor připravila Petra Báčová

S malířem Teodorem Buzu se setkala většina exekutorů na slavnostním večeru v Praze v Kaiserštejnském paláci. 1. listopadu tam Exekutorská komora slavila deset let své existence a při té příležitosti také proběhla vernisáž děl čtyř předních českých umělců – Karla Vysušila, Karla Demela, Aleše Lamra a Teodora Buzu. Právě s posledně jmenovaným vedla moderátora akce Petra Báčová následující rozhovor. Nejprve se nesl v duchu odlehčené analýzy etymologického původu slova komora, ovšem došlo i na téma krize lidských hodnot.

Pane Buzu, dovolte, abych Vás čtenářům Komorních listů nejprve krátce představila. Narodil jste se před 51 lety v Moldavsku. Do Československa jste se přistěhoval v roce 1987 a dnes žijete v Táboře.

Komorní listy? Doufám, že název tohoto časopisu odpovídá tomu, že jde o komoru. Protože slovo komora má různé význa-

my. Komora například může znamenat dobrý pokoj, pokojíček. Takže doufám, že v uvedeném názvu je i ta lidskost, respektive význam slova komora v tom hezkém slova smyslu.

Neevokuje ve Vás slovo komora spíše jakýsi kumbál?

Vůbec ne, neboť znám i románské jazyky. Třeba v rumunštině pochází slovo komora od slova camera, to je pokoj. To znamená, že je v pokoji teplo a dobře.

Takže Exekutorská komora?

Exekutorská? To už je něco jiného. To už je jiný význam.

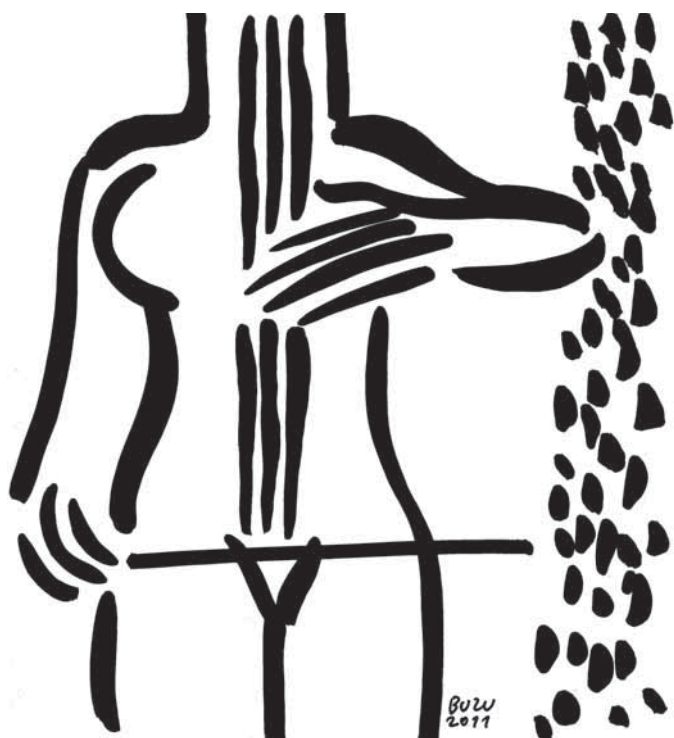
Myslíte, že to není sdružení exekutorů v hezkém teplém pokoji?

No já doufám, že to tak někdo vnímá. Exekutoři se shromažďují v komoře – tedy tam, kde je dobře.

Věřím, že vtipkovat na toto téma bychom mohli dlouho, ale věnujme se spíše Vaší tvorbě. Často reflektujete téma přírody, ale pak je tu jeden námět, který naopak naprosto vynecháváte. O vás je známo, že nenosíte hodinky. Vy zkrátka vůbec nereflektujete téma času...

Protože čas, to je taková věc – člověk utíká od sebe nebo před sebou, utíká od času. Ovšem od času se nedá utíkat! My, malíři, děláme jednu věc, snažíme se plnit utopické sny. Celý můj život je o plnění utopických snů. Snažím se pozastavit čas. Obraz má v sobě minulost, budoucnost, ale především současnost. Avšak lidé utíkají od současnosti. My, výtvarníci, se snažíme současnost trochu pozastavit, aby si člověk našel čas a aby v sobě našel klid v momentě, kdy se dívá na obraz.

Znáte francouzského poststrukturalistu Jeana Baudrillarda? Podle jeho teorie se kontrole vymknul nejenom čas, ale i prostor.

Teodor Buzu: Píseň pro tebe (2011)

Temporalita je rázem neplatný pojem, čas teče mimo nás, stíhají ho jen moderní technologie, ale lidské vnímání už k jeho reflexi uzpůsobeno není.

Přesně tak! Čas totiž momentálně ztratil trpělivost. Čas se s námi již nebaví, čas už nás neposlouchá. My si to ani nezasloužíme, protože jsme s tím časem plynuli a on nám to teď vrací. Proto má každý z nás pocit, že čas strašně rychle utíká. On utíká od nás. Pro mě je navíc s časem spojena ještě jedna věc.

Jaká?

Teď se hodně mluví o hospodářské krizi. Ale málokdo mluví o krizi lidské. Myslím, že je třeba zdůraznit, že když všichni exekutoři budou lidští, bude se ona lidskost v nich přenášet i na dlužníky a věřitele. Já jsem totiž přesvědčen o tom, že finanční krize je svázána s krizí lidskou. Ten, kdo vymyslel, že tu dnes spolu se sněmem exekutorů probíhá výstava, byl génius. Neboť my se snažíme přidat exekuci i trochu toho lidského faktoru. Domnívám se, že exekutor by v sobě měl mít určitou dávku tolerance.

Či spíš empatie? Schopnost vcítit se do povinného, potažmo oprávněného?

Určitě! Víte, existují různé případy. Třeba z dějin umění. Hodně dobrých výtvarníků bylo na hraně sociálního dna. Vincent

van Gogh za svůj život prodal jeden obraz a nyní tato díla mají cenu miliard. Tak jak to můžeme hodnotit? Známe takové případy i z českých dějin. Naše činnost je vždycky na hraně! Proto si myslím, že bylo vhodné navázat na setkání exekutorů koncertem klasické hudby a výstavou umění – tedy určitou lekcí lidskosti či psychologie. Tomu setkání to dalo jiný rozměr.

Čím je podle Vás zmiňovaná krize hodnot způsobena? Vytrácí se hodnota práce?

Vytrácí se, protože se vytrácí hodnota lidskosti. Jde o peníze. Tam, kde chybí kultura, vzniká moment hamiznosti.

Pane Buzu, Vy v sobě máte velký kus Evropy. Máte proto plné oprávnění mluvit o jednotě starého kontinentu. Má podle Vás unifikace Evropy smysl?

Jednotná Evropa má smysl za předpokladu, že každý národ bude znát své místo, svá práva, ale hlavně povinnosti. To je stejné jako v rodině. Já pocházím z velké rodiny. U nás byly vždy rozděleny povinnosti, každý měl na starosti něco. Měli jsme zahradu, krávy, ovce. A až večer byl čas na zábavu. Můj otec psal dokonce básně, zpíval, ale to vše až po práci. Takže člověk by v sobě měl mít jistý cit míry. Lidstvo plynulo časem, přírodou, vším! Teď se nám to vrací a já si myslím, že tohle žádný exekutorský úřad nenapraví.

Doktrína Piercing the corporate veil

JUDr. Stanislav Pazderka,
soudní exekutor Exekutorského úřadu Písek

1. Právnícká osoba jako zástěrka

V exekuční praxi je poměrně významným jevem stav, kdy je dlužník-právnícká osoba zcela nemajetný a nevykazuje žádné zjevné ekonomické aktivity, což bývá důvodem pro zastavení exekuce. Jako jejich statutární orgány, společníci či zakladatelé vystupují fyzické osoby, které (s lehkostí a drzostí sobě vlastní) zakládají další a další obchodní společnosti, které často dopadají stejným nebo obdobným způsobem.

To vše se děje na úkor věřitelů, neboť ti nemají reálnou možnost zjistit si skutečný ekonomický stav takových subjektů. Údaje, které o sobě také osoby musejí reportovat do veřejně dostupných databází, jako je např. obchodní rejstřík, resp. sbírka listin, jsou poměrně mizivé, zastaralé a nevypovídající o skutečném ekonomickém stavu takové společnosti, resp. o schopnosti dostat svým smluvním či jiným závazkům.

Není ojedinělým případem, kdy se věřitel od takového subjektu nedočká žádného plnění či alespoň zajištění své pohledávky. Svůj nárok následně úspěšně žaluje, vynakládá tak další výdaje na získání rozhodnutí, aby se konečně v exekučním řízení dozvěděl, že není z čeho jeho pohledávku uspokojit. Hodnota získaného exekučního titulu pak není větší než hodnota papíru a použitého inkoustu.

Přesto však v očích takového věřitele dochází ke zjevné disproporci mezi takovým zjištěním a skutečným stavem, který může pozorovat. Jednatelé či společníci takové obchodní korporace zakládají (nebo už založili) další společnost či společnosti, jejich firma nikoliv náhodou připomíná předchozí firmu a tyto fyzické osoby samy sebe opětovně obsazují do statutárních orgánů. Kruh se uzavírá. Nové kolo „podnikání“ jakoby z čistého stolu se rozjíždí znovu! Po nějaké době přichází to, co bylo popsáno výše – nezaplacené faktury, dlouhá soudní řízení, odvolání, na konci odsuzující rozsudky a exekutorovo zjištění, že není kde a co zabavit.

Obdobný scénář pochopitelně platí i ve vztahu mezi právníckými osobami, kdy jeden subjekt zakládá či vstupuje do jiné právnícké osoby. V praxi nebývá ani řídkým případem, kdy dlužník – fyzická osoba vykazuje všechny znaky úpadku, jak je definuje insolvenční zákon, přesto však prostřednictvím řady právníckých osob ovládá nezanedbatelný majetek.

2. Oddělená identita právnícké osoby

Současná právní úprava stojí na principu „oddělené odpovědnosti“. Právnícká osoba je autonomním subjektem odděleným majetkově od svých zakladatelů či statutárních orgánů. Z našeho pohledu stručně řečeno: za svoje dluhy odpovídá právnícká osoba jen svým majetkem, odpovědnost jiných osob je v zásadě úplně potlačena (u kapitálových společností), nebo je jinak limitována (výše ručení např. doposud vázaná na výši nesplaceného vkladu u společníka s. r. o.). Úprava tak chrání osobní majetek společníků a ochraňuje tím „majitele“ těchto společností nést odpovědnost za jejich dluhy.

Překážkou směřující k dovršení tohoto procesu je taková míra autonomie právníckých osob, která ve svém důsledku vede k nezávislosti právníckých osob vůči třetím osobám. Právníckým osobám tedy chybí zejména odpovědnostní vazby na ty osoby, které stály u zrodu realizace vůle té které právnícké osoby a stávají se tak právně neproniknutelnými.

Jen na okraj: ani tam, kde toto majetkové oddělení není provedeno (myšleno u osobních společnostech), české procesní právo doposud nedokáže reagovat adekvátním způsobem. Hmotné právo sice dovoluje věřiteli uspokojovat se nejen z majetku právnícké osoby, ale i jejích společníků (typicky u společníků veřejné obchodní společnosti ručících za veškeré závazky solidárně a celým svým majetkem). Na věřiteli však zůstává povinnost domoci se vydání exekučního titulu přímo proti společníkům v samostatném řízení, resp. žalobou proti těmto společníkům.

Přítom úprava exekučního práva platná do roku 1950 připouštěla, aby podle exekučního titulu vydobytého proti veřejné obchodní společnosti nebo proti společnosti komanditní byla povolena exekuce přímo na jmění jednotlivých společníků ručících osobně. Oprávněný musel toliko prokázat výpisem z obchodního rejstříku, že ten, proti němuž má být exekuce vedena, v tomto čase ještě náleží ke společnosti jako společník.

3. Jak z této situace ven?

Zdá se, že přísná izolace odpovědnosti právnické osoby je nadále neudržitelná. Zřetelně se tak prosazují tendence prolamující tuto přísnou hranici. Jednoznačným smyslem úpravy je posílení ochrany věřitelů.

Soudy v kauzách týkajících se propíchnutí závoje společnosti odvíjejí svoje rozhodnutí téměř vždy od stejného rudimentu – takový postup představuje spravedlivý právní prostředek (*equitable remedy*), který mohou uložit z důvodu zamezení nespravedlnosti.

Tyto snahy bývají označovány různě, v oblasti německého právního řádu se označují jako *Durchgriffstheorie*, v teritoriu, kde se uplatňuje common law, pak *piercing the corporate veil*, do češtiny přeložitelné poeticky jako „propíchnutí závoje společnosti“ či (poněkud suše) jako relativizace právnických osob. V dalším textu bude pojednáno o této doktríně, která je uplatňována americkými soudy.

4. Kdy může dojít k propíchnutí závoje?

Soudní praxe rozlišuje v podstatě tři přístupy k tomu, kdy dovolí věřitelům prolomit hranici právnické osoby. Pokud věřitel se svou argumentací uspěje, soud vysloví odpovědnost jednoho nebo více společníků za závazek společnosti vůči věřiteli.

Soudy tak ve svých úvahách pátrají jednak po skutečném účelu (bod 5), jednak po charakteru daného podnikání (bod 6). Samostatnou kapitolu pak představuje vymezení šablon, podle kterých se žaloba posuzuje.

5. Reason by pejorative

Některá rozhodnutí při vymezení této doktríny jsou postavena na negativním vymezení důvodu, proč daná obchodní společnost vzniká. Častým odůvodněním takového rozhodnutí je konstatování, že daná společnost byla pouhou „zástěrkou“ (*sham*),

„skořápkou“ (*shell*) nebo pouhé *alter ego* žalovaného či jen „instrument“. Soud si klade otázku, zda obchodní společnost měla nějaký hmotný základ a zdůvodnitelnou potřebu založení. Sleduje se pohnutka zakladatele společnosti, pátrá se po důvodu, který vedl ke vzniku společnosti.

Například v případě *Kinney Shoe Corp. v. Polan* (rozhodnutí United States Court of Appeals ze dne 17. 7. 1991, 939 F. 2d 209 (4th Cir. 1991)) šlo o to, že byly založeny dvě obchodní společnosti. Jedna z nich, leasingová společnost bez vlastního majetku, si od žalobce pronajala provozovnu a zařízení a tyto následně pronajala druhé, výrobní společnosti. Soud označil leasingovou společnost jako „jasnou zástěrku“ (*transparent shell*). Soud poukázal na skutečnost, že žalovaný nedodržel formality (nesvolání shromáždění a nezvolení orgánů leasingové společnosti) spojené s fungováním společnosti a že leasingovou společnost založil zjevně za účelem zamezení odpovědnosti výrobní společnosti za pronájem dané provozovny a zařízení.

„Je dnes pevně uznáváno, že korporace je zvláštní entitou, odlišnou od jejich manažerů a společníků. Tento koncept je ale právní fikcí a v našem právu je již nyní zakotveno, že jako obecný princip tato fikce nebude použita, pokud je tak třeba s ohledem na dané okolnosti, které jsou mimo účel a smysl této fikce, a pokud následování této fikce by vedlo k nespravedlnosti nebo nespravedlivým konsekvencím.“ Nutno však poznamenat, že samotné založení korporace proto, aby byla limitována odpovědnost jejího zakladatele, není samo o sobě nic závadného.

6. Charakterový test

Při rozhodování o propíchnutí závoje soudy posuzují etiku podnikání žalovaného. Zvažuje se, zda se v případě platební neschopnosti jedná o opravdovou, řádnou obchodní společnost, která pouze neměla štěstí, anebo se jedná o korporátní jednání na hranici zákonnosti (*sharp operator*).

7. Přístup podle šablony

Při uplatnění doktríny propíchnutí závoje sahají soudy často ke katalogu šablon přístupu (*template approach*), který je vytvářen na základě předchozích rozsudků a který obsahuje více či méně jasné indikátory nasvědčující nekalému jednání. Tyto šablony jsou potom konfrontovány s konkrétním případem.

Pokud dostatek důvodů v konkrétním případě odpovídá tomuto katalogu, rozhodne soud o propíchnutí závoje společnosti.

Takové důvody nejčastěji jsou:

- 1) podkapitalizace,
 - a. společnost nedisponuje dostatečným kapitálem pro svoje podnikatelské aktivity,
 - b. společnost nikdy žádný majetek neměla (*Kinney Shoe*),
 - c. kapitál byl nepatrný ve srovnání s povahou podnikání a rizikem ztrát (*Minton*),
- 2) nedodržování formalit spojených s fungováním společnosti,
 - a. nedodržení povinnosti vydat akcie (*Kinney Shoe Corp. v. Polan*),
 - b. nedodržení povinnosti svolávat shromáždění akcionářů ke zvolení ředitelů, svolávat shromáždění ředitelů nebo sestavovat zápisy z takových shromáždění (*Sea-Land Services, Inc. v. Pepper Source*),
 - c. nedodržení povinnosti formálně schválit nebo pečlivě zdokumentovat transakce mezi společností a jejím společníkem či společníky nebo mezi příbuznými společnostmi – společností mateřskou a společností dceřinou (*De Witt Truck Brokers v. Ray Flemming Fruit Co.*),
- 3) neplacení dividend,
- 4) úpadek společnosti v určitém časovém úseku,
- 5) získávání (používání) majetku společnosti dominantním akcionářem pro jeho/její vlastní potřebu, (neschopnost udržet si odstup od propojených osob alespoň „na délku paže“),
- 6) špatné fungování orgánů společnosti (nefungování členů představenstva ani ředitelů kromě osoby žalovaného),
- 7) absence nebo nesprávnosti záznamů o fungování společnosti,
- 8) manipulace s aktivy a pasivy za účelem koncentrace aktiv nebo závazků,
- 9) prolínání majetku společnosti a společníků,
- 10) zatajení nebo zkreslování členů,
- 11) nefunkční management.

Příkladem takového katalogu je rozhodnutí ve věci *DeWitt Truck Brokers v. W. Ray Flemming Fruit Co.* [540 F.2d 681 (4th Cir. 1976)]. Žalovaný byl akcionář s devadesátiprocentním podílem akcií společnosti, která pro pěstitele za úplatu prodávala jejich ovoce. Žalobcem byl dopravce, kterému tato společnost neuhradila jeho pohledávku, přestože od pěstitelů získala prostředky na úhradu nákladů na dopravu.

8. Kontrola nebo dominance (*control or domination*)

Častým důvodem propíchnutí závoje společnosti je dominance určité osoby ve společnosti nebo kontrola určité osoby nad spo-

lečností. Nestačí však pouhá existence dominantního postavení, ale musejí být splněny i následující znaky:

- a. Kontrola nejen finanční, ale i kontrola řízení společnosti a obchodních praxe ve vztahu k dotčené transakci, a to takovým způsobem, že společnost neměla v té době oddělenou mysl, vůli ani existenci jako takovou. Nedo- stačuje pouhé vykonávání běžné kontroly, ale musí jít o „kontrolu nepřipustnou“, která svojí intenzitou působí tak, že daná obchodní společnost už nemá svoji mysl (*mind*). Oddělené osoby společnosti a jednotlivce v pod- statě dále neexistují. Trvání na fikci samostatnosti společ- nosti za daných okolností by schválilo podvod nebo pod- porovalo bezprávi či nespravedlnost.
- b. Žalovaný využil kontrolu ke spáchání podvodu nebo jin- ného protiprávního jednání, k porušení zákonných nebo jiných právních povinností nebo k nečestnému a nespra- vedlivému jednání porušujícímu práva žalobce, a
- c. tento podvod (*fraud*) nebo jiné protiprávní, nečestné či nespravedlivé jednání (*wrong*) bylo příčinou, která způ- sobila žalobci újmu.

Podvod, který je základem pro propíchnutí závoje společnosti, bývá nejčastěji založen na některém z těchto důvodů:

- a. **Nepravdivé nebo nepřesné informace o finančním stavu společnosti.** Jakékoliv závažné zamlčování skutečností vede k odpovědnosti takového společníka. Na druhou stranu soudy nepovolují propíchnutí závoje společnosti z důvodu nedostatečné kapitalizace ve prospěch věřitele, který byl plně informován o finančním stavu společnosti.
- b. **Slib žalovaného, kterým deklaruje určité jednání společ- nosti.** O podvod se ale bude jednat v případě, kdy v oka- mžiku slibu tento většinový společník zamýšlel nesplnění závazku společnosti. Příkladem je kauza *Sea-Land*, ve které většinový společník poskytl záruku, že společnost žalobci zaplatí, pokud bude mít dostatečné prostředky. V okamžiku, kdy žalovaný tuto záruku poskytoval, měl už v úmyslu zmanipulovat majetek mezi různými společnost- mi, které vlastnil, a to tak, aby společnost, která byla dlužníkem, neměla dostatek finančních prostředků k úhra- dě svého dluhu. Stejně je posuzováno jednání, kdy většinový společník při uzavírání smlouvy ví, že společ- nost tyto závazky nikdy nesplní.
- c. **Věřitel je ve víře, že jeho pohledávka bude splněna oso- bou odlišnou od společnosti.** Touto osobou může být buď většinový společník společnosti, nebo příbuzná spo- lečnost. Pokud zajištění splňuje právní náležitosti tako- vým způsobem, že vzniká nový právně závazný kontrakt, o propíchnutí závoje se nemusí vůbec rozhodovat.

9. Protiprávní obchodní jednání žalovaného s věřitelem

Pozoruhodný je i přístup soudu v případech, kdy při obchodním jednání často dochází k situaci, kdy žalovaný dlužník uvede svými výroky a jednáním věřitele v omyl o schopnosti společnosti dostát svým závazkům. Tyto klamavé výroky nebo jednání žalovaného mají vliv na rozhodnutí věřitele obchodovat se společností. Ve své podstatě se ale nejedná o pravé propíchnutí závoje společnosti, neboť žalobce uplatňuje svůj nárok vyplývající ze smlouvy přímo vůči společníkovi, který jednal klamavě.

Společník je totiž smluvní stranou na základě své osobní záruky (osobního slibu), a je proto odpovědný za svůj vlastní delikt. Soud totiž takové jednání nepovažuje za jednání společnosti, byť formálně byl kontrakt se společností uzavřen. V těchto případech se proto nutně nevyslovuje odpovědnost společníka za závazek společnosti, tedy propíchnout závoj společnosti, jde o přímou odpovědnost žalovaného na základě jeho vlastního deliktu či kontraktu.

10. Nedovolené zacházení žalovaného s majetkem společnosti (self-dealing)

Nejčastějšími případy tohoto „samoobchodování“ je:

- půjčování si prostředků od společnosti nebo půjčování prostředků společnosti většinovým společníkem za účelem dosažení vlastního prospěchu,
- spekulativní stahování a přelévání kapitálu kvůli daňovým únikům,
- prodeje podniků fyzických osob za symbolickou cenu jednočlenné vlastní společnosti,
- uzavírání smluv mezi jednočlennou společností a jejím jediným společníkem, byť se z formálního hlediska jedná o právní úkon dvoustranný,

- kombinování vlastních prostředků a prostředků věřitelů (*commingling*),
- protiprávní převod peněžních prostředků společnosti na účet žalovaného (*siphoning*).

Všechny tyto okolnosti bývají zřetelným a častým důvodem pro uplatnění doktríny propíchnutí společnosti.

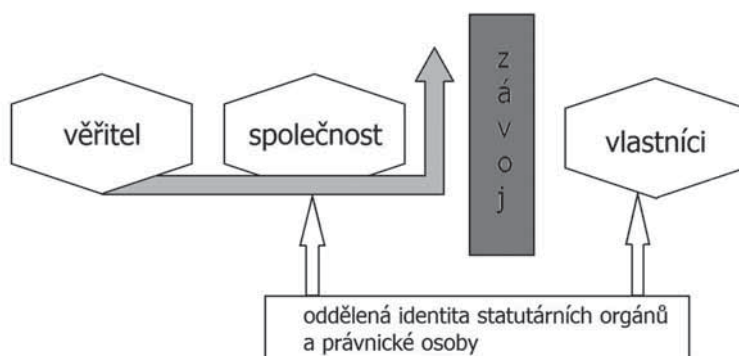
11. Smluvní nároky vs. Odpovědnost z deliktu

V případě, že je na soudu uplatňována žaloba z titulu odpovědnosti za mimosmluvní škodu (*tortu*), je v rozhodnutí soudu patrná tendence přistupovat k těmto žalobcům poněkud benevolentněji než k žalobcům žalujících na nenaplnění smlouvy.

Obecně se má za to, že věřitelé uplatňující nároky vyplývající ze smlouvy, pokud žádají propíchnutí závoje společnosti, zasluhují méně pochopení ze strany soudu. Oni sami se rozhodli obchodovat s právnickou osobou, jejíž společníci mají omezenou či žádnou odpovědnost. Společníci si zvolili způsob podnikání ve formě společnosti s omezenou odpovědností, což je ve svém důsledku ofertou pro věřitele, kteří tím, že se rozhodnou se společností obchodovat a nepožadují osobní záruku (*personal guarantee*), takový návrh akceptují. Základním postupem v případech rozhodování o propíchnutí závoje společnosti za těchto okolností je tedy nalézt důvody, kterými lze ospravedlnit toto odstoupení stran od kontraktu.

Jeden z obecných důvodů neplatnosti kontraktu je uvedení v omyl či podvod (*fraud*). Proto pokud věřitel může dokázat, že žalovaný uvedl nepravdivé skutečnosti týkající se společnosti a on se na základě těchto skutečností rozhodl se společností obchodovat, bude to důvodem pro propíchnutí závoje společnosti.

Výlučná majetková odpovědnost právnických osob

Oproti tomu oběť žalující z deliktu se dobrovolně nerozhodla jednat se společností a akceptovat její omezenou odpovědnost.

Odpovědnost společnosti z deliktu velkou měrou vyplývá z doktríny zástupné odpovědnosti (*vicarious liability*) – odpovědnost společnosti za delikty jejích zaměstnanců spáchané v rámci jejich zaměstnání, a z doktríny odpovědnosti za výrobek (*product liability*) – odpovědnost společnosti za vady na výrobcích, které produkuje. V těchto případech zhusta dochází k internalizaci cen takových protiprávních skutečností, tedy, že výrobce zahrnuje tuto skutečnost do ceny zboží nebo služeb.

12. Reverzní piercing

Většina případů propíchnutí závoje se týká relativizace statusu společnosti jako samostatné entity za účelem vyslovení odpovědnosti společníků této společnosti za dluhy společnosti. Někdy ale soud musí rozhodnout o relativizaci statusu společnosti jako samostatné entity z jiných důvodů. Jednou z běžných situací je případ, kdy jednotlivec založí společnost s cílem získat výhody, které by v situaci, kdy by vystupoval jako fyzická osoba, nezískal.

Zajímavým příkladem v této souvislosti je případ *Sea-Land Services, Inc. v. Pepper Source*, kdy byla založena osobní odpovědnost akcionáře p. Marchese. Soud došel k závěru, že v rámci holdingu je přítomna taková jednota zájmu a vlastnictví, že ve skutečnosti nelze hovořit o oddělených osobách korporace a jejího vlastníka. Všechny korporace ve vlastnictví pana M. jsou v zásadě jen jeho „hračky“. Tento akcionář v podstatě řídil všechny společnosti sám ze své kanceláře, přičemž kdykoliv potřeboval peníze pro svou osobní potřebu, využil dané společnosti jako své osobní banky. M. dokonce neměl ani vlastní účet. Soud rozšířil odpovědnost i na korporace, kde nebyl jediným akcionářem („Marchese nebyl nijak ovlivněn skutečností, že nevlastnil všechny akcie dané společnosti, proč by tedy věřitelé měli k tomu přihlížet?“).

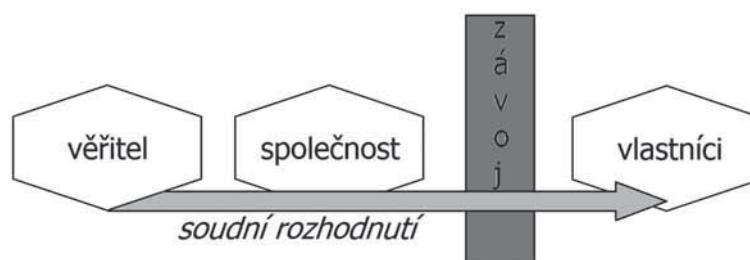
Jiným případem je situace, kdy relativizaci statusu společnosti jako samostatné entity využil sám společník. Příkladem je kauza ve věci *Cargill, Inc. v. Hedge*. Manželé vložili do společnosti svou farmu. Poté, co byl vynesena rozsudek jak proti společnosti, tak proti manželskému páru, manželé žádali pro farmu výjimku (*homestead exemption*). Na takovou výjimku ale měly nárok jen fyzické osoby.

13. Zákon o obchodních korporacích

Návrh zákona o obchodních korporacích, který má v budoucnu nahradit obchodní zákoník v části týkající se obchodních společností a družstev, přistupuje k ochraně věřitelů poněkud jiným způsobem. V případě, že by statutární (či obdobný) orgán nebo jeho členové, případně osoby, které je ovlivní či řídí, přivedli společnost do úpadku, nastupují pravidla uvedená v § 75 návrhu. Předpokládá se, že takové právo bude moci věřitel společnosti využít teprve v souvislosti s likvidací společnosti, tedy za stavu, kdy právně zaniká a její dluhy tak zůstávají „viset ve vzduchu“. Člen nebo bývalý člen statutárního orgánu nebo osoba v obdobném postavení zrušené obchodní korporace věděli nebo měli a mohli vědět, že je obchodní korporace v hrozícím úpadku, a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinili za účelem jeho odvrácení vše potřebné a rozumně předpokládatelné, budou za splnění závazků ručit.

V případě vztahu mezi vlivnou a ovlivněnou osobou pak zákon v § 76 odst. 2 zavádí princip ručení věřitelům ovlivněné osoby, pokud ovlivněná osoba nebude moci zcela nebo zčásti takové pohledávky splnit. Zákon tak zachovává oddělenou identitu osob s tím, že samotná pravidla prolomení slupky odpovědnostního subjektu mají být věcí výkladu deliktních pravidel zákoníku občanského.

Piercing the corporate veil

Společné jmění manželů a odpovědnost za závazky aneb Vítězství nad hmotou

JUDr. Milan Makarius,
soudní exekutor z Exekutorského úřadu Praha-západ

V okamžiku, kdy před účastníky či jinými zúčastněnými osobami někdy použiji termín „společné jmění manželů“, často mám z výrazu jejich tváře pocit, že jsem použil nějaký mimořádně vulgární výraz, krvavou výhrůžku nebo zaklínadlo náležející do oblasti černé magie. Institut společného jmění manželů je skutečně poněkud zvláštní, pro náš právní řád zcela typický, a ne vždy si zúčastnění uvědomují veškeré právní důsledky jeho existence. Situaci navíc komplikuje i skutečnost, že hmotněprávní úprava ne zcela koresponduje s úpravou procesního práva, a to zejména pokud jde o odpovědnost za závazky v rovině vykonávacího řízení, ať už jde o výkon rozhodnutí, nebo exekuci. Ač-koli by se snad v rámci připravovaných legislativních prací měly obě právní úpravy sblížit, k úplnému souladu zřejmě stejně nedojde.

Úprava majetkoprávních vztahů manželů je obsažena v ustanoveních § 143 až § 151 občanského zákoníku a v určité míře i v § 703 až 705 občanského zákoníku. Úprava vychází ze zásady rovnosti manželů, pokud jde o jejich práva a povinnosti v majetkových vztazích, ze zásady společného výkonu práv a stejné účasti na nabývání společného majetku. Společné jmění manželů je majetkovým společenstvím statků, které je nerozlučně spojeno s manželstvím. S ním také zpravidla vzniká a zaniká.

Společné jmění manželů je základním, universálním a obecným majetkovým společenstvím manželů a jeho vznik při uzavření manželství nelze vyloučit; lze pouze smluvně omezit jeho rozsah. Principiálně platí, že do společného jmění manželů náleží všechna majetková práva, která manželé za trvání manželství nabyli. V případě, že není prokázán opak, platí, že majetek nabytý a závazky vzniklé za manželství jsou předmětem společného jmění manželů (§ 144 občanského zákoníku).

V tomto duchu je ochraňována i dobrá víra třetích osob a případných věřitelů. Svou povahou se jedná o právo věcné, absolutní a jako takové působí „erga omnes“ a lze se jej dovolávat ve vztahu ke všem třetím osobám. Společné jmění manželů však není pouze formou vlastnického práva, jako tomu bylo v případě předchozí právní úpravy bezpodílového spoluvlastnictví manželů, neboť jeho předmětem jsou nejen věci, ale i práva a závazky.

Základním rysem společného jmění je zejména pluralita subjektů práva, když práva spojená s majetkem náležejícím do společného jmění manželů jsou zákonem přiznávána několika subjektům, přičemž těmito subjekty mohou být pouze dvě fyzické osoby, které uzavřely manželství. Manžel je při nakládání s majetkem, který je předmětem společného jmění manželů,

v realizaci práva, mimo zákonná omezení, omezen pouze stejným právem druhého manžela. Každý z manželů tedy má právo k předmětu společného jmění jako k celku a vzájemný vztah mezi manžely není vyjádřen podíly. K tomu dochází pouze v případě vypořádání společného jmění. Institut společného jmění manželů je tak jakýmsi průlomem do individualizovaného práva. Každému z manželů náleží celé právo k věci nebo jiné majetkové hodnotě ve společném jmění manželů, omezené pouze stejným právem druhého z manželů. Z uvedeného vyplývá, že v případě zániku společného jmění manželů a jeho vypořádání nedochází ke změně vlastnického práva, ale pouze k zániku uvedeného omezení.

Dalším charakteristickým rysem společného jmění manželů je jeho dynamičnost. Předmět společného jmění se neustále v závislosti na čase mění podle toho, jakým způsobem s ním manželé nakládají, a jeho předmět se tak rozšiřuje a zužuje v závislosti na dispozičních úkonech manželů. K uzavření tohoto pohybu předmětu společného jmění dochází až zánikem společného jmění, byť i toto uzavření není absolutní.

Jak bylo uvedeno, do společného jmění manželů náleží nejen práva, ale i závazky. Konkrétní právní úprava obsažená v ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku využívá jednak pozitivní, jednak negativní definici závazků náležejících do společného jmění. Obecné pozitivní vymezení je tak omezeno výčtem případů, kdy sice dochází ke vzniku závazku jednáním jednoho z manželů, avšak takový závazek se předmětem společného jmění nestává. Výjimky z obecného pravidla jsou stanoveny taxativně a jsou omezeny na případy, kdy se závazek týká pouze majetku ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů a kdy rozsah závazku přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů a závazek převzal pouze jeden z manželů bez souhlasu druhého.

Z povahy věci však vyplývá, že v praxi existují další závazky, které nemohou být předmětem společného jmění, a přesto je zákon výslovně neuvádí. Bude se jednat zejména o závazky osobního charakteru, které mohou být splněny pouze jedním z manželů (např. provedení uměleckého výkonu). Takové závazky nemohou být předmětem společného jmění manželů, byť je na sebe převezme jeden z manželů za trvání manželství. V opačném případě by mohlo docházet ke zcela absurdním situacím.

Lze se tedy domnívat, že pozitivní definici je třeba vykládat v souvislosti s definicí negativní, tedy že se jedná o takové

závazky, které se týkají majetku ve společném jmění manželů. Obecně platí, že manželé jsou z právních úkonů týkajících se společného jmění manželů oprávněni i povinni společně a nerozdílně, stejně tak solidárně odpovídají i za závazky, které jsou předmětem jejich společného jmění (§ 145 odst. 3, 4 občanského zákoníku).

Občanský zákoník bohužel neupravuje odpovědnost za závazky vzniklé mimo společné jmění manželů, tedy za závazky vzniklé před uzavřením manželství nebo po jeho zániku, popřípadě odpovědnost za závazky vzniklé za trvání manželství, které nenáleží do společného jmění manželů. Jedinou zákonnou úpravou tak zůstává ustanovení § 262a odst. 1 občanského soudního řádu, které byť obsažené v procesněprávním předpisu, je ve svých důsledcích ustanovením s hmotněprávním dopadem, které bohužel s hmotněprávní úpravou nekoresponduje.

Rozborem hmotněprávní úpravy při respektování zásady, že každý odpovídá za své závazky celým svým majetkem, nelze dospět k jinému závěru, než že za závazek nenáležící do společného jmění manželů by měl každý odpovídat jednak svým výlučným majetkem, jednak majetkem náležejícím do společného jmění manželů. Tento majetek je totiž jednoznačně rovněž zcela majetkem osoby zavázané, byť její právo je omezeno stejným právem druhého z manželů, jak bylo uvedeno shora, a není důvod, proč by takovým majetkem neměla osoba zavázaná za své závazky odpovídat. Oproti tomu v případě závazku náležejícího do společného jmění manželů by za tento závazek měli manželé odpovídat nejen majetkem ve společném jmění manželů, ale i svými výlučnými majetky.

Tato poměrně jednoduchá a logická úvaha vyplývající z hmotněprávní úpravy však nenachází svůj odraz v právu procesním, které, pokud jde o vykonávací řízení, vychází ze zcela jiné koncepce a hmotné právo v podstatě nerespektuje. Procesněprávní úprava je totiž založena na zcela jiné koncepci a rozhodující skutečností není, zda závazek náleží či nenáleží do společného jmění manželů, ale skutečnost, zda ke vzniku závazku došlo za trvání manželství, či nikoli (§ 262a odst. 1 o.s.ř. a § 42 odst. 1 e.ř.). Jedinou výjimkou je snad ustanovení § 267 odst. 2 občanského soudního řádu, které, byť ne zcela, z hmotněprávní úpravy vychází.

Vykonávací řízení je totiž koncipováno jako řízení zcela formální a stojí na principu totožnosti subjektů nalézacího a vykonávacího řízení (viz ustanovení § 251 o.s.ř., § 256 o.s.ř. a § 36 e.ř.). Jak však vyplývá z ustanovení § 145 odst. 3 a 4 občanského zákoníku v případě společných závazků, v nalézacím řízení jsou pasivně

legitimováni oba manželé, avšak nemají postavení nerozlučných společníků. Žalobce tak nemusí uplatnit nárok ve vztahu k oběma manželům, ale může se obrátit pouze na jednoho z nich. To má však důsledek ve vykonávacím, případně exekučním řízení.

Je-li vykonáván rozsudek, jímž bylo manželům uloženo splnit povinnost společně a nerozdílně, lze výkonem rozhodnutí postihnout veškerý majetek obou manželů. Pokud však rozsudkem byla uložena povinnost jen jednomu z nich, byť se jedná o závazek společný, výlučný majetek druhého z manželů postihnout nelze a nelze přímo postihnout ani majetek ve společném jmění manželů, který je byť formálně evidován pouze na druhého z manželů.¹

Není tak například možné vést výkon rozhodnutí nebo exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného nebo příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu manžela povinného, ačkoli podle hmotného práva je taková pohledávka součástí společného jmění manželů,² neboť výkonem rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu lze podle § 303 a následujících občanského soudního řádu postihnout pouze účet povinného, a tím druhý z manželů není.

Jediným možným postupem, jak uspokojit dluh i takovou pohledávku, by pak byl výkon rozhodnutí postižením jiných majetkových práv podle § 320 občanského soudního řádu.³ Rozsudek ve vztahu k druhému z manželů totiž není materiálně vykonatelný (§ 261a odst. 1 občanského soudního řádu, § 36 odst. 3 exekučního řádu), když osoba, již byla uložena povinnost, není totožná s osobou, proti níž je veden výkon rozhodnutí, případně exekuční řízení.⁴

Je-li výkonem rozhodnutí nebo exekucí postižen majetek náležející do společného jmění manželů, účastníkem takového řízení se ze zákona stává i druhý z manželů, byť je výkon rozhodnutí nebo exekuce veden jen proti jednomu z nich (§ 255 odst. 2 občanského soudního řádu, § 36 odst. 2 exekučního řádu). Jeho účastenství se však omezuje pouze na tyto hodnoty. Účastníkem řízení se druhý z manželů stává až okamžikem, kdy k postižení majetku ve společném jmění manželů dojde, tedy nařízením výkonu rozhodnutí nebo exekuce na takový majetek.⁵

Ačkoli shora vzniklou situaci lze ospravedlnit skutečností, že bylo na žalobci, zda své právo uplatnil v nalézacím řízení ve vztahu k oběma manželům, nebo jen ve vztahu k jednomu z nich, a že uvedený postup je zcela v souladu se zásadou „vigilantibus iura“, podstatně absurdnější situace vzniká v okamžiku, kdy je vykonáván závazek jednoho z manželů vzniklý před uzavřením manželství.

Takový závazek je totiž možno uspokojit pouze z výlučného majetku zavázaného manžela a k uspokojení závazku není možno použít majetek náležející do společného jmění manželů, k jehož vzniku došlo po vstupu do manželství. Tomuto postupu výslovně brání ustanovení § 262a odst. 1 občanského soudního řádu a ustanovení § 42 exekučního řádu, které možnost postižení majetku ve společném jmění manželů omezuje na závazky vzniklé za trvání manželství.

Pokud tedy dlužník po převzetí závazku uzavře manželství a za jeho trvání nabyde majetek, ze kterého by za normálních okolností bylo možno jeho závazek uspokojit, závazek vzniklý před uzavřením manželství z tohoto majetku postihnout nelze a takový majetek se ve vztahu k tomuto závazku stává exekučně nepostižitelný, neboť se stal předmětem společného jmění manželů. K této situaci dochází přesto, že majetek ve společném jmění manželů je jednoznačně majetkem dlužníka, kterému k němu svědčí plné právo, byť toto jeho právo je omezeno stejným právem druhého z manželů. Uzavřením manželství tak paradoxně lze zabránit exekučnímu postihu nově nabývaného majetku, pokud se nejedná o majetek nabývaný do výlučného vlastnictví (např. dar, dědictví apod.)⁶

Široce koncipovaná odpovědnost za závazky ve vztahu ke společnému jmění manželů tak získává značné trhliny, pokud jde o její faktickou realizaci, když procesní právo její uplatnění omezuje, až znemožňuje. Další množství sporných otázek pak vyvolává postižení majetku v zaniklém společném jmění manželů, vypořádaném zaniklém společném jmění manželů, popřípadě vykonávání pohledávek vzniklých za trvání manželství, vykonávaných po jeho zániku. Uvedené otázky však již přesahují téma tohoto příspěvku. Shora uvedený stav je ovšem jednoznačně nežádoucí a je na místě, aby úprava hmotného práva našla svůj obraz v právu procesním a aby si tyto úpravy vzájemně neodporovaly. Je již nerozhodné, zda v tomto směru dojde k úpravě hmotného práva či práva procesního. V každém případě je však uvedený stav v rozporu s oprávněným zájmem věřitelů, jejichž právní jistota a dobrá víra je jednoznačně poškozována.

¹ Dvořák J., Winterová A., K právní odpovědnosti za závazky druhého z manželů, Právní praxe č. 9/1999, str. 561.

² Dvořák J., Poledna Z., Exekuční postih pohledávek patřících do SJM a výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, Právní rozhledy č. 10/2002, str. 484.

³ Rc 75/2002

⁴ Tripes A., Exekuce v soudní praxi, C. H. Beck Praha 1997, str. 34.

⁵ Rc 113/97

⁶ Viz ustanovení § 143 odst. 1 o.z.

Vliv právních norem upravujících společné jmění manželů na právní úpravu společného členství manželů v bytovém družstvu

Mgr. Petr Kunc,
advokátní koncipient v Ústí nad Labem

I. Postižení členského podílu v bytovém družstvu exekucí

Členský podíl v bytovém družstvu, jak je zřejmé z ustanovení § 63 exekučního řádu, patří mezi majetkové hodnoty, které se mohou stát předmětem exekučního postihu.¹ Pokud soudní exekutor zvolí postižení členského podílu povinného v bytovém družstvu jako způsob provedení exekuce a usnesení soudu o nařízení exekuce nabude právní moci, pocítí povinný důsledky takového postupu velmi znatelně. Členství povinného v bytovém družstvu na základě ustanovení § 231 odst. 1 obchodního zákoníku zanikne a povinnému vznikne v důsledku zániku členství v bytovém družstvu pouze právo na výplatu vypořádacího podílu. Současně se zánikem členství v bytovém družstvu však podle ustanovení § 714 občanského zákoníku zanikne také nájemní právo povinného k družstevnímu bytu, který dosud z titulu svého členství v bytovém družstvu užíval.

Většina bytových družstev využila svého oprávnění upravit ve svých stanovách způsob výpočtu vypořádacího podílu odchylně od dispozitivní úpravy obchodního zákoníku², a to zpravidla takovým způsobem, aby případný zánik členství člena bytového družstva nepřinesl bytovému družstvu povinnost vyplatit bývalému členovi družstva značné částky, neboť bytové družstvo většinou žádnými volnými finančními prostředky použitelnými na výplatu velkých částek bývalému členovi družstva nedisponuje, protože příjmy bytového družstva jsou tvořeny převážně platbami členů bytových družstev, přičemž takto získané příjmy jsou předem účelově určeny.³ Z tohoto důvodu výše vypořádacího

podílu člena bytového družstva, jehož členství zaniklo, většinou ani zdaleka neodpovídá obvyklé ceně členského podílu v bytovém družstvu, tedy ceně, za kterou by mohl člen družstva v daném místě a čase svůj členský podíl v bytovém družstvu převést na případného zájemce o jeho nabytí.⁴ Člen bytového družstva, jehož členský podíl v bytovém družstvu byl exekucí postižen, tak přijde o významnou majetkovou hodnotu v podobě členského podílu v bytovém družstvu a o právo bydlet v družstevním bytě, aniž by však výše částky, která bude v souvislosti s postižením jeho členského podílu v bytovém družstvu exekučně vymožena, těmto závažným následkům odpovídala, když částka, o kterou se exekucí vymáhané plnění povinného sníží, bude odpovídat pouze výši vypořádacího podílu.

II. Význam rozlišení výlučného a společného členství v bytovém družstvu pro účely exekučního řízení

Ani výše uvedené závažné důsledky postižení členského podílu v bytovém družstvu však nemohou vést k vynětí členského podílu v bytovém družstvu z exekuce.⁵ Ostatně i obdobné majetkové hodnoty (např. podíly společníků v obchodních společnostech) mohou být postiženy exekucí.

I s přihlédnutím k nepříznivým následkům případného postižení členského podílu v bytovém družstvu exekucí a ke skutečnosti, že v exekučním řízení může být postižen nejen výlučný majetek povinného, ale také majetek náležející do společného jmění

¹ Exekuční řád navazuje na terminologii obchodního zákoníku a užívá slovní spojení „členská práva a povinnosti v bytovém družstvu“. Nepochybně však měl zákonodárce tímto slovním spojením na mysli „členský podíl v bytovém družstvu“. (Srov. Dvořák, T. Další úvahy k judikatuře v oblasti družstev. Soudní rozhledy. Ročník: 2003. Číslo 12, str. 405-406.)

² § 233 odst. 5 obchodního zákoníku

³ Dvořák, T. Bytové družstvo: převody družstevních bytů a další aktuální otázky. C. H. Beck. Praha, 2009, str. 172.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 31 Cdo 2428/2000.

⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 20 Cdo 101/2002.

manželů povinného a jeho manžela, a naopak majetek náležející do výlučného vlastnictví manžela povinného, tedy ani členský podíl v bytovém družstvu náležející výlučně manželovi osoby, která v exekučním řízení vystupuje v postavení povinného, exekucí postižen být nemůže, je třeba důkladně kvalifikovat a rozlišovat, zda v daném případě je povinný vůbec členem bytového družstva (ať již výlučným, nebo „společným“), nebo zda výlučným členem bytového družstva a výlučným vlastníkem členského podílu v bytovém družstvu je pouze manžel povinného.

Protože důsledky exekuce postižením členského podílu v bytovém družstvu jsou velmi závažné, je zapotřebí, aby hmotněprávní předpisy stanovily přesná pravidla, na jejichž základě bude možné v konkrétních případech bez větších problémů určit, zda vzniklo společné členství manželů v bytovém družstvu, nebo nikoliv. Platná právní úprava však tyto požadavky příliš nespĺňuje, naopak přináší výkladové problémy, zejména pokud jde o otázku vztahu mezi ustanoveními občanského zákoníku o společném členství manželů v bytovém družstvu a právní úpravou společného jmění manželů.

Tyto nejasnosti vedou k nejistotě účastníků právních vztahů. Manželovi povinného tak hrozí, že jiný výklad právních norem ze strany soudního exekutora pověřeného provedením exekuce nebo ze strany soudu rozhodujícího o návrhu manžela povinného na vyloučení členského podílu v bytovém družstvu z exekuce vyvolává stav, kdy manžel povinného o svůj členský podíl v bytovém družstvu, který nabyl za použití svých výlučných finančních prostředků nebo který mu byl za trvání manželství darován, z důvodu exekučního řízení vedeného proti povinnému přijde, a to se všemi důsledky z toho vyplývajících, přestože má důvod domnívat se, že je výlučným členem bytového družstva a výlučným vlastníkem členského podílu v bytovém družstvu.

Pokud totiž bude dovozeno, že manžel povinného není výlučným členem bytového družstva, ale pouze členem „společným“, ponese veškeré následky exekuce postižením členského podílu v bytovém družstvu manžel povinného stejnou měrou jako povinný, neboť, jak vyplývá z povahy společného členství manželů v bytovém družstvu, které je považováno za členství jediné,⁶ není možné, aby zaniklo členství v bytovém družstvu v důsledku postižení členského podílu v bytovém družstvu exekucí jen jednomu z manželů a druhému z manželů by bylo zachováno jen

proto, že on sám nevystupuje v exekučním řízení v postavení povinného.⁷

III. Členský podíl v bytovém družstvu a společné členství manželů v bytovém družstvu

Ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku stanoví podmínky, za kterých dochází ke vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu. Pro posouzení, zda vzniklo společné členství manželů v bytovém družstvu, nebo nikoliv, není rozhodující doba nabytí členského podílu v bytovém družstvu, ale okamžik, kdy vzniklo jednomu z manželů právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu.⁸

Pokud však jde o problematiku nabytí členského podílu v bytovém družstvu, žádnou odchylnou úpravu od obecné úpravy společného jmění manželů v ustanoveních o společném členství manželů v bytovém družstvu ani v žádném jiném ustanovení občanského zákoníku nebo jiného právního předpisu nenalezneme. Z tohoto důvodu nelze při určování, zda se členský podíl v bytovém družstvu stal výlučným majetkem jednoho z manželů nebo součástí společného jmění manželů, postupovat jinak než podle ustanovení § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku, které stanoví rozsah společného jmění manželů.

Pokud tedy jeden z manželů nabude za trvání manželství členský podíl v bytovém družstvu děděním, darováním nebo za použití prostředků náležejících do jeho výlučného vlastnictví, platí při absenci odchylné právní úpravy, že takto nabytý členský podíl v bytovém družstvu se stane výlučným vlastnictvím tohoto manžela.

Pro posouzení vztahu mezi ustanoveními občanského zákoníku o společném jmění manželů a společném členství manželů v bytovém družstvu je důležité ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku. Z tohoto ustanovení vyplývá, že na rozdíl od obchodních společností a jiných než bytových družstev není v případě bytových družstev akceptovatelný stav, kdy členský podíl v bytovém družstvu sice tvoří součást společného jmění manželů, ale členem bytového družstva je pouze jeden z manželů. Je tedy nepřijatelné, aby došlo k rozštěpení právního režimu, pokud jde o vlastnictví členského podílu v bytovém družstvu a členství v bytovém družstvu. Pokud je členský podíl v bytovém družstvu

⁶ Švestka, J. a kol. Občanský zákoník: komentář. C. H. Beck. Praha, 2009, 2. vydání, str. 2054.

⁷ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 29 Odo 460/2005.

⁸ V případě nabytí členského podílu v bytovém družstvu převodem členského podílu od dosavadního člena bytového družstva, jemuž náleželo právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, však nabyvatel členského podílu v bytovém družstvu nabude právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu současně s nabytím členského podílu v bytovém družstvu.

výlučným vlastnictvím jednoho z manželů, nemůže vzniknout členství společné, a naopak v případě, že náleží členský podíl v bytovém družstvu do společného jmění manželů, je nepřípustné, aby členem bytového družstva byl výlučně jen jeden z manželů.⁹

Zároveň však nelze z ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku, zejména z dovětky „s výjimkou bytových družstev“, dovodovat, že ve všech případech, kdy jeden z manželů nabude členský podíl v bytovém družstvu za trvání manželství, tím automaticky založí účast druhého manžela na bytovém družstvu.

Účelem ustanovení § 143 odst. 2 občanského zákoníku totiž není stanovit odchylky od úpravy rozsahu společného jmění manželů v ustanovení § 143 odst. 1 občanského zákoníku a vyloučit aplikaci zákonem stanovených výluk ze společného jmění manželů, ale pouze odstranit případné pochybnosti o tom, zda je možné, aby v situaci, kdy se jeden z manželů stane za trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva, náležel podíl v této společnosti nebo v družstvu do společného jmění manželů, přestože společníkem nebo členem družstva se stal jen jeden z manželů.¹⁰ Pokud ale např. jeden z manželů nabude za trvání manželství podíl v obchodní společnosti darováním, nestane se podíl v obchodní společnosti součástí společného jmění manželů.¹¹

K nabytí účasti druhého manžela na bytovém družstvu tak dochází pouze v případech, kdy se členský podíl v bytovém družstvu stal součástí společného jmění manželů.

IV. Kolize dvou právních norem s odlišným obsahem

Ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku vyvolává dojem, že společné členství manželů v bytovém družstvu vznikne vždy, pokud jednomu z manželů za trvání manželství vznikne právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu a nájem bytu následně skutečně za trvání manželství vznikne, aniž by bylo podstatné, z jakého právního důvodu a za jakých okolností nabytí jeden z manželů za trvání manželství členský podíl v bytovém družstvu a v návaznosti na nabytí členského podílu v bytovém družstvu právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu.

Užitím jazykového výkladu tohoto ustanovení skutečně nelze dospět k žádnému jinému závěru než k takovému, podle něhož je pro určení povahy členství v bytovém družstvu zcela nerozhodné, zda členský podíl v bytovém družstvu nabytí jeden z manželů darováním nebo za majetek, jehož byl výlučným vlastníkem. Postačí, pokud právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu vznikne za dobu trvání manželství, aniž by bylo třeba dále zkoumat, z jakého důvodu a za jakých okolností toto právo jednomu z manželů vzniklo.

Jazykový výklad však není jediným výkladem právních norem,¹² zvláště v situaci, kdy by výlučné použití jazykového výkladu nevedlo k vyřešení problému, protože tímto výkladem bychom mohli dospět k nepřípustnému závěru, že členský podíl v bytovém družstvu náleží do výlučného vlastnictví jednoho z manželů, přestože vzniklo současně společné členství manželů v bytovém družstvu.

Vyřešit zdánlivou kolizi ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku a ustanovení § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku pomocí zásady „lex specialis derogat legi generali“ nelze.¹³ Každé z těchto ustanovení totiž řeší něco jiného, ustanovení § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku nabytí členského podílu v bytovém družstvu, ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku vznik společného členství manželů v bytovém družstvu.

Při posuzování vztahu obou ustanovení občanského zákoníku je třeba zabývat se okamžikem jejich vzniku. Zatímco ustanovení o společném členství manželů v bytovém družstvu je v podstatě v nezměněné podobě součástí občanského zákoníku od nabytí účinnosti tohoto předpisu,¹⁴ právní úprava společného jmění manželů je relativně nová, s účinností od 1. 8. 1998 nahrazující dosavadní úpravu bezpodílového spoluvlastnictví manželů. Z právní úpravy bezpodílového spoluvlastnictví manželů vyplývalo, že předmětem bezpodílového spoluvlastnictví mohly být pouze věci, nikoliv majetková hodnota typu členského podílu v bytovém družstvu. Z tohoto důvodu úprava společného členství manželů v bytovém družstvu měla v době, kdy právní řád institut společného jmění manželů ještě neznal, svůj význam, neboť úprava bezpodílového spoluvlastnictví manželů na úpravu nabytí členského podílu v bytovém družstvu nedopadala.¹⁵ Po

¹² Nález Ústavního soudu České republiky, Pl. ÚS 33/97.

¹³ Opačný názor zastává Dvořák, T. Bytové družstvo: převody družstevních bytů a další aktuální otázky. C. H. Beck. Praha, 2009, str. 52-54.

¹⁴ Změnila se jen používaná terminologie a také umístění ustanovení o vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu v občanském zákoníku. V původním znění upravovalo vznik společného členství manželů v bytovém družstvu ustanovení § 175 odst. 2 občanského zákoníku.

¹⁵ Krejčovský, O. Členský podíl v družstvu a společné jmění manželů. Ad Notam. Ročník: 2005. Číslo: 4, str. 137-140.

⁹ Srov. Dvořák, T. Společné jmění manželů a členský podíl v bytovém družstvu – některé otázky vzájemných vztahů. Obchodněprávní revue. Ročník: 2010. Číslo: 1, str. 11-17.

Srov. Čáp, J., Schoedelbauerová, P. Zákon o vlastnictví bytů. Komentář. Wolters Kluwer ČR. Praha, 2009, str. 404-406.

¹⁰ Srov. Štenglová, I. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 13. vydání. C. H. Beck. Praha, 2010, str. 386-387.

¹¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 22 Cdo 700/2004.

přijetí nové právní úpravy majetkového společenství manželů je však třeba výklad ustanovení občanského zákoníku o společném členství manželů v bytovém družstvu úpravě společného jmění manželů přizpůsobit.

Nelze volit takový výklad, v jehož důsledku by v rozporu s účelem ustanovení občanského zákoníku o úpravě majetkových poměrů manželů nastal stav, kdy by pro určitou skupinu právních vztahů manželů byla bez vážného důvodu aplikována odchylná úprava nabývání majetku jedním z manželů za trvání manželství darováním, děděním nebo za majetek, který je výlučným vlastnictvím jednoho z manželů.

Bylo by v rozporu se zásadou rovnosti právních subjektů a rovnosti vlastnických práv, pokud by nabytí některých majetkových hodnot jedním z manželů za trvání manželství (např. nabytí vlastnictví k „nedružstevnímu“ bytu darováním) vyvolalo jiné právní důsledky než nabytí jiných majetkových hodnot jedním z manželů ze stejného právního důvodu (např. nabytí členského podílu v bytovém družstvu darováním).

Za situace, kdy přichází v úvahu vícero výklad právních norem, měl by být upřednostněn vždy takový výklad, který je v souladu s principy, na kterých je právní řád založen. I z těchto důvodů se jeví jako vhodnější upřednostnit takový výklad ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku, který vyloučí aplikaci ustanovení o vzniku společného členství manželů v případech, kdy jeden z manželů nabyl za trvání manželství členský podíl v bytovém družstvu darováním, děděním nebo za majetek, který je jeho výlučným vlastnictvím.

V. Nález Ústavního soudu České republiky

Rozhodovací praxe obecných soudů byla dosud ovlivněna judikaturou Nejvyššího soudu České republiky, který zastával značně extenzivní jazykový výklad ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku.¹⁶ Nejvyšší soud České republiky dovozoval vznik společného členství manželů v bytovém družstvu i v případech, kdy jeden z manželů nabyl členský podíl v bytovém družstvu za trvání manželství děděním, a to přesto, že při nabytí členského podílu v bytovém družstvu děděním nenastaly podmínky stanovené v ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku, protože dědici členského podílu žádné právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu nevzniklo, neboť nájem družstevního bytu a členský podíl v bytovém družstvu na něj přešel na základě ustanovení § 707 odst. 2 občanského zákoníku přímo ze zákona.¹⁷

Významným zlomem v rozhodovací praxi soudů by měl být náleží Ústavního soudu České republiky, sp.zn. IV. ÚS 362/10-2, který poukázal na nesprávný výklad právních norem ze strany Nejvyššího soudu České republiky při posuzování vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu v souvislosti s děděním členského podílu v bytovém družstvu jedním z manželů. Ústavní soud České republiky totiž v odůvodnění nálezu nejenže upozornil na nesprávnou aplikaci ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku při řešení otázek souvisejících s děděním členského podílu v bytovém družstvu jedním z manželů, ale zároveň obecně vyjádřil názor o možném zásahu do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek v případě vyloučení aplikace zákonné výluky ze společného jmění manželů tak, jak ji upravuje ustanovení § 143 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku, při aplikaci ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku. Ústavní soud České republiky zároveň dal ve svém odůvodnění za pravdu námítkám stěžovatele, podle kterých nelze při aplikaci právních norem upravujících vznik společného členství manželů v bytovém družstvu vycházet z právních názorů vyslovených v 80. letech 20. století, neboť se jedná o názory již překonané.

Přestože náleží Ústavního soudu České republiky řešil konkrétní spor týkající se problematiky nabytí členského podílu v bytovém družstvu během trvání manželství děděním, není důvodu, proč by závěry Ústavního soudu České republiky neměly být použitelné i v případech, kdy jeden z manželů za trvání manželství nabývá členský podíl v bytovém družstvu darováním, nebo za majetek, jehož je výlučným vlastníkem, neboť i na takto nabývaný majetek se vztahuje zákonná výluka ze společného jmění manželů podle ustanovení § 143 odst. 1 občanského zákoníku.

Argument, podle kterého důvod neaplikovatelnosti ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku vychází ze skutečnosti, že v případě nabytí členského podílu v bytovém družstvu děděním právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu nevzniká, ale ex lege přechází nájem družstevního bytu na dědice, zatímco např. při nabývání členského podílu v bytovém družstvu darováním právo na uzavření nájemní smlouvy vznikne, a tím se stane ustanovení § 703 odst. 2 občanského zákoníku aplikovatelným, a tedy společné členství manželů v bytovém družstvu vzniknout musí, je popřen smyslem právní úpravy, která, jak je zřejmé z ustanovení § 143 odst. 1 občanského zákoníku, nemá v úmyslu rozlišovat, zda určitá majetková hodnota byla nabyta děděním nebo darováním, když řadí oba právní důvody nabytí majetku na stejnou úroveň.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 20 Cdo 3672/2007.

¹⁷ Dvořák, T. Bytové družstvo: převody družstevních bytů a další aktuální otázky. C. H. Beck. Praha, 2009, str. 50.

Není proto důvod, proč by nabyvání členského podílu v bytovém družstvu děděním nebo darováním (nebo nabyvání členského podílu v bytovém družstvu financované z výlučných prostředků jen jednoho z manželů) za jinak stejných okolností mělo vyvolat různé právní následky. Ostatně právní důsledky přechodu nájmu družstevního bytu a vzniku práva na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu jsou v podstatě stejné, neboť bytové družstvo je povinno uzavřít s nabyvatelem členského podílu, kterému vzniklo právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu takovouto smlouvu za stejných podmínek, za nichž byla uzavřena s předchozím členem družstva, který na nabyvatele členský podíl v bytovém družstvu převedl. Tedy nabyvatel členského podílu v bytovém družstvu, kterému vzniklo právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, bude stejně jako dědic členského podílu v bytovém družstvu užívat družstevní byt za stejných podmínek jako jeho právní předchůdce.

VI. Závěr

Platnou právní úpravu upravující problematiku vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu nelze považovat za vyhovující. Návrh zákona o obchodních korporacích a návrh občanského zákoníku většinu sporných problémů odstraňuje.¹⁸ Nicméně lze se domnívat, že i při výkladu aktuálně platných právních předpisů se nelze omezovat pouze na čistě jazykový výklad sporných ustanovení přehlížejících změny společenských a také právních poměrů, ke kterým od doby přijetí občanského zákoníku upravujícího podmínky vzniku společného členství manželů v bytovém družstvu došlo, a principy, na kterých je právní úprava majetkových vztahů manželů založena.

¹⁸ § 748 vládního návrhu zákona o obchodních korporacích, § 702 odst. 3 vládního návrhu občanského zákoníku.

Informace pro autory článků

V souvislosti s tím, že Komorní listy mění svoji podobu, rozhodla se redakční rada k aktualizaci požadavků, které klade na kvalitu příspěvků. Tyto změny by měli reflektovat zejména zájemci o publikování odborných textů.

Případné autory si dovoluujeme upozornit, že do recenzního řízení k otištění v časopise Komorní listy přijímáme pouze původní, v jiném periodiku nepublikované články. Zasílat je mohou v elektronické podobě (ve formátech .doc, .docx) na elektronickou adresu redakce@ekcr.cz. Příspěvky musejí splňovat mimo jiné tyto náležitosti:

- případné odkazy na již publikované texty musejí být řádně označeny jako citace dle normy pro úpravu citací ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2,
- článek musí obsahovat název a abstrakt v rozsahu 500-800 znaků (uvedené je možno zaslat také v anglickém jazyce, případně se autor může spolehnout na překlad redakce).

Před otištěním článku probíhá recenzní řízení, jehož výsledkem je hodnocení „stať je vhodná k publikaci“, „stať je nevhodná k publikaci“ či „stať doporučuji vrátit autorovi k přepracování“. Rukopis je přijat k uveřejnění v okamžiku, kdy po doporučujícím stanovisku recenzenta bude autorovi zaslána korektura jeho příspěvku na jím uvedenou elektronickou adresu. Tímto okamžikem nabývá vydavatel Komorních listů licenci k rozmnožování a rozšiřování díla v tomto časopise v listinné i elektronické podobě. Redakce Komorních listů si vyhrazuje právo rozhodnout o tom, které z doručených příspěvků uveřejní. Autorům článků, jejichž příspěvky se redakční rada rozhodne neuveřejnit, se korektury nezasílají (nedojde k uzavření licenční smlouvy). Zaslání článků se však autorům nevracejí.

Autorská odměna

Odměna za udělení licence je poskytnuta jednorázově do čtyř týdnů po vydání čísla časopisu, v němž byl příspěvek uveřejněn. Za otištění článku v časopise Komorní listy náleží autorovi odměna:

- ve výši 500,- Kč za článek v rozsahu 7 200 až 14 400 znaků včetně mezer,
- ve výši 1.000,- Kč za článek v rozsahu 14 400 znaků včetně mezer a více.

Tyto změny bude redakční rada Komorních listů aplikovat na veškeré odborné články již od příštího vydání. Bližší informace včetně aktuálních termínů důležitých pro harmonogram vydávání se dočtete na internetových stránkách Exekutorské komory www.ekcr.cz.

Exekuce majetku ve společném jmění manželů z pohledu státního dohledu

Mgr. Václav Kuchař,

vedoucí oddělení právnických profesí,
odbor státního dohledu Ministerstva spravedlnosti ČR

V minulosti odbor dohledu ministerstva spravedlnosti prošetřoval řadu případů postižení majetku ve společném jmění manželů. Za zásadní lze považovat zejména šetření, která vyústila v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v kárném řízení.

V prvním takovém případě šlo o vydání exekučního příkazu postižením jiných majetkových práv podle § 320 občanského soudního řádu. Při vydávání těchto exekučních příkazů je nutné dbát zvýšené pozornosti při definování poddlužníka jako adresáta povinností obsažených v exekučním příkazu. Nelze tímto způsobem rozšiřovat okruh účastníků exekučního řízení ani nahrazovat jiné způsoby provádění exekuce jako například přikázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu dle § 303 občanského soudního řádu. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 6/2010 ze dne 14. února 2011 uvedl, že „soudní exekutor spáchal kárné provinění tím, že v rozporu s ustanovením § 320 občanského soudního řádu vydal exekuční příkaz, jímž postihl jiná majetková práva, a to peněžní prostředky na účtu manžela povinné, které mají patřit do společného jmění manželů, v něm označil a jednal jako s účastníkem řízení a poddlužníkem peněžní ústav, ač tento nebyl účastníkem řízení“. Uvedené rozhodnutí nevylučuje postihnutí prostředků náležejících do společného jmění manželů exekučním příkazem na postižení jiných majetkových práv podle § 320 občanského soudního řádu. Adresátem povinnosti vyplatit prostředky soudnímu exekutorovi však může být pouze manžel povinné a nikoli bankovní ústav, u kterého má manžel prostředky uloženy.

V uvedeném řízení bylo žalováno také postižení majetku ve společném jmění manželů pro pohledávku, která vznikla před uzavřením manželství. Kárná žaloba byla podána, protože soudní exekutor vydal exekuční příkaz, kterým postihl jiná majetková práva v SJM, ač věděl, že exekuce byla nařízena pro pohledávku vzniklou před uzavřením manželství. Žaloba se opírala o znění § 42 odst. 1 exekučního řádu, kdy exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze provést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 6/2010 ze dne 14. února 2011 uvedl, že není kárným pro-

viněním, „že soudní exekutor v exekučním řízení v rozporu s ustanovením § 36 odst. 2 a § 42 odst. 1 exekučního řádu přibral usnesením manželku povinného za účastníka řízení a exekuci realizoval postižením majetku ve společném jmění manželů, když vymáhaný závazek přiznaný platebním rozkazem vznikl před uzavřením manželství povinného“. Své rozhodnutí zdůvodnil mimo jiné usnesením Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 1690/2007, který v právní větě uvedl, že vznik pohledávky za trvání manželství, tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje a soud vychází z návrhu na nařízení výkonu, z jiných tvrzení oprávněného, popřípadě z toho, co jinak vyšlo v řízení najevo. Dle mého názoru se kárný senát s tímto žalovaným skutkem ve světle citovaného judikátu dostatečně nevypořádal, neboť v exekučním řízení vyšlo, a to před vydáním exekučního příkazu, z exekučního titulu a z výpisu z centrální evidence obyvatel jednoznačně najevo, že vymáhaná pohledávka vznikla před uzavřením manželství povinného. Soudní exekutor tedy mohl splnění podmínek pro postižení majetku v SJM posoudit bez dalšího dokazování, pouze na základě obsahu spisu.

Doba vzniku pohledávky byla významná i pro šetření týkající se postižení nemovitostí ve společném jmění manželů i ve vylučném vlastnictví manžela povinného. Zpřisňující ustanovení § 66 odst. 2 exekučního řádu, které stanoví, že k provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného může exekutor přistoupit jen jestliže bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře, doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného, bylo důvodem, proč odbor dohledu i po výše uvedeném rozhodnutí kárného senátu trval na dalších podaných kárných návrzích. Nicméně Nejvyšší správní soud v rozhodnutí sp. zn. 15 Kse 6/2010 ze dne 19. května 2011 uvedl, že není kárným proviněním, „že soudní exekutor v exekučním řízení v rozporu s ustanovením § 42 odst. 1 a § 66 odst. 2 vydal exekuční příkaz na nařízení exekuce prodejem nemovitosti, která však, jak patrné z výpisu z katastru nemovitostí, patří do společného jmění manželů a takto jednal při vědomí skutečnosti, že závazek povinné vznikl před uzavřením manžel-

ství povinné". Ve stejný den pak Nejvyšší správní soud v rozhodnutí sp. zn. 15 Kse 7/2010 uvedl, že není kárným proviněním, „že soudní exekutor v exekučním řízení vydal exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem nemovitostí, ve společném jmění manželů, ačkoli z výpisu z katastru nemovitostí vyplývá, že manželka povinného je výlučnou vlastnící uvedených nemovitostí a tyto nemovitosti tak nebyly součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů a ani následně nemohlo dojít k jejich transformaci do společného jmění manželů“. NSS konstatoval, že pro účely nařízení výkonu rozhodnutí exekuční řád stanoví fikci společného jmění manželů, která nekopíruje hmotněprávní úpravu (srov. § 143 ve spojení s § 143a obč. zák.) a rozsah majetku ve společném jmění manželů stanoví širěji. Oproti úpravě provedené v občanském zákoníku se při nařízení výkonu rozhodnutí vychází jen ze zákonného rozsahu společného jmění a nepřihlíží se ke zúžení rozsahu majetku tím, že byl smlouvou vyloučen některý majetek a závazky ze společného jmění manželů anebo že byl smlouvou vznik společného jmění zcela nebo zčásti vyhrazen ke dni zániku manželství. Dle soudu pak exekutor výpisem z evidence obyvatel zjistil rodinný stav povinného i informaci o tom, kdy došlo k uzavření manželství, zároveň z toho správně dovodil, že nemovitost byla nabyta za trvání manželství a při použití vyvratitelné domněnky zakotvené v § 144 obč. zák. následně dospěl k závěru, že nebyl-li prokázán opak, je třeba považovat nabyté nemovitosti za majetek spadající do SJM. Odkázal rovněž na Ústavní soud, který ve svém rozhodnutí ze dne 1. 8. 2006, sp. zn. II. ÚS 349/03, konstatoval, že „katastr nemovitostí ČR není založen na takových zásadách, které by umožňovaly jednat s plnou důvěrou v jeho obsah“.

Vzhledem k ustálené a jednoznačné judikatuře bude odbor státního dohledu ministerstva spravedlnosti při vyhodnocování exekuční činnosti postupovat v souladu s právním názorem Nejvyššího správního soudu. Přesto máme za to, že lze postupovat šetrněji k manželům povinných. Není účelné, zejména v případě postižení nemovitostí, zatěžovat manžela povinného nutností podávat vylučovací žalobu. Často se tak děje za situace, kdy soudní exekutor má dostatek informací k tomu, aby zohlednil dobu vzniku vymáhané pohledávky nebo vlastnictví nemovitosti při vydávání exekučního příkazu. Pokud soudní exekutor nedůvěřuje zápisu o vlastníkovi v katastru nemovitostí, může posoudit vlastnické právo z nabývacího titulu, který je obvykle k dispozici u příslušného katastrálního úřadu. V uvedeném duchu inicioval odbor státního dohledu legislativní změnu.

Je možné, že ke změně pojetí účasti manžela povinného v exekučním řízení a postižitelnosti majetku ve společném jmění manželů dojde i vývojem judikatury. V posledním rozhodnutí sp. zn. 14 Kse 7/2011 ze dne 25. 10. 2011 Nejvyšší správní soud uvedl, že soudní exekutor je vinen kárným proviněním, když vydal exe-

kuční příkaz, kterým rozhodl o provedení exekuce srážkami ze mzdy bývalé manželky povinného, ačkoliv mu bylo minimálně tři roky známo, že manželství povinného a jeho bývalé manželky bylo pravomocně rozvedeno. Kárný senát především poukázal na dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu týkající se výkonu rozhodnutí (exekuce) srážkami ze mzdy manžela povinného. Podle stále platné judikatury, a to rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. R 8/66, 20 Cdo 1642/2004, 20 Cdo 2892/2005 a dalších, je zastáván názor, že pro peněžitou pohledávku vůči povinnému nelze nařídit výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy jeho manželky. Právo na vyplacení mzdy není věcí, a nemůže tedy tvořit společné jmění manželů. Výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy manželky povinného nelze nařídit, byla-li exekuce nařízena pouze proti povinnému, protože srážka ze mzdy manželky není pohledávkou způsobilou v této exekuci. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 326/2007, „směřuje-li exekuční titul jen proti jednomu z manželů, nelze vést exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného, neboť nárok na mzdu sám o sobě do společného jmění manželů nenáleží; stejně tak nelze postihnout účet manžela povinného“. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2304/2002, „i když zákon zavazuje manžele k solidárnímu plnění závazků (§ 145 odst. 3, 4 obč. zák.), nelze na podkladě exekučního titulu, jenž jako povinného označuje jen jednoho z nich, nařídit (a provést) výkon rozhodnutí (exekuci) proti druhému manželu“.

V odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího správního soudu sp. zn. 14 Kse 7/2011 je přítomen i mírný názorový posun ohledně povinnosti soudního exekutora zohlednit dobu vzniku pohledávky, kdy zdůraznil, že „L. K. tvrdí, že závazek vznikl povinnému v roce 2003, tedy ještě před uzavřením manželství. Tvzení bývalé manželky povinného bylo lze ověřit v usnesení o nařízení exekuce. Je-li v bodu I. tohoto usnesení uvedeno, že úrok z prodlení se počítá od 2. 8. 2003, nasvědčuje tento údaj zcela tvrzení L. K., že dluh povinného vznikl před uzavřením manželství. Kromě výše uvedené judikatury Nejvyššího soudu vyplývá i z těchto skutečností závěr, že účast L. K. v exekuci nařízené na srážky z její mzdy byla vyloučena, nehledě na skutečnost, že mzda bývalé manželky povinného za období následující po pravomocném rozvodu manželství byla v jejím výlučném vlastnictví“. Doba vzniku pohledávky před vznikem manželství je tedy bezesporu důvodem pro vyloučení majetku v SJM a účasti manžela povinného z exekuce. Domnívám se, že by na základě uvedeného názoru mohlo dojít i ke změně v posuzování exekučních příkazů postižujících majetek v SJM pro pohledávky vzniklé před uzavřením manželství. Nicméně dokud uvedená změna nenastane, bude odbor státního dohledu vycházet z výše uvedených rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu.

Problém vztahu mezi vyškrtnutím věci ze soupisu a vylučovací žalobou

JUDr. Karel Svoboda,

soudce Okresního soudu Plzeň-město

odborný asistent Katedry soukromého práva a civilního procesu Fakulty právnické ZČU v Plzni

Aktuální úprava a judikatura

Podle procesní úpravy účinné od 1. 11. 2009 může ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci, učinit návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Návrh lze podat do třiceti dnů ode dne, kdy se navrhovatel o soupisu věci dozvěděl, a to u exekutora, který věc pojal do soupisu. Pozdě podaný návrh exekutor odmítne.¹ Samotnou žalobu o vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 267 o. s. ř. může navrhovatel podat u exekučního soudu do třiceti dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým exekutor návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nevyhověl. O tom musí být navrhovatel exekutorem poučen.²

Z textu zákona je zřejmé, že instituty exekutorského rozhodování o vyškrtnutí věci ze soupisu a soudního řízení o vyloučení téže věci z exekuce jsou spolu navzájem propojeny. Jinak by zákon dopodrobna neupravoval lhůty pro podání návrhu na vyškrtnutí věci ani excindační žaloby, nesdělil by, že pozdní návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu musí exekutor odmítnout. Dikce § 68 ex. řádu tedy, byť nikoli výslovně, sděluje, že žalobu o vyloučení věci z exekuce nelze s úspěchem podat, jestliže navrhovatel, který byl exekutorem řádně poučen, v zákonných lhůtách nepodá jak návrh na vyškrtnutí věci z exekutora soupisu, tak následnou soudní žalobu o vyloučení věci z exekuce.

Přesto Krajský soud v Hradci Králové uzavřel, že ustanovení § 68 ex. řádu slouží prvotně k ochraně zájmů osoby, jejíž majetek může být během exekuce neprávem postižen. Nejen z textu novelizovaného ustanovení § 68 ex. řádu, ale ani z důvodové zprávy k zákonu č. 286/2009 Sb. totiž nelze dovodit kategorický závěr o ztrátě možnosti třetí osoby domoci se vyloučení věci z exekuce cestou podání vylučovací žaloby prostřednictvím § 267 odst. 1 o. s. ř. bez toho, že by bylo využito institutu vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 odst. 1 až 3 ex. řádu. Takový následek by musel z ustanovení § 68 ex. řádu výslovně vyplývat, zvláště

pokud Listina základních práv a svobod v článku XI. odst. 1 a 4 poskytuje ochranu vlastnickému právu a stanoví, že vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné jen ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu. Krajský soud v Hradci dále zdůraznil, že obdobný postup není upraven ani pro poměry výkonu rozhodnutí vedeného podle § 251 a násl. o. s. ř. Chtěl-li by snad zákonodárce být tak přísný a skutečně zánik možnosti uplatnit návrh na vyloučení věci z exekuce podle § 267 odst. 1 o. s. ř. bezpodmínečně svázat s včasným návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu podle § 68 ex. řádu, jistě by vyžadoval od soudních exekutorů výslovné (nejlépe i písemné) poučení adresované třetím osobám či alespoň povinnému o takových důsledcích. Tím, že vlastník věci pojaté do soupisu nepodá návrh na její vyškrtnutí, neztrácí své právo podat u soudu vylučovací žalobu. Vystavuje se pouze nebezpečí, že postižená věc může být soudním exekutorem prodána, neboť soudní exekutor není omezován v tomto směru výslovným zákazem uvedeným v § 68 odst. 4, věta poslední, ex. řádu.

Předchozí česká jurisprudencí týkající se excindačních žalob

Právě prezentovaný postoj Krajského soudu v Hradci Králové však nenavazuje na dřívější českou jurisprudenci. Dosavadní soudní praxe zdůrazňuje, že lhůty pro podání návrhu na zahájení řízení nelze pokládat za procesní lhůty ve smyslu § 55 a násl. o. s. ř., a to bez zřetele k tomu, že jde o lhůty stanovené občanským soudním řádem, případně jinými procesními předpisy. Proto je pro zachování těchto neprocesních lhůt nezbytné, aby žaloba (návrh na zahájení řízení) nejpozději do posledního dne lhůty došla k soudu.³ Jestliže není lhůta (případně jiná zákonná podmínka nutná k podání návrhu na zahájení řízení) dodržena, dochází k prekluzi práva podat žalobu. Hmotněprávní charakter této lhůty je třeba dovzovat z celkové dikce ustanovení, které ji upravuje, a rovněž z právního následku, který má nastat pro jejím marném uplynutí.⁴

¹ Viz § 68 odst. 1 ex. řádu.

² Viz § 68 odst. 4 ex. řádu.

³ Viz Krčmář, Z. v Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 391-392.

⁴ Srovnej s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 493/2004 ze dne 15. 7. 2004.

Jestliže marným uplynutím doby pro podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu údajný vlastník věci přichází o právo na věcné projednání návrhu na vyškrtnutí,⁵ je třeba na základě argumentace od menšího k většímu uzavřít, že nevyužití práva podat včas návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, případně propadnutí lhůty pro podání žaloby o vyloučení věci z exekuce, vede k prekluzi vlastníkova práva na ochranu svého majetku cestou vylučovací žaloby podle § 267 o. s. ř. Tím, že včas nepodal návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, nenaplnil jednu z podmínek pro úspěšné podání této žaloby. Je třeba si uvědomit, že právo na podání návrhu na zahájení řízení zákon může omezit nejen prostřednictvím propadné lhůty, ale i splněním další podmínky, například podáním jiného návrhu, který má vlastní žalobu předcházet.⁶

Právě prezentované stanovisko lze doložit již existující judikaturou, která se charakterem lhůty pro podání žaloby vylučovacího typu zabývá. Vylučovací žaloba neexistuje pouze v exekučním řízení, ale i v insolvenčním (dříve konkurzním), případně i dědickém řízení. Podstatou vylučovacích žalob je vždy totéž – „vyjmut“ skutkovou otázkou, která je mezi účastníky sporná, z původního (svoji podstatou nesporného) řízení a vyřešit ji v jiném řízení, které má charakter sporného řízení a v němž je možné účastníky zatížit břemenem tvrdit a prokazovat.

V případě vylučovací žaloby podané v rámci konkurzního řízení Nejvyšší soud uzavřel, že lhůta k podání excindační žaloby není lhůtou procesní, ale hmotněprávní. Její zmeškání nelze promítnout, jedná se o propadnou lhůtu. Tento závěr nelze zvrátit ani poukazem na skutečnost, že délku lhůty vymezuje svým rozhodnutím (výzvou podle § 19 odst. 2 věty první ZKV) soud. Fakt, že jde o lhůtu soudcovskou, totiž nepřekáží úvaze, že jde současně o lhůtu svou povahou hmotněprávní a prekluzivní.⁷

Ke stejnému závěru dospěl i Ústavní soud při posuzování charakteru lhůty pro podání žaloby méně pravděpodobného dědice dle § 175k odst. 2 o. s. ř. Závise-li rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud usnesením po marném pokusu o odstranění sporu dohodou účastníků toho z dědiců, jehož dědické právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou. K podání žaloby určí lhůtu. Nebude-li žaloba ve lhůtě podána, pokračuje soud v řízení bez zřetele na tohoto dědice. Tento postup má za následek, že méně pravděpodobný dědic ztrácí postavení dědice.⁸

Jestliže existuje judikatura Nejvyššího i Ústavního soudu, která řeší charakter lhůt pro podání vylučovací žaloby v konkurzním (nyní insolvenčním) a dědickém řízení, je třeba z ní vycházet i při úvahách o charakteru lhůty pro podání žaloby o vyloučení věci z exekuce. Tuto judikaturu však Krajský soud v Hradci Králové podle mého názoru nesprávně pomínl.

Poučovací povinnost exekutora

Krajský soud v Hradci Králové rovněž zdůrazňuje, že soudní exekutor nemůže svojí svévolí (například tím, že nenaplní svoji poučovací povinnost o právu navrhnout vyškrtnutí věci ze soupisu) způsobit, že vlastník věci, která byla neprávem sepsána, je zbaven možnosti podat žalobu o vyloučení věci z exekuce. I proto nelze s marným uplynutím lhůty pro podání návrhu na vyškrtnutí věci z exekuce spojit následek, že vlastník věci přichází o aktivní legitimaci k podání této žaloby. Tuto úvahu pokládám za korektní, avšak nemyslím si, že by mohla vést ke zvrácení hmotněprávní (a tedy i propadné) podstaty lhůty pro podání vylučovací žaloby, kterou dlouhodobě prosazuje Nejvyšší soud. Procesní pochybení exekutora lze totiž řešit jiným, méně radikálním výkladem, který neopouje již existující jurisprudenci.

K ustavení hmotněprávní (a tedy propadné) lhůty pro podání vylučovací žaloby dochází jen tehdy, když exekutor při procesních úkonech, které ovlivňují počátek nebo běh této lhůty, postupuje procesně korektním způsobem. V rámci takového konání musí exekutor mimo jiné naplňovat svoji poučovací povinnost ve smyslu § 68 odst. 4 ex. řádu a § 5 o. s. ř. Potřebou důsledného naplňování poučovací povinnosti ze strany orgánů činných v soudním řízení a následky jejího naplnění se judikatura již zabývala. Vyplývá z ní, že nenaplnění poučovací povinnosti, jež vede k tomu, že si účastník včas neuvědomí své procesní možnosti, suspenduje tíživý následek, jenž by účastník musel při zachování procesně korektního postupu ze strany soudu (ale i exekutora nebo notáře) respektovat. Například není možné, aby soud zamítl žalobu podanou méně pravděpodobným dědicem (§ 175k odst. 2 o. s. ř.) vůči nesprávným osobám, pokud soudní komisař potencionálního dědice nepoučil o tom, vůči komu má návrh směřovat a čeho se má domáhat.⁹

⁵ Viz § 68 odst. 1 věta poslední ex. řádu.

⁶ Je tomu tak například i za situace, kdy se poškozený domáhá náhrady škody vůči státu, jež mu byla způsobena úřední činností. Za takových okolností musí nejdříve podat návrh na mimosoudní řešení u příslušného ústředního orgánu státní správy (§ 14 a § 15 zákona č. 82/1998 Sb.). Pokud tak neučiní, soud jeho žalobu zamítne.

⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 741/2003 ze dne 10. 2. 2005.

⁸ Viz usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 230/98 ze dne 10. 8. 1998.

⁹ Viz například rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 940/2004 ze dne 28. 4. 2005.

Komorní listy mají nové logo!

Komorní listy vám představují své nové logo. Jedná se o dynamické, jednoduché a nadčasové znázornění časopisu. Autorem návrhu je grafik Jan Charvát, který s Exekutorskou komorou spolupracoval již v minulosti. Nová značka má být čistým, elegantním a zapamatovatelným obrazovým identifikátorem časopisu mezi čtenářskou obcí. Budeme ji používat při prezentaci Komorních listů v různých tiskových materiálech či při publikování na internetu.

Současně připravujeme kompletní redesign časopisu. Obměníme vzhled titulní strany periodika, budeme používat nové fonty nadpisů a textů a vyprojektujeme moderní designové manuály. Na nový vizuální styl se můžete těšit už od příštího čísla – prvního v novém roce.

Z týchž důvodů lze uzavřít, že nepoučí-li exekutor vlastníka sepsané věci o jeho právu podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a o lhůtě k jeho podání, přestože tak učinit měl a mohl, má se za to, že lhůta pro jeho podání vůbec nezačala běžet. Totéž mutatis mutandis platí za situace, kdy exekutor nepoučil navrhovatele o tom, že po neúspěšném podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu může podat návrh na vyloučení věci z exekuce (§ 68 odst. 4 ex. řádu). Exekutor této své povinnosti dostojí například tím, že osobu, kterou povinný při soupisu označil jako vlastníka sepsovaných věcí, obešle na adresu jejího bydliště, kterou povinný exekutorovi sdělil. Jestliže exekutor nezná bydliště údajného vlastníka sepsané věci, zašle mu poučení na jeho adresu pro doručování.¹⁰

Jestliže poučení a způsob jeho udělení nebudou zřejmé z exekutorova spisu, bude soud rozhodující o vyloučení věci z exekuce v pochybnostech vycházet ve prospěch navrhovatele. Je totiž záležitostí subjektu vybaveného justiční pravomocí, aby korektnost svého procesního postupu zachytil v rámci protokolu o úkonu nebo i jinak takovým způsobem, aby mohla být prověřena.¹¹

S ohledem na výše uvedené úvahy pokládám závěr Krajského soudu v Hradci Králové o tom, že úspěch žaloby na vyloučení věci z exekuce není podmíněn předchozím včasným návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu, za nesprávný. Potenciální nerovnováhu mezi zájmem oprávněného a zájmy třetích osob, které stojí mimo exekuci, která vyplývá přímo ze zákona, může vyřešit pouze Ústavní soud v rámci své derogační pravomoci. Výsledek poměrování těchto zájmů lze jen obtížně předjímat. Tuto disproporci v neprospěch vlastníka neprávem sepsaných věcí mohou obecné soudy do značné míry korigovat tím, že budou důsledně trvat na naplnění poučovací povinnosti ze strany exekutora ve smyslu § 68 odst. 4 ex. řádu a § 5 o. s. ř. Jestliže exekutor tuto povinnost poruší, může soud, který se bude zabývat žalobou o vyloučení věci z exekuce, konstatovat, že propadná lhůta pro podání žaloby o vyloučení věci z exekuce dosud neuplynula. Tento závěr bude namísto zvláště tehdy, není-li údajný vlastník věci, která byla pojata do soupisu, zastoupen advokátem (§ 118a odst. 4 o. s. ř.).¹²

¹⁰ Viz § 46a a násl. o. s. ř.

¹¹ Srovnej se stanoviskem Nejvyššího soudu ČR Sp. 35/78, ze dne 24. 10. 1979.

¹² Z ustanovení § 118a odst. 4 o. s. ř. vyplývá, že orgán státní moci vykonávající justiční pravomoc musí být při naplňování poučovací povinnosti ve vztahu k advokátem nezastoupeným účastníkům důslednější.

Co všechno se vejde pod zástavní právo exekutorské?

JUDr. Stanislav Pazderka,
soudní exekutor Exekutorského úřadu Písek

Novelou exekučního řádu č. 281/2009 Sb. byl s účinností od 1. listopadu 2009 do § 59 zaveden nový exekuční způsob – zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech (dále také jen EZP). Podrobnosti pak byly určeny § 69a EŘ. Zákon však nepříliš přesvědčivě řeší, co lze tímto instrumentem zajistit. Pokrývá toto zástavní právo jen vymáhanou pohledávku, nebo zajišťuje i náklady exekuce?

Z § 69 odst. 3 se dozvíme, jaká jsou pravidla pro pořadí exekutorského zástavního práva. Ohledně vymáhané pohledávky pak vyplývá z odst. 3 in fine, že bylo-li zřízeno pro vymáhanou pohledávku již dříve zákonné nebo smluvní zástavní právo, řídí se pořadí exekutorského zástavního práva pořadím tohoto zástavního práva. Odkazovacím ustanovením v odst. 2 se sice můžeme přenést k § 338b OSŘ, ale ani tady nelze přesně vymezit, co zástavní právo zajišťuje. Zřizuje-li zástavní právo soud, není však pochyb o tom, že takové zajištění se týká jen vymáhané pohledávky, jejího příslušenství a nákladů řízení, včetně nákladů řízení vykonávacího. V tomto bodě je rozsah soudcovského zástavního práva totožný s exekutorským zástavním právem. Může se ale toto právo týkat i nákladů exekuce? A může se tak exekutor na základě vlastního rozhodnutí stát zástavním věřitelem vedle oprávněného?

Náklady exekuce netvoří příslušenství vymáhané pohledávky tak, jak je definuje § 116, resp. § 153 odst. 2 ObčZ. Jedná se o samostatný procesní nárok exekutora vůči povinnému. Jinými slovy: jde o jiný právní vztah, než je mezi účastníky řízení. Koneckonců samotná textace § 69a EŘ naznačuje, že EZP nepokrývá a ani nemůže pokrývat náklady exekuce, když v odstavci 3 mluví „jen“ o vymáhané pohledávce. Tou bezpochyby rozumí pouze pohledávku oprávněného a její příslušenství, tedy to, co bylo přiznáno v exekučním titulu. Exekuční řád přitom s tímto termínem běžně pracuje a uvádí ho vedle termínu náklady exekuce (srov. např. § 54 odst. 5 nebo § 58 odst. 1). Důvodová zpráva k novele zákona pak výslovně uvádí, že „cílem úpravy je vytvořit zajišťovací instrument na nemovitostech povinného ve prospěch

oprávněného“. Náklady exekuce pod zajištění exekutorského zástavního práva nespádají. *Ibiter dictum* budiž konstatováno, že stejným způsobem přistupují k věci i katastrální úřady, které exekutorská zástavní práva zapisují k nemovitosti povinných s tím, že jako zástavní věřitel z daného práva vystupuje jen oprávněný a nikoliv vydavatel exekučního příkazu – soudní exekutor.

Jsou náklady exekuce pohledávkou?

Vedle toho bude exekutor stát i před otázkou, zda náklady exekuce jsou v okamžiku, kdy zástavní právo zřizuje, pohledávkou proti účastníkovi (účastníkům) řízení. Představují náklady exekuce, které by exekutor chtěl zajistit zástavním právem, skutečně pohledávku, nebo se jedná jen o budoucí procesní nárok závislý na výsledku exekučního řízení?

Ustanovení § 152 ObčZ zřetelně uvádí, že zástavní právo vzniká jen k zajištění pohledávky. V době zajištění se tedy musí jednat o pohledávku již existující, byť třeba i nesplatnou či nevymahatelnou. Výjimku představuje pouze § 155 odst. 4 ObčZ, který dovoluje, aby zástavním právem byla zajištěna i pohledávka, která vznikne v budoucnu. Toto ustanovení však bezpochyby dopadá jen na zástavní práva, která vzniknou na základě smlouvy, neboť zákon výslovně dovoluje kontrahentům zřídit zástavní právo do sjednané výše budoucích pohledávek. V okamžiku, kdy exekutor zřizuje zástavní právo, nemůže vyčíslit náklady exekuce a určit, kdo je má hradit, neboť neví, jak velké tyto náklady jsou a kdo je vlastně ponese.

Zprvce: v průběhu řízení totiž nelze dovodit, kdo by měl být osobou, v jejíž neprospěch by mělo být zástavní právo zřízeno. Ust. § 87 odst. 3 EŘ ukládá povinnému, aby nesl náklady exekuce. Výjimka uvedená v § 89 in fine předpokládá (byť s ohledem na judikatorní praxi Ústavního soudu ČR spíše teoretickou) možnost přenesení povinnosti platit náklady (resp. účelně vynaložené výdaje) i oprávněnému. Pravidlem tedy bude, aby náklady exekuce

nesl povinný, a měl tak postavení zástavního dlužníka. Objeví-li se však v řízení jako rozhodující možnost postupovat podle § 89 EŘ, povinnému povinnost hradit náklady nevznikne a ponese ji oprávněný, resp. taková povinnost k úhradě nákladů nemusí být uložena žádné procesní straně. Pro zřízení zástavního práva tak chybí osoba, která jím bude zatížena.

Zadruhé: ani samo určení výše pohledávky, která by měla být zajištěna, není jednoznačné a náklady exekuce tak dopředu nelze postavit napevno. V pravidelném případě se výše u exekucí na peněžitě plnění bude odvíjet od výše vymoženého plnění (§ 5 odst. 1 až 3 vyhl. č. 330/2001 Sb., dále také jen ET). Jindy však pro případ zastavení či upuštění bude platit § 11 odst. 1 písm. a) a odst. 2 ET. Z toho je pak patrné, že "výše pohledávky" (rozuměj výše nákladů) je zjistitelná teprve v samotném závěru exekučního řízení. Určí-li se náklady exekuce postupem podle § 5 ET, pak nebude dán ani logický důvod pro jejich zajištění, neboť jejich výše je dána z vymoženého plnění a předpokládá se, že je exekutor v tu chvíli již má z tohoto plnění rezervovány. Určení odměny podle § 11 odst. 2 ET pak nastává nejčastěji právní mocí usnesení o zastavení, když výrok o nákladech je obsahově spjat s rozhodnutím o zastavení. Je tak logicky vyloučeno, aby o nákladech exekuce pro případ zastavení bylo rozhodnuto dříve, než k zastavení dochází. V takovém případě už ale není dán žádný procesní prostor takové náklady také zajistit, neboť pověření k provedení exekuce zaniklo (§ 51 písm. b) EŘ).

Shrnutí: určení osoby věřitele a určení výše pohledávky podle mého názoru tvoří podstatné náležitosti každého zástavního práva bez ohledu na způsob jeho vzniku. Nemohou-li být tyto náležitosti postaveny v době zřízení zástavního práva najisto, těžko může vzniknout i zástavní právo. Vše tak nasvědčuje tomu, že náklady exekuce představují procesní nárok plně závislý na průběhu a výsledku řízení. Nejde přitom jen o určení výše takového nároku, který je v případě jeho vymožení závislý na § 6 ET.

Dají se náklady exekuce přihlásit do dražby jiného exekutora?

Se zajištěním, resp. nemožností zajistit zástavním právem i náklady exekuce, vyvstává otázka, zda exekutor, jehož exekuční řízení je přerušeno dle § 14 zák. č. 119/2001 Sb., může náklady tam vzniklé přihlásit do řízení k exekutorovi, který provádí dražbu nemovitostí povinného.

Vytknuto před závorku: jak bylo uvedeno výše, vzniká vážná pochybnost o tom, zda náklady exekuce, které v přerušném řízení mají povahu jen pravděpodobných nákladů exekuce (§ 58 odst. 1 EŘ), jsou již skutečnou pohledávkou, nebo předpokládaným procesním nárokem. Pokud jde o samotný proces podávání

příhlášek, uplatní se beze zbytku § 336f odst. 1 OSŘ, podle něhož mohou být do řízení přihlášeny jiné pohledávky za předpokladu, že:

- a. jsou zajištěny zástavním právem, nebo
- b. věřitel (přihlašovatel) má proti povinnému vymahatelnou pohledávku přiznanou exekučním titulem (§ 274 OSŘ).

Jak bylo uvedeno výše, náklady exekuce de lege lata nelze zajistit exekutorským zástavním právem, resp. zřízené zástavní právo dopadá pouze na vymáhanou pohledávku a její příslušenství. Podmínka uvedená sub a) tak není splněna. Pokud by exekutor v přerušném řízení vydal příkaz k úhradě nákladů, mohl by tyto náklady přihlásit jako pohledávku přiznanou exekučním titulem?

O charakteru příkazu k úhradě nákladů se čtenář exekučního řádu mnoho nedozví. Tento typ není výslovně uveden ve výčtu exekučních titulů (§ 40 odst. 1 EŘ), bližší podrobnosti dané § 88 EŘ se k charakteru tohoto příkazu také nevyjadřují. Podle rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové (sp. zn. 17Co 488/2010) dospěl „jazykovým výkladem pojmu vymůže (srov. použití dokonavého vidu)“ odvolací soud k závěru, že „náklady určené v příkazu k úhradě nákladů exekuce mohou být vymoženy exekutorem pouze v exekuci, ve které byl příkaz vydán, jinak řečeno, že příkaz k úhradě nákladů exekuce ani ve vazbě na usnesení o nařízení exekuce, které ukládá povinnému zaplatit náklady exekuce, nemůže být podkladem (exekučním titulem) v jiných exekučních řízeních či v řízení o výkon rozhodnutí“.

Podá-li tudíž exekutor přihlášku do řízení, ve kterém jiný exekutor nařídil prodej nemovitostí stejného povinného, nejedná se o přihlášku pohledávky podle § 336f odst. 1 OSŘ. Daná listina tak má charakter vyjádření podaného osobou, která není účastníkem exekučního řízení, které se ani neodmítá (a contr. 336 odst. 3 OSŘ). Přiznání nákladů přihlášenému exekutorovi by koneckonců odporovalo i logickému výkladu § 5 ET. Pokud v rámci rozvrhu uspokojí exekutor mj. i pohledávku věřitele, který je oprávněným v exekučním řízení, v němž exekutor uplatňuje náklady exekuce, vzniká nárok na odměnu z tohoto plnění právě a jen exekutorovi, který dražbu a rozvrh provedl (§ 5 odst. 3 ET). Základ pro výpočet odměny totiž tvoří i ty nároky věřitele povinného, který podal přihlášku, pakliže budou uspokojeny. Pokud by vedle uspokojení přihlášeného věřitele byl uspokojen i přihlášený exekutor, došlo by k paradoxní situaci, kdy by byla přiznána dvojí odměna z jednoho vymoženého plnění. Jedna (po právu) by byla účtována exekutorovi provádějícímu rozvrh, druhá (v rozporu právě s § 5 odst. 3 ET) pak přihlášenému exekutorovi. Taková „přihláška“ tudíž nemůže být projednána v rámci rozvrhu výtěžku nejvyššího podání podle § 337b OSŘ a na jejím základě nelze přihlášenému exekutorovi ničeho přiznat.

S exekucí proti proudu času aneb Co se do sborníku nevešlo

JUDr. Petr Smolík, Ph.D.,

Katedra občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy

Výkonné orgány – předchůdci soudních exekutorů (vykonavatelů)

Exekuční řád (zák. č. 79/1896 Ř. z.) upravoval postavení procesních subjektů provádějících exekuci samozřejmě jednak ohledně exekučního soudu, značnou pozornost pak věnoval konkrétně těm osobám, jež samotnou exekuci prováděly jako tzv. výkonné orgány (v § 25 a násl. ex. ř.).

Výkonné orgánové (dnes je lze přirovnat k soudním vykonavatelům dle o. s. ř., příp. k pověřeným zaměstnancům soudního exekutora) byli povinni zachovávat při své činnosti v rámci prováděných příkazů zákonem přidělenou působnost a šetřit při tom přesně zvláštních pokynů, jež jim za tím účelem v daném případě vydal soud.

Mezi oprávnění výkonných orgánů patřilo přijímání platů nebo jiných plnění, která měla být exekucí vymožena, přičemž byli povinni to, co přijali, platně kvitovat a dlužníkovi, pokud úplně splnil svůj závazek, na jeho žádost vydat dlužní listiny jim k tomu účelu od soudu nebo vymáhajícího věřitele doručené. Toto přitom nemělo vliv na právo dlužníka dodatečně žádat o věřitelovu kvitaci. Věřitel přitom měl (mohl) za exekučního řízení prostřednictvím výkonných orgánů právoplatně odevzdat dlužníkovi listiny, peněžité částky nebo jiné věci, u nichž k tomu byl jako ke vzájemnému plnění zavázán. Oprávnění soudních zřízenců přijímat peníze mohlo být nařízením omezeno v případě vyšších peněžitých částek.

Šacuňk

Výkonné orgánové mohli, pokud toho účel exekuce žádal, prohledat dlužníkův byt, jeho schránky a v nutném případě, šetřice přiměřené osoby, i samy šaty, které měl dlužník na sobě. Dále směli pro exekuci dát otevřít domovní vrata a zavřené dveře světnic i uzavřené schránky. Pokud by nebyl ani dlužník ani některá dospělá osoba do jeho rodiny náležející nebo od něho k doзору zřízená přítomna, musely být k těmto exekučním úkonům přibrány dvě hodnověrné, zletilé osoby (pohlaví mužského) jako svědci.

Pokud bylo třeba odstranit odpor dlužníkem kladený, výkonné orgánové mohli přímo žádat o podporu bezpečnostních orgánů, ba dokonce i četnictva. Pokud by se věc neobešla bez pomoci vojenské, bylo třeba, aby zasáhl přednosta exekučního soudu.

Zvláštní pravidla

Pokud měla exekuce směřovat proti osobě ozbrojené moci nebo četnictva, která vykonává službu, mohlo se začít s výkonem exekuce teprve potom, co bylo představenému velitelstvu této osoby oznámeno povolení exekuce.

V neděli a ve svátek, stejně jako za nočního času směly být exekuční úkony vykonány pouze v naléhavých případech s povolením přednosta okresního soudu, v jehož obvodu měl být exekuční úkon vykonán. Usnesení, kterým toto dovolení bylo dáno, muselo být dlužníkovi na jeho žádost písemně prokázáno při exekučním úkonu. Proti udělení nebo odepření tohoto dovolení nebylo opravného prostředku.

Jednací řády

Podrobněji se k činnosti výkonných orgánů obecně vyjadřoval jednací řád pro soudy první a druhé stolice (např. min. spr. č. 112/1897 Ř. z.) – § 320 a násl.

Každý výkonný orgán se musel při své činnosti v exekuci prokázat průkazem úředního postavení – průkazní listinou znějící na jeho jméno a opatřenou jeho podobiznou; tato listina mohla obsahovat údaj o tom, že konkrétní výkonný orgán je oprávněn přijímat peníze v rámci exekuce, a to včetně částky, do níž tak mohl činit.

Výkonné orgánové vykonávali exekuční úkony v občanských šatech nazákladě výnosu min. spravedlnostiz 19.5.1907 (č. 10.826), a to ve větších městech a místech, ve kterých, je-li třeba, lze dosíci v pravý čas pomoci bezpečnostních úřadů. Tento výnos (a dva následující v letech 1908 a 1909) obsahoval seznam velkých měst.

Vyvěšování na úřední desku a úřední desku s dálkovým přístupem

Nejeden exekutorský úřad, případně soud, jistě při aplikaci ustanovení novely (tzv. souhrnná novela občanského soudního řádu, zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.), která upravuje doručování, dospěl k názoru, že novela sice usnadnila doručování účastníkům zavedením odpovědnosti účastníka řízení za existenci adresy pro doručování, avšak administrativně značně zatížila chod těchto úřadů. Dalším z mnoha s tím spojených problémů je, že vyvěšovaných písemností je tolik, že je není kam umístit. Toto jsou jen vytržené příklady z celkové problematiky. Více si o této problematice popovídáme s panem Jiřím Mikulcem zástupcem společnosti iDEMAX (společnost se dlouhodobě zabývá touto problematikou).

Jaký je Váš názor na současný stav?

Domnívám se, že soudní exekutoři nechtějí zbytečně utrácet za další zaměstnance (kteří nedělají nic jiného než vyvěšování a snímání dokumentů), a další úřední desky (na které se stejně všechny vyvěšené písemnosti nevejdou). Nedávno jsem navštívil exekutorský úřad, kde jsem napočítal cca 25 úředních desek a stejně mi na otázku, zda mají vyvěšeny veškeré písemnosti, bylo odpovězeno, že nikoliv, protože je není kam vyvěšovat. Je potřeba změnit pojetí způsobu vyvěšování a nedívat se na celou problematiku jen jako na nutnost, která byla soudním exekutorům uložena legislativou ČR.

V čem vidíte největší problém při vyvěšování písemností?

V tom, že legislativně správné vyvěšování je poměrně komplikovanou záležitostí. Navíc nejde pouze o vyvěšení, ale i o sejmutí a následnou činnost (např. zasílání žádostí o vyznačení doložky právní moci). Na jedné straně máte úřední desku s dálkovým přístupem (internet – moderní nástroj) a na druhé úřední desku (tabule, která je určitě starší než jakýkoliv čtenář, který bude číst tento článek). Dvě naprosto neslučitelné věci. Pokud, ale úřední desku nahradíte úřední deskou „nové generace“, dostanete v ten moment možnost moderně a rychle vyvěšovat přímo z informačního systému, který úřad používá pro evidenci exekučních spisů. Odpadá totiž celý manuální proces umístit písemností na úřední desku (tisknutí, špendlení,....).

Co je úřední deska „nové generace“? Ten výraz slyším poprvé?

Úřední deska nové generace je autonomní zařízení navržené a zkonstruované firmou iDEMAX. Tato nová generace úředních desek se vzhledově ničím neliší od většiny úředních desek a také splňuje veškeré povinnosti, které klade na provedení úřední desky právní řád ČR. Vnitřní systém zobrazuje vyvěšované písemnosti stejným způsobem jako by je někdo „přišpendlil“ na úřední desku klasickým způsobem, avšak s tím rozdílem, že písemnost není

vytištěna a je do desky nahrána v elektronické podobě. A co je nejdůležitější? Poskytuje nekonečný prostor pro vyvěšované písemnosti! Jádrem tohoto autonomního zařízení jsou moderní technologie, díky kterým lze úřední desku „nové generace“ propojovat s dalšími systémy. Primárně je napojena na cloud aplikaci „datový sklad infoeocr“, která celý proces vyvěšování automatizuje a elektronizuje. Další nespornou výhodou úřední desky je, že si u vyvěšené písemnosti vždy přečtete i druhou stranu u oboustranně tištěného dokumentu.

Dvoupanelové provedení (JUDr. Robert Pazák)

Co nám dále můžete o úřední desce „nové generace“ říct?

Úřední deska „nové generace“ se vyrábí ve třech verzích - menší dvoupanelová, čtyřpanelová a šestipanelová. Tyto panely jsou uloženy v ochranném rámu, který je vyroben z oceli a přední část je osazena bezpečnostním sklem. Na základě konkrétního požadavku je možno nechat vyrobít ochranný rám dle přání zadavatele, například okrasný dřevěný rám jako tomu je v případě Okresního soudu v Teplicích. Písemnosti jsou zobrazovány po částech (maximální počet najednou načtených písemností je 24ks v provedení A5 a 12ks v provedení A4 v případě použití čtyř-LED panelové verze úřední desky). Další balík vyvěšovaných písemností se zobrazí po uplynutí nastaveného časového intervalu (3 minuty, ale je možno i měnit) nebo pomocí stisknutí tlačítka (opatřeného šipkou), které jsou umístěny na rámu vpravo a vlevo dole.

Provedení na zakázku (Okresní soud v Teplicích)

Jsou tyto nové úřední desky někde k vidění?

Ano, na Exekutorském úřadě v Chomutově (exekutor Mgr. Jan Peroutka), na obou Exekutorských úřadech Praha-západ (exekutor JUDr. Milan Makarius a Mgr. Jozef Višvader), na Exekutorském úřadě Brno – venkov (exekutor JUDr. Robert Pazák), Exekutorském úřadě Olomouc (exekutor Mgr. Ing. Radim Opletal) a na Okresním soudě v Teplicích (ukázka individuálního zapracování, dřevěný okrasný rám).

Dvoupanelové provedení (Mgr. Ing. Radim Opletal)

V jedné z předcházejících odpovědí jste se zmínil o aplikaci datový sklad „infoeocr“, co to je?

Jedná se o cloud aplikaci, která vytváří a přijímá pdf dokumenty z dat zaslanych exekutorským úřadem, opatřuje je razítkem vyvěšeno, aktuálním datem, při sejmutí razítkem sňato a opět aktuálním datem. (viz. obrázek níže).

vyvěšeno dne: 25.02.2011
sňato dne: 28.03.2011

Umí také přepočítat datum sejmutí, pokud vychází na dny pracovního volna či klidu. Komunikuje s úřední deskou nové generace, jak už jsem zmiňoval výše a současně s úřední deskou s dálkovým přístupem. Po sejmutí zasílá takto orazítkované pdf dokumenty (zejména výzvu a sdělení dle ust. § 49 odst. 2,4 o.s.ř. – tyto písemnosti jsou vyrobeny automaticky)

Detail vyvěšené písemnosti na úřední desce „nové generace“

zpět do aplikací soudních exekutorů. Za pořízení aplikace není placena žádná částka. Platí se pouze za její užívání. Užívání exekutorské úřady nepřijde na víc než je měsíční paušál, který platí za internetové připojení; užívání datového skladu vychází na 800,- Kč/měsíc bez DPH. Aplikace je zapracována do jednotlivých systémů pro evidenci exekučních spisů tak, aby bylo vyvěšování pomocí „datového skladu infoeocr“ jednoduché, intuitivní a bylo prováděno přímo v systému, na který jsou zaměstnanci již zvyklí. Pro připojení k datovému skladu je zhotoveno univerzální rozhraní, které lze zapracovat do jakékoliv aplikace pro vedení exekučních spisů. V současnosti lze takto vyvěšovat z aplikací společností Aura s.r.o. a Evolio s.r.o.. S dalšími společnostmi, které vytvářejí aplikace pro soudní exekutory jsou postupně zahajována jednání. Další nespornou výhodou aplikace „datový sklad infoeocr“ je, že exekutorskému úřadu pomáhá udržet další část agendy v elektronické podobě, což je bezesporu velká úspora provozních nákladů úřadu.

Co byste nám řekl závěrem?

Každý soudní exekutor nebo ředitel exekutorského úřadu, který se snaží co nejefektivněji provozovat exekutorský úřad a šetřit provozní náklady, již jistě zavedl elektronický spis. Logickým krokem k plné elektronizaci úřadu je tedy i nasazení datového skladu a úřední desky „nové generace“. Úspora po nasazení datového skladu i úřední desky „nové generace“ byla vypočítána na 20 000,- Kč za měsíc. Nasazení tohoto celku lze rozložit do etap. Například nejdříve se zprovozní elektronická komunikace (informační systém úřadu/datový sklad/úřední deska s dálkovým přístupem) a vyvěšování na úřední desku probíhá stále papírovou formou. Následně si exekutorský úřad dokoupí úřední desku „nové generace“ a ta je poté připojena do již rozběhnutého systému vyvěšování. Pokud by někoho zajímaly další informace, tak je nalezne na našich internetových stránkách www.idemax.cz.

Prostřednictvím dobročinné
novoročenky podporujeme výcvik
asistenčních psů v Lize vozíčkářů.

We support the training of the therapeutic
dogs for the physically handicapped
people by purchasing this New Year's
greeting card.

www.ligavozic.cz

Příjemné prožití svátků vánočních,
mnoho štěstí, zdraví, osobních
i pracovních úspěchů v novém roce
Vám přeje

Exekutorská komora České republiky
JUDr. Jana Tvrdková
prezidentka

Stanoviska Právní a legislativní komise

rubriku připravil

Mgr. Martin Hampl,

právník Exekutorské komory ČR a tajemník Právní a legislativní komise

V této nové rubrice bychom vás rádi seznámili s činností Právní a legislativní komise, která plní důležitou roli poradního orgánu prezidia, a v zásadě i jednotlivých soudních exekutorů. Nejčastěji se tak děje formou stanovisek, jež komise vydává k různým dotazům soudních exekutorů či samotného aparátu Komory, výjimečně i jiných subjektů, považuje-li to komise za účelné. Jelikož nejasností v českém právním řádu není nikdy dosti, věřím, že uvítáte náhled, troufám si říci, nejpovolanějších odborníků z řad soudních exekutorů na rozličnou problematiku (nejen) exekučního práva. Stanoviska Právní a legislativní komise mají již ze své povahy pochopitelně pouze konzultační a metodickou funkci; jistě však nelze říci, že by jim tato skutečnost ubírala na jejich odborné úrovni. Uvítáme, stanou-li se stanoviska Právní a legislativní komise návodem k řešení ne zcela jasných situací, popř. i předmětem diskuse.

I.

Stanovisko k sepisování exekutorského zápisu

vypracoval Mgr. Vojtěch Jaroš

1. Je soudní exekutor při sepisu exekutorského zápisu oprávněn zabývat se tím, zda smlouva o půjčce, která je předmětem (právním důvodem) exekutorského zápisu, byla mezi účastníky exekutorského zápisu skutečně uzavřena a zda věřitel skutečně předal dlužníku částku – předmět plnění uvedený v exekutorském zápise?

Exekutorský zápis není smluvním typem, který by byl upraven ve speciálním právním předpise – zák. 120/2001 Sb. – exekučním řádu. Exekutorský zápis je „pouze“ speciální formou, v níž mohou být některé typy smluv uzavřeny. S ohledem na to se soudní exekutor nezabývá a ani nesmí zabývat hmotným obsahem smlouvy uzavírané formou exekutorského zápisu a vždy vychází ze shodného prohlášení účastníků zápisu. Hmotné právo je zkoumáno pouze z hlediska, zda lze požadovanou smlouvu uzavřít (nelze např. uzavřít smlouvu o otroctví).

Pro možnost sepsat exekutorský zápis není rozhodné, zda hmotněprávní vztah mezi účastníky byl založen písemnou nebo ústní smlouvou. Pro nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce podle exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti je podstatné, zda tento zápis obsahuje všechny náležitosti stanovené pro jeho vykonatelnost a nikoliv to, zda odpovídá skutečným hmotněprávním vztahům mezi účastníky. Věcnou správností se ani soud při nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce nemůže zabývat.

2. Je exekutor oprávněn nebo povinen nečinit v exekučním řízení nařízeném usnesením soudu na základě exekutorského zápisu úkony z toho důvodu, že se domnívá, že dlužník věřiteli částku uvedenou v exekutorském zápise nikdy nedlužil a že smlouva o půjčce uvedená v exekutorském zápise nebyla mezi věřitelem a dlužníkem uzavřena?

Povinnost nečinit je soudnímu exekutorovi uložena pouze v souvislosti s podaným návrhem na odklad provedení exekuce, resp. povolením odkladu (§ 54 exekučního řádu), a dále v situaci, kdy exekuci nelze provést z důvodu zahájení insolvenčního řízení proti povinnému.

Pokud se tedy soudní exekutor v souvislosti s prováděnou exekucí „domnívá“, není to důvodem pro nečinnost v exekučním řízení, resp. soudní exekutor je povinen činit veškeré úkony, které směřují k uspokojení pohledávky.

Pokud jsou domněnky soudního exekutora podloženy relevantními důkazy, není vyloučeno, aby podal podnět k zastavení exekuce u příslušného exekučního soudu. Pokud se domněnky soudního exekutora odvíjejí ze skutečností tvrzených povinným v nějaké formě podání k soudnímu exekutorovi, pak je na místě postup podle § 55 exekučního řádu.

3. Je exekutor oprávněn nebo povinen podávat za povinného k soudu návrh nebo podnět na zastavení exekuce z důvodu, že se domnívá, že dlužník věřiteli částku uvedenou v exekutorském zápise nedlužil a že smlouva o půjčce uvedená v exekutorském zápise nebyla mezi věřitelem a dlužníkem uzavřena? Pokud by

tak exekutor učinil, porušil by tím mimo jiné také svoji zákonnou povinnost mlčenlivosti?

Soudní exekutor nemůže nikdy činit jakékoli úkony za účastníka řízení, aby tak nebyla porušena zásada nezávislosti (soudce rovněž nemůže jménem účastníka řízení např. podat odvolání).

Pokud jsou dány podmínky pro zastavení exekuce i bez návrhu a zároveň absentuje souhlas oprávněného (§ 55 odst. 3 exekučního řádu), pak je na místě, aby soudní exekutor dal podnět k zastavení exekuce exekučnímu soudu. Tím rozhodně nebude porušena povinnost mlčenlivosti. Nelze akceptovat, aby řízení v důsledku chybějícího úkonu účastníka trvalo neúměrně dlouho.

II.

Stanovisko k postupu soudního exekutora dle § 94 a násl. exekučního řádu

vypracoval Mgr. Martin Tunkl

V § 31 exekučního řádu je poměrně komplexně upravena povinnost mlčenlivosti soudního exekutora, rovněž pak výjimky z této povinnosti mlčenlivosti a způsob, jakým může být exekutor povinnosti mlčenlivosti zproštěn. V kontextu na toto ustanovení pak vzniká samozřejmě otázka, zda dle § 94 mohou oprávněné orgány a osoby bez dalšího nahlížet do spisů, které nejsou uloženy v archivu exekutora, a pořizovat z nich výpisy, aniž by došlo ke zproštění povinnosti mlčenlivosti soudního exekutora.

Toto ustanovení je třeba zkoumat i z hlediska možného postupu dle § 8 odst. 5 trestního řádu, kde je uvedeno, že nestanoví-li zvláštní zákon podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení sdělovat informace, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, je možné tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce. Tím není dotčena povinnost mlčenlivosti advokáta podle zákona o advokacii. V tomto směru je poměrně zásadní stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR z 28. 6. 2006 sp. zn. Tpjn 303/2005. Zde je třeba připomenout, že zejména právní úprava povinnosti mlčenlivosti je obsažena ve více než 140 zákonech, kdy tato je velmi nejednotná a nesystematická. Některé ze zákonů upravujících mlčenlivost jen obecně stanoví povinnost dodržovat nebo respektovat mlčenlivost, v jiných se lze setkat i s vymezením okruhu skutečností, jichž se mlčenlivost týká s vymezením okruhu osob, které jsou vázány mlčenlivostí z důvodu jeho zproštění mlčenlivosti, respektive jejího prolomení, a s tím, kdo je oprávněn určitou osobu zprostit mlčenlivosti. Některé z předpisů pak stanovují, že pro účely trestního řízení se

osoby jinak vázané mlčenlivostí považují ze zákona za zproštěné této mlčenlivosti. Ustanovení § 8 odst. 5 trestního řádu se vztahuje tedy pouze na případy, kdy zvláštní zákon nestanoví podmínky, za nichž lze informace, které jsou podle takového zákona utajovány nebo na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, sdělovat orgánům činným v trestním řízení. Nedostatek zákonných podmínek ve zvláštním zákoně se nahrazuje souhlasem soudce, jemuž samotnému přísluší v konkrétním případě posoudit, zda je to průlom do povinnosti mlčenlivosti přípustný, a v jakém nezbytném rozsahu.

Výčet subjektů oprávněných k nahlížení do spisů dle § 95 odst. 1 EŘ by mohl znamenat jejich automatické oprávnění k nahlížení do spisů, neboť z povahy činnosti některých těchto oprávněných subjektů či s ohledem na jejich vztah k řízení je zcela na místě umožnit těmto nahlédnutí do exekučního spisu. Je jistě pravomocí exekutora rozhodnout ve sporných případech, zda žadatel má právo do spisu nahlédnout, či nikoliv, zda z povahy věci lze bez dalšího umožnit nahlížení do kompletního exekučního spisu nebo jen do určité části (např. katastrální orgány či ustanovení znalci, dražitelé, soud a účastníci v rámci civilních žalob vůči exekutoru). Nelze ovšem tento proces ještě podřazovat proceduře zproštění povinnosti mlčenlivosti, neboť její rozsah dle § 31 EŘ je obsahově mnohem širší a obecnější. Úprava § 94 a násl. stanoví, za jakých podmínek lze v podstatě zpřístupnit spis a jakému okruhu subjektů. Těžko si lze představit situaci, kdy při nezproštění povinnosti mlčenlivosti a sporné možnosti postupu dle § 8 odst. 5 trestního řádu, ve vztahu k exekučnímu řádu, bude fakticky zamezena subjektům uvedeným v § 95 EŘ možnost získání nezbytných informací.

Závěr: Ustanovení § 94-96 exekučního řádu je zvláštní úpravou ve vztahu k § 31 EŘ a povinnosti mlčenlivosti se v tomto nelze dovolat.

III.

Stanovisko ve věci nahlížení do spisu

(k dotazu soudního exekutora
JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D.)

vypracoval Mgr. Vojtěch Jaroš

1. Je zástavní věřitel oprávněn nahlížet do exekučního spisu, v kterém je prodávána nemovitost, na niž je zástava předmětného věřitele?

Za podmínky 1) existence zástavního práva na nemovitosti a kumulativně 2) existence exekučního příkazu k prodeji téže nemovitosti může v rozsahu omezeném na řízení o prodeji nemovitosti

nahlížet do spisu nepřihlášený zástavní věřitel a přihlášený „obyčejný“ věřitel.

2. Je soudní exekutor povinen či oprávněn sdělovat zástavnímu věřiteli výsledek exekučního řízení, zejména pak s ohledem na provedené úhrady?

Soudní exekutor není oprávněn ani povinen sdělovat zástavnímu věřiteli jakékoliv informace, nicméně mu umožní nahlédnutí do spisu v rozsahu, jak je uvedeno v předchozím bodě.

3. Je třeba rozdílně přistupovat k přihlášenému zástavnímu věřiteli od zástavního věřitele nepřihlášeného do exekučního řízení?

Z hlediska přístupu přihlášeného zástavního věřitele a nepřihlášeného zástavního věřitele k informacím z exekučního spisu není žádný rozdíl. Oba tito věřitelé mají stejný rozsah oprávnění při nahlížení do exekučního spisu.

4. Je soudní exekutor při postupu dle ustanovení § 44a odst. 4 EŘ povinen vyzvat k podání přihlášky do exekučního řízení zástavního věřitele či jemu známé jiné věřitele?

Právo přihlásit pohledávku má kterýkoli věřitel a toto právo není omezeno tím, že by měl být věřitel vyzván. K přihlášení pohledá-

vek jsou věřitelé vyzváni doručením dražební vyhlášky, která je současně dána na vědomí neurčenému okruhu subjektů vyvěšením na úřední desce a fakultativním uveřejněním v tisku (§ 336c o.s.ř.). Pokud věřitel svoji pohledávku již přihlásil před vydáním dražební vyhlášky (což je jeho plné právo), pak se mu doručuje tato vyhláška proto, aby mohl uplatnit své právo na zaplacení pohledávky [§ 336b odst. 2 písm. i) a j)].

Dražební vyhláška s výzvou k přihlášení pohledávek se navíc doručuje pouze těm věřitelům, o nichž je z obsahu spisu známo, že jsou věřiteli povinného. Soudnímu exekutorovi není jakoukoli normou upravující výkon rozhodnutí či exekuce uložena povinnost ani oprávnění vyhledávat případné věřitele povinného. Soudní exekutor není ani vybaven odpovídajícími pravomocemi k jejich vyhledávání, v takovém postupu by bylo možné spatřovat i porušení rovnosti účastníků. Je zcela na věřiteli, aby řádně pečoval o svůj majetek, tedy i o svoji pohledávku; součástí správy pohledávek je i právo věřitele nedomáhat se uspokojení své pohledávky.

Ustanovení § 44a odst. 4 exekučního řádu je dostatečně podrobné a neobsahuje speciální, od ostatních norem exekučního práva odlišný postup ohledně přihlašování pohledávek, soudní exekutor tedy není povinen vyzývat věřitele k podání přihlášky.

Právní a legislativní komise EKČR byla zřízena jako poradní orgán Komory a její postavení je upraveno Organizačním řádem (stavovský předpis EKČR). Její členy jmenuje a odvolává prezidium. Stálým členem komise může být pouze soudní exekutor, exekutorský kandidát či exekutorský koncipient; přidruženým členem se však může stát i přízvaný odborník mimo exekutorský stav, který se svým zvolením a činností v komisi souhlasí.

Právní a legislativní komise při výkonu své působnosti k žádosti prezidia zejména:

- připravuje návrhy stanovisek a vyjádření k návrhům právních předpisů dotýkajících se činnosti exekutorů a jiných druhů exekuce a jejich střetu s exekucemi podle zákona,
- je-li pověřena prezidiem, zúčastňuje se za Komoru legislativního procesu a vypracovává podněty k právní úpravě, která má přispět ke zvýšení společenské účinnosti nuceného výkonu soudních a jiných rozhodnutí, nebo souvisí s činností exekutorů, a dále podněty k právní úpravě upravující jednání a rozhodování orgánů Komory,
- na žádost prezidia vypracovává podklady pro návrhy znění stavovských předpisů Komory a jejich změny,
- podílí se na aproximaci exekučního práva k právu Evropské unie,
- dává prezidiu podněty k přijetí mezinárodních smluv souvisejících s uznáváním a výkonem zahraničních rozsudků a rozhodčích nálezů nebo s postavením a činností exekutorů ve vztahu k zahraničí,
- je-li pověřena prezidiem, vysílá své zástupce k jednání s legislativními místy (Poslanecká sněmovna a Senát Parlamentu, vyšší územní samosprávné celky apod.), s ústředními orgány státní správy v rámci připomínkového řízení nových právních úprav a s jinými osobami, orgány či institucemi.

Současnými stálými členy Právní a legislativní komise jsou:

Mgr. Vojtěch Jaroš (předseda), soudní exekutor EÚ Znojmo, Mgr. Martin Tunkl (místopředseda), soudní exekutor EÚ Plzeň-město, Mgr. Stanislav Molák, soudní exekutor EÚ Havlíčkův Brod, JUDr. Jan Paraska, soudní exekutor EÚ Most, Mgr. Jiří Komárek, exekutorský kandidát soudního exekutora JUDr. Juraje Podkonického, Ph.D., EÚ Praha 5, Mgr. Martin Horák, exekutorský kandidát soudního exekutora JUDr. Roberta Pazáka, EÚ Brno-venkov

Exekuční postih společného jmění manželů v judikatuře soudů

rubriku připravila

Mgr. Vladimíra Medková,

exekutorská kandidátka Exekutorského úřadu Liberec

1.

nevypořádané společné jmění manželů

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 CDO 238/2003 ze dne 26. 11. 2003

k § 149 a 853 obč. zák., § 262a a 267 o.s.ř.

Vzhledem k obsahu dovolání a při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3, věta první, o.s.ř.) je možné zásadní právní význam napadeného usnesení spojovat s otázkou, zda zánik společného jmění povinné a V. S. je překážkou nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí – majetku patřícího do nevypořádaného společného jmění – k vymožení závazku jen jednoho z nich, a s otázkou, zda v řízení předcházejícím nařízení výkonu rozhodnutí je důvodná námitka (rozvedeného) manžela, že vymáhaná pohledávka vznikla povinné po rozvodu manželství.

Podle ustanovení § 149 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „obč. zák.“), zaniká společné jmění manželů zánikem manželství (srov. § 22 odst. 1, § 24 a násl. zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů). Po zániku společného jmění, do něhož náleží majetek a závazky vyjmenované v § 143 odst. 1 obč. zák., následuje jeho vypořádání, které může být provedeno dohodou (§ 150 odst. 1 obč. zák.), rozhodnutím soudu (§ 150 odst. 3 obč. zák.) nebo na základě nevratitelné právní domněnky spojené s uplynutím doby (§ 150 odst. 4 obč. zák.). Občanský zákoník ani jiný zákon se nezmiňují o tom, čím se v době mezi zánikem a vypořádáním společného jmění řídí právní vztahy (mezi /bývalými/ manžely, popř. mezi nimi /jedním z nich/ a třetími osobami) týkající se majetku a závazků, které tvořily jeho předmět; uplatní se proto směrnice obsažená v § 853 obč. zák., která přikazuje užít těchto ustanovení občanského zákoníku, která upravují vztahy obsahem i účelem jim nejbližší, tj. předpisů o společném jmění manželů (již před účinností zákona č. 91/1998 Sb. soudní praxe dovodila, že v daných souvis-

lostech jsou nejbližšími ustanoveními ta, jimiž se spravuje institut bezpodílového spoluvlastnictví, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 9. 1966, sp. zn. 5 Cz 77/66, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 17/1967).

Jestliže ustanovení § 262a odst. 1, věty první, o.s.ř. umožňuje k vydobytí závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů, nařídit výkon rozhodnutí na majetek patřící do společného jmění manželů, pak platí, že **výkon lze nařídit i na majetek patřící do zaniklého společného jmění**, které v době zahájení řízení o výkonu nebylo vypořádáno (ve vztahu k § 147 odst. 1 občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 7. 1998 /tj. do účinnosti zákona č. 91/1998 Sb./ byla soudní praxe shodně usměrněna usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 11. 1972, sp. zn. 5 Co 620/72, uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 58/1973, podle něhož bylo možné pro pohledávku věřitele i jen jednoho z bývalých manželů, která vznikla za trvání manželství, nařídit výkon rozhodnutí prodejem věcí patřících do bezpodílového spoluvlastnictví, nebylo-li jeho vypořádání dohodou nebo rozhodnutím soudu dosud provedeno).

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2003, **sp. zn. 20 Cdo 1054/2002** bylo řečeno, že v řízení, jež rozhodnutí o nařízení výkonu předchází, se soud nezabývá – kromě jiných skutečností – otázkou vzniku závazku, jehož vydobytí je požadováno. Vznik pohledávky za trvání manželství, tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího (zaniklé a nevypořádané) společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje a soud vychází z návrhu na nařízení výkonu, z jiných tvrzení oprávněné, popřípadě z toho, co jinak vyšlo v řízení najevo. **Obranu, že vymáhaná pohledávka nesmí být uspokojena z majetku, který se podle ustanovení § 262a odst. 1 o. s. ř. považuje za součást (zaniklého a nevypořádaného) společného jmění, např. proto, že vznikla povinné před uzavřením manželství nebo po jeho rozvodu, nelze – oproti názoru dovolatele – uplatnit v řízení, které nařízení výkonu rozhodnutí předchází, ani návrhem na zastavení již nařízeného výkonu rozhodnutí, nybrž toliko způ-**

sobem uvedeným v ustanovení § 267 o.s.ř., tj. tzv. excindační žalobou, kterou projedná a o níž rozhodne soud v řízení podle třetí části občanského soudního řádu. Výrazem úspěchu dovo-latele v takovém řízení by bylo rozhodnutí o vyloučení majetku z exekuce (tedy důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. f/ o. s. ř.).

2.

relativní bezúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů

rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 CDO 2085/2006 ze dne 27. 9. 2007

k § 267 o.s.ř. a § 150 odst. 2 obč. zák.

Podle § 267 odst. 1 o.s.ř. právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení majetku z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona. Vlastnické právo (třetí osoby, popř. manžela povinného) je – typickým – právem nepřipouštějícím výkon rozhodnutí, ovšem jen tehdy, představuje-li nařízení výkonu rozhodnutí neoprávněný zásah do tohoto práva, tedy nemá-li vlastník povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze své výkonem rozhodnutí postižené věci (práva či jiné majetkové hodnoty). Právní povinnost strpět úhradu dluhu povinného ze svého majetku má vlastník tehdy, získal-li vlastnictví na základě neúčinného nebo odporovatelného právního úkonu.

Podle ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. práva věřitelů nesmí být dohodou (o vypořádání společného jmění manželů) dotčena. Uvedené ustanovení představuje – vedle ustanovení § 143a odst. 4 obč. zák., které se týká smluv o rozšíření nebo zúžení stanoveného rozsahu společného jmění manželů a smluv o vyhrazení vzniku společného jmění manželů ke dni zániku manželství – ochranu věřitelů, do jejichž práva na uspokojení pohledávek proti jednomu z manželů jako dlužníku nesmí dohoda o vypořádání společného jmění manželů zasáhnout. Dohoda o vypořádání společného jmění manželů se ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. dotýká práva věřitele tehdy, jestliže vede ke zmenšení majetku dlužníka a jestliže v jejím důsledku věřitel nemůže dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku dlužníka, ačkoli – nebyť takové dohody – by se z majetku dlužníka uspokojil.

Není pochyb o tom, že zásah do práv věřitelů ve smyslu ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák., nezpůsobuje neplatnost, nýbrž tzv. relativní bezúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů; znamená to, že v právních vztazích obecně dohoda

sledované právní následky vyvolala, avšak ve vztahu k osobám, v jejichž prospěch byla bezúčinnost nastolena, se na dohodu hledí tak, jako kdyby její právní účinky nenastaly. Soudní praxe se dosud nevyjádřila k tomu, zda neúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů nastává bez dalšího, tj. přímo ze zákona, nebo zda dohodou dotčení věřitelé – obdobně jako věřitelé, kteří mají za dlužníkem vymahatelnou pohledávku podle § 42a odst. 1 obč. zák. – jsou na základě ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. aktivně věcně legitimováni k žalobě o vyslovení právní neúčinnosti dohody.

Zákon č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, v rámci institutu společného jmění manželů poskytl věřitelům, jejichž práva byla dotčena dohodou o vypořádání společného jmění manželů, ochranu, která jde nad rámec ustanovení § 42a obč. zák. Aby ustanovení § 150 odst. 2 obč. zák. nebylo obsoletní právní normou, je namístě takový výklad, podle něhož zásah do práv uvedených osob (věřitelů) má za následek bez dalšího (tedy bez nutnosti domáhat se vyslovení právní neúčinnosti soudem podle § 42a obč. zák.) neúčinnost dohody o vypořádání společného jmění manželů. **Z toho, že neúčinnost – na rozdíl od odporovatelnosti – nastává přímo ze zákona, vyplývá, že ji lze uplatnit námitkou ve sporu (nebo v jiném řízení).** Žalobu o vyloučení věci z výkonu rozhodnutí, opírající se o vlastnické právo žalobce k exekuci postižené věci, soud zamítne, jestliže námitka žalovaného je důvodná, popřípadě vyjde-li z nařízení jinak najevo, že žalobce vlastnictví získal na základě vůči žalovanému neúčinné dohody o vypořádání společného jmění manželů. Věřitel vymahatelné pohledávky, jež vznikla před uzavřením dohody o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, má právo ji vymoci i z majetku patřícího (původně) do společného jmění a vypořádaného dohodou tak, že jeho výlučným vlastníkem se stává manžel dlužníka; stručně řečeno, postavení (práva) věřitele se dohodou o vypořádání společného jmění dlužníka jeho manžela nemůže zhoršit.

V poměrech řízení o výkon rozhodnutí pak – za situace, kdy dohoda byla sjednána po podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce), případně po nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) – platí, že oprávněný může podle § 107a o.s.ř. navrhnout, aby do řízení nastoupil na místo dosavadního povinného ten, kdo se stal výlučným vlastníkem postiženého majetku na základě neúčinné dohody o vypořádání společného jmění, tj. manžel povinného.

Na uvedených závěrech nic nemění okolnost, že dohodu o vypořádání společného jmění uzavřel s žalobkyní správce konkursní podstaty povinného (úpadce) a že tato dohoda byla schválena konkursním soudem (§ 26a odst. 1, 2 zákona č. 328/1991 Sb.).

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. 31 Cdo 1908/98, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 3/2000 pod č. 20, a v rozsudku ze dne 1. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 492/2004, vysvětlil, že vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví (nyní společného jmění manželů) v konkursu na majetek jednoho z manželů nezbavuje věřitele práva domáhat se uspokojení pohledávek i z majetku přikázaného v rámci vypořádání do výlučného vlastnictví manžela úpadce.

3.

posuzování návrhu na nařízení exekuce z hlediska vzniku pohledávky za trvání manželství

a.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1690/2007 ze dne 19.03.2008

k § 44 odst. 3 e.ř. a § 267 o.s.ř.

K námitce povinného, že odvolací soud při posuzování návrhu na nařízení exekuce nezkoumal, zda vymáhaná pohledávka vznikla za trvání manželství povinného a jeho manželky R. S., je třeba dodat, že je již výrazem ustálené soudní praxe, že vznik pohledávky za trvání manželství, tj. splnění podmínky nezbytné pro použití majetku tvořícího společné jmění, se při nařízení výkonu rozhodnutí neprokazuje a soud vychází z návrhu na nařízení výkonu, z jiných tvrzení oprávněného, popřípadě z toho, co jinak vyšlo v řízení najevo. Obranu, že vymáhaná pohledávka nesmí být uspokojena z majetku, který se považuje za součást společného jmění, např. proto, že vznikla povinnému před uzavřením manželství nebo po jeho rozvodu, nelze uplatnit v řízení, které nařízení výkonu rozhodnutí předchází, nýbrž pouze způsobem uvedeným v ustanovení § 267 o.s.ř., tj. tzv. excindační žalobou, tedy žalobou na vyloučení věci z exekuce, kterou projedná a o níž rozhodne soud v řízení podle třetí části občanského soudního řádu.

b.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2320/2004 ze dne 11. 1. 2005

k § 267 o.s.ř.

Při nařizování výkonu rozhodnutí se tak nelze zabývat otázkami, zda závazek, jehož vydobytí je navrhováno, vznikl za trvání manželství, a ani jaký byl osud společného jmění; takové okolnosti se neprokazují a soud ohledně nich vychází z tvrzení oprávněného; významné by mohly být leda v řízení zahájeném žalobou dle § 267 o.s.ř.

c.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1641/2005 ze dne 16. 3. 2006

k § 266 a 267 o.s.ř.

Ustálená soudní praxe je jednotná v tom směru, že samotná okolnost, že nemovitost, jež má být postižena exekucí, je v podílovém spoluvlastnictví, důvodem k zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí není, a že jediným právním instrumentem spoluvlastníka k uplatnění jeho práv ke spoluvlastnickému podílu je excindační žaloba. Bude tedy na dovolatelce, aby takovouto vylučovací žalobu (v řízení podle části třetí občanského soudního řádu /dále též jen „o.s.ř.“/, během něhož exekuční soud zpravidla provedení výkonu rozhodnutí podle § 266 odst. 2 o.s.ř. odložil) podala. **V tomto nalézacím řízení bude – na rozdíl od řízení exekučního, v němž neprobíhá dokazování v pravém slova smyslu, nýbrž pouhé osvědčování veřejnými listinami (§ 338b o.s.ř.) – provedeno dokazování podle ustanovení § 120 a následujících o.s.ř.**

4.

společné členství manželů v bytovém družstvu

a.

usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 2115/2005 ze dne 16. 5. 2006

k § 703 obč. zák.

Soudní praxe je jednotná v tom, že z povahy ustanovení § 703 obč. zák., jež zakotvuje – pozitivně i negativně – podmínky vzniku práva společného nájmu bytu, společného nájmu družstevního bytu a společného členství v bytovém družstvu, vyplývá nemožnost se od něj odchýlit (§ 2 odst. 3 obč. zák.); jde tedy o kogentní (kategorickou) právní normu, tj. takovou, jejíž použití na právní poměry, které upravuje, nemůže být vyloučeno ani omezeno projevem odchylné vůle subjektů právního vztahu, ani jiných subjektů (nebo státních orgánů).

V daných souvislostech to znamená, že při splnění hypotézy (podmiňující části) ustanovení § 703 odst. 2 obč. zák., jako konsekvent nastává to, co je vyjádřeno v její dispozici (normativní části), tj. vznik společného členství manželů v družstvu.

b.

rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 26 Cdo 98/2011 ze dne 6. 8. 2011

k § 143 odst. 2, 143a odst. 1 a 703 odst. 2 obč. zák.

Podle § 143a odst. 1 obč. zák. manželé mohou smlouvou uzavřenou formou notářského zápisu rozšířit nebo zúžit stanovený rozsah společného jmění manželů. Takto mohou manželé změnit rozsah majetku a závazků nabytých či vzniklých v budoucnosti, ale i majetku a závazků, které již tvoří jejich společné jmění. Předmětem této smlouvy mohou být i jednotlivé majetkové hodnoty a závazky. Podle § 703 odst. 2 obč. zák. vznikne-li jen jednomu z manželů za trvání manželství právo na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu, vznikne se společným nájmem bytu manželé i společné členství manželů v družstvu; z tohoto členství jsou oba manželé oprávněni a povinni společně a nerozdílně.

Manželé se mohou podle § 143a obč. zák. dohodnout o odchylném rozsahu společného jmění, nikoliv však neomezeně. Není pochyb, že členský podíl v bytovém družstvu je majetkovou hodnotou, nelze však přehlédnout, že členská práva a povinnosti v bytovém družstvu nejsou výlučně majetkovými právy (členství bývá často spojeno s nájmem družstevního bytu či s právem na uzavření smlouvy o nájmu družstevního bytu). **Společné členství manželů v bytovém družstvu je zvláštní a specifický institut, který vzniká ex lege bez ohledu na vůli manželů, jeho vznik, existenci a zánik upravují kogentní ustanovení občanského zákoníku a nelze je smluvně ovlivnit.** Otázku vzniku, existence a zániku členství v družstvu a společného nájmu bytu je třeba vždy posoudit podle úpravy v § 703 - § 709 obč. zák. (popř. podle obchodního zákoníku); není rozhodné, co případně obsahují stanovy družstva, neboť od této úpravy se nelze odchýlit (srovnej obdobný závěr zastávaný právní teorií – např. Dvořák, T. Bytové družstvo: převody družstevních bytů a další aktuální otázky. 1. vydání. Praha: nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 52 – 54).

Lze tak uzavřít, že vzniklo-li manželům společné členství v bytovém družstvu, nelze členský podíl dohodou manželů za trvání manželství ze společného jmění vyloučit. Byla-li takováto dohoda uzavřena (§ 143a obč. zák.), je pro rozpor se zákonem (§ 39 obč. zák.) neplatná.

5.

povinnost splnit závazek náležející do společného jmění manželů sjednaný jedním z manželů

rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 31 Odo 677/2005 ze dne 12. 9. 2007

k § 145 odst. 3 obč. zák.

Představa, podle které splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů, sjednaného jen jedním z manželů může věřitel v nalézacím řízení vymoci i (jen) po druhém z těchto manželů, vnáší značnou nejistotu do právních vztahů vzniklých na základě smluv, a to nejen na straně dlužníka, nýbrž i na straně věřitele, a zásadu, podle které z takto vzniklého závazku jsou co do smlouveného ujednání oprávněny a povinny jeho smluvní strany, ve svém důsledku prolamuje a popírá.

S přihlédnutím k teleologickému výkladu ustanovení § 145 odst. 3 obč. zák. nezamýšlel zákonodárce prolomit princip autonomie vůle smluvních stran v procesu vzniku závazků ze smluv a vnutit jim jako zákonný důsledek vzniku smlouvy prostřednictvím institutu společného jmění manželů jako další smluvní stranu i manžela smluvní strany.

Kdyby vskutku mělo platit, že každý individuální závazek založený jedním z manželů se stává společným závazkem manželů i v tom smyslu, že jeho splnění může být samostatně vynuceno jen vůči druhému manželu, pak by byla nadbytečná úprava, jež v § 143 odst. 1 písm. b/ obč. zák. hovoří i o závazcích, které vznikly oběma manželům společně. V pojetí kritizovaném výše by totiž každý závazek náležející do společného jmění manželů nasmlouvaný pouze jedním z manželů byl závazkem vzniklým oběma manželům společně.

Kromě toho by uvedené nutně vyvolalo problémy v exekučním řízení. Obecně totiž platí, že exekuce nařízená proti povinné fyzické osobě postihuje (logicky) nejen majetek ve společném jmění manželů, nýbrž i majetek ve výlučném vlastnictví povinné osoby. Vzhledem k tomu, že při nařízení exekuce není důvod zkoumat důvody vydání exekučního titulu (zde by jím byla vlastně jen existence společného jmění manželů s osobou, která svým jednáním závazek založila), v důsledku úpravy obsažené v § 44 odst. 7 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů by **po doručení usnesení o nařízení exekuce byl blokován i výlučný majetek povinného jako manžela, vůči němuž byl exekuční titul vydán toliko v důsledku úpravy obsažené v § 145 odst. 3 obč. zák. Dopady interpretace kritizované výše by tedy přesáhly sféru majetkového společenství manželů, což úprava učiněná v rámci institutu tohoto majetkového společenství zjevně zamýšlet nemohla.**

6.

osvědčení vlastnictví nemovitostí

rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 15 Kse 7/2010–67 ze dne 19. 5. 2011

k § 66 odst. 2 ex. řádu

Postižení nemovitostí manželky povinného, ačkoliv z výpisu z katastru nemovitostí vyplývá, že manželka povinného je výlučnou vlastnící uvedených nemovitostí a tyto nemovitosti tak nebyly součástí bezpodílového spoluvlastnictví manželů a ani následně nemohlo dojít k jejich transformaci do společného jmění manželů, není kárným proviněním soudního exekutora.

Oproti úpravě provedené v občanském zákoníku se při nařízení výkonu rozhodnutí vychází jen ze zákonného rozsahu společného jmění a nepřihlíží se ke snížení rozsahu majetku tím, že byl smlouvou vyloučen některý majetek a závazky ze společného jmění manželů anebo, že byl smlouvou vznik společného jmění zcela nebo zčásti vyhrazen ke dni zániku manželství. Nařízením výkonu rozhodnutí tedy může být postižen i takový majetek, který ve skutečnosti podle hmotné úpravy ve společném jmění manželů není. Vedle toho platí další zásada typická pro vykonávací řízení, že při nařízení výkonu rozhodnutí nelze zjišťovat, jaký majetek do společného jmění manželů patří a jaký nikoliv, ani to, zda vymáhaná pohledávka vznikla za trvání manželství povinného a jeho manžela, ale ani to, zda jde o takový typ individuálního závazku, který je podle hmotného práva považován za součást společného jmění manželů. Z uvedeného ustanovení je zřejmé, že exekucí lze tedy postihnout majetek patřící do společného jmění manželů již tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Existence společného jmění manželů se přitom v exekučním řízení důvodně předpokládá, nikoli prokazuje.

Podle § 66 odst. 2 exekučního řádu k provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného může exekutor přistoupit, jen jestliže bude listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popřípadě též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného. Uvedené ustanovení nestanoví dále omezující podmínky pro postup exekutora v tom smyslu, že by v okamžiku vydání exekučního příkazu měl dále „prokazovat“ vlastnictví povinného či zkoumat, zdali je postižení nemovitosti exekučním příkazem v souladu s ust. § 42 odst. 1 cit. zákona.

V případě, kdy z výpisu z katastru nemovitostí, který je jistě listinou vydanou státním orgánem dle § 66 odst. 2 exekučního řádu, je doloženo ve zkoumaném případě výlučné vlastnictví manželky povinného (nikoli však jakákoli forma vlastnictví povinného samotného), by dle názoru kárného senátu bylo na místě se ptát, zda soudní exekutor měl k dispozici ještě jinou relevantní listinu, která by dokládala, že nemovitost patří (i) povinnému, resp. že patří do SJM povinného a jeho manželky a splňuje kritéria § 42 exekučního řádu. Z přiloženého exekučního spisu existenci žádné takové listiny zjistit nelze. Exekutor výpisem z evidence obyvatel zjistil rodinný stav povinného i informaci o tom, kdy došlo k uzavření manželství, zároveň z toho správně dovodil, že nemovitost byla nabyta za trvání manželství a při použití vyvratitelné domněnky zakotvené v § 144 obč. zák. následně dospěl k závěru, že nebyl-li prokázán opak, je třeba považovat nabyté nemovitosti za majetek spadající do SJM. Zůstává však otázkou, zda výpis z evidence obyvatel je onou veřejnou listinou dokládající majetkový vztah povinného k nemovitosti. Výpis z evidence obyvatel nedokládá přímo o vlastnickém právu k nemovitostem (tj. podmínce předvídané ust. § 66 exekučního řádu) dle názoru kárného senátu ničeho.

V případě, kdy by další skutečnosti (výpis z katastru nemovitostí; kupní smlouva o nabytí do výlučného vlastnictví manželkou povinného) byly exekutorovi známy, bylo by lze dospět i k závěru, že bez dalšího by neměl soudní exekutor k vydání exekučního příkazu toliko s odkazem na ust. § 144 občanského zákoníku přistoupit. Za této situace, argumentace, že je možné postižení nemovitosti na základě vylučovací žaloby z exekuce vyjmout, by byla nepřipadná. Ustanovení § 66 exekučního řádu zcela jasně říká, kdy exekutor může k provedení exekuce prodejem nemovitostí přistoupit – jen, má-li listinami vydanými nebo ověřenými státními orgány, popř. též veřejnými listinami notáře doloženo, že nemovitost je ve vlastnictví povinného. Nelze tedy, není-li tomu tak a není doloženo (nikoli však již prokázáno) vycházet pouze ze zákonné domněnky existence SJM.

S přihlédnutím k výše uvedenému by bylo lze konstatovat, že jednání exekutora v tomto případě nebylo v souladu se zákonem, je však otázkou zda lze, za ne zcela jasného právního stavu, považovat jednání kárně obviněného za kárné provinění ve smyslu § 116 odst. 2 písm. a) exekučního řádu, resp. zda je toto pochybení dostatečně závažné nebo opětovné porušení povinností soudního exekutora stanovených právním předpisem anebo usnesením Komory, nebo narušení důstojnosti.

* Nutno podotknout, že kárný senát skutek nehodnotil jako kárné provinění i z toho důvodu, že samotný kárný žalobce, zde ministr spravedlnosti, nebral v předchozím posuzování stížnosti na činnost soudního exekutora jeho postup jako nesprávný, naopak hodnotil jej jako souladný se zákonem, vyplývající z dostupných listin. Obdobné pak bylo vyřízení stížnosti Exekutorskou komorou ČR, rovněž to vzal kárný senát v potaz.

Informace o možnostech pojištění soudních exekutorů

Spolupráce s RENOMIA

Společnost RENOMIA, a. s., která je partnerem Exekutorské komory České republiky v oblasti pojištění, je přední nezávislá pojišťovací makléřská společnost. Poskytuje širokou nabídku služeb ve všech druzích pojištění, likvidace pojistných událostí a risk managementu pro firmy, sdružení, jejich zaměstnance i pro jednotlivé občany. Již několik let je objemem zprostředkovaného pojistného největším pojišťovacím makléřem v České republice.

Pojištění profesní odpovědnosti

RENOMIA, a. s., pro Exekutorskou komoru České republiky vyjednala podmínky pojištění profesní odpovědnosti a ve výběrovém řízení na pojistitele, kdy jsme jednali, jak s lokálními pojistiteli, tak zahraničními, předložila nejlepší podmínky Slavia pojišťovna a.s. S touto pojišťovnou je uzavřena Rámcová pojistná smlouva. Soudní exekutor má možnost sjednat si pojištění profesní odpovědnosti s limitem pojistného plnění od 5 000 000 Kč do 50 000 000 Kč.

Kromě kvalitního pojistného krytí a příznivých cenových podmínek byly vyjednané velmi jednoduché podmínky pro zařazení soudních exekutorů do pojištění. Pro přistoupení do pojištění je nutné uvést sídlo exekutorského úřadu, IČO, požadovaný limit pojistného plnění a počátek pojištění. Při sjednávání individuálních smluv je zpravidla všemi lokálními i zahraničními pojistiteli požadován také údaj o příjmech soudního exekutora.

Vylepšení pojistného krytí

RENOMIA, a. s., vyjednala se Slavia pojišťovnou a.s. tyto další výhody:

- zahrnutí pojištění obecné odpovědnosti s limitem 2 000 000 Kč,
- pojištění regresů státu do plné výše pojistné částky,
- možnost navýšení i snížení limitu pojistného plnění během roku,
- možnost pololetní splatnosti pojistného,
- další slevu tj. za dobu trvání pojistné smlouvy 20 procent

Slavia pojišťovna a.s.

Na pojistném trhu je Slavia pojišťovna a.s. stabilním pojistitelem, který je schopen plně dostát svým závazkům. V roce 2010 činilo hrubé předepsané pojistné 658 mil. Kč, což znamená 15% nárůst oproti roku 2009. Předpokládaný meziroční nárůst pro rok 2011 činí 30 %.

Individuální pojištění exekutorů

Kromě pojištění profesní odpovědnosti nabízí společnost RENOMIA, a. s., soudním exekutorům, jejich zaměstnancům a rodinným příslušníkům možnost uzavření pojištění majetku, vozidel a pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnavateli.

Pojištění majetku je možné realizovat za výhodných cenových podmínek u pojistitele Slavia pojišťovna a.s. Lze sjednat pojištění exekutorského úřadu a majetku k výkonu funkce a současně pojištění soukromého majetku. Často žádaným produktem je pojištění věcí nemovitých a movitých zabavených v rámci výkonu exekuční činnosti.

Příklad pojištění majetku pro živelní nebezpečí, odcizení, vandalismus pro výkon činnosti exekutora		
Nemovitost ve vlastnictví exekutora	3 000 000 Kč	1 950 Kč
Soubor movitých věcí (kancelář)	1 000 000 Kč	3 600 Kč
Svěřené věci	500 000 Kč	2 125 Kč
Soubor vlastních cenností	250 000 Kč	2 100 Kč
Celkem za pojištění		9 775 Kč

Příklad pojištění soukromého majetku		
Rodinný dům	5 000 000 Kč	3 600 Kč
Ostatní stavby (bazén, oplocení)	500 000 Kč	360 Kč
Pojištění domácnosti	1 000 000 Kč	1 800 Kč
Odpovědnost z držby nemovitosti	2 500 000 Kč	360 Kč
Odpovědnost z běžného obč. života	2 500 000 Kč	360 Kč
Celkem za pojištění		6 480 Kč

Pojištění vozidel

RENOMIA, a. s., vyjednala zvýhodněnou nabídku na pojištění vozidel u Kooperativa pojišťovny, a.s., Vienna Insurance Group. Nabídka pojištění obsahuje široký rozsah pojistného krytí pro povinné ručení, havarijní pojištění i doplňková pojištění za příznivou cenu.

Příklad pojištění vozidla:

Nové vozidlo Škoda Octavia 1,6 MPI, cena vozidla 365 000 Kč, zabezpečení - zámek řadicí páky

Povinné ručení	limit plnění 70 / 70 mil. Kč	3 049 Kč
Komplexní havarijní pojištění	spoluúčast 5 %, min. 5 000 Kč	4 088 Kč
Pojištění čelního skla	limit plnění 10 000 Kč	713 Kč
Úrazové pojištění osob	poj. částky: smrt 150 tis., trvalé následky 300 tis.	324 Kč
Pojištění zavazadel	limit plnění 20 000 Kč	800 Kč
Roční pojistné celkem		8 974 Kč

Rádi odpovíme na Vaše dotazy týkající se pojištění. V případě Vašeho zájmu také rádi zpracujeme individuální nabídku.

Těšíme se na další spolupráci.

Kontaktní osoba pro záležitosti pojištění:

Mgr. Martina Krčmařová

Tel.: +420 221 421 734

Mobil: +420 724 371 367

E-mail: martina.krcmarova@renomia.cz

RENOMIA, a. s., Vlkova 46, 130 00 Praha

RENOMIA

Partner v oblasti pojištění

Zpráva o činnosti vzdělávací komise

JUDr. Karel Urban,
předseda vzdělávací komise

Vzdělávací komise se v průběhu roku 2011 sešla naposledy dne 8. 6. 2011. Hlavními body setkání bylo projednání a zhodnocení dosavadní činnosti a výsledky z provedených vzdělávacích akcí a dále naplánování dalších vzdělávacích akcí jak pro exekutory a kandidáty, tak pro koncipienty a vykonavatele.

V první polovině letošního roku bylo zrealizováno **jednodenní školení koncipientů**, které se konalo dne 8. 2. 2011 v sále Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Do programu bylo zahrnuto obchodní právo přednášené doc. JUDr. Karlem Markem, CSc. (Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně). Z následných ohlasů je zřejmé, že tematika a zejména přednášející svým projevem zaujal, s doc. Markem tak počítáme i na budoucích školeních s tematikou obchodního práva. Druhá část školení byla věnována trestnímu právu, které přednášel JUDr. Miroslav Růžička, Ph.D.

Ze strany účastníků školení zazněly následující **podněty k celkové koncepci školení**: Přednášející by se mohli více zaměřit na problematiku výkonu exekutorské činnosti než na obecné opakování trestního a obchodního práva. Problémem však mohou být příliš široce pojatá témata přednášená v krátkém časovém úseku, kdy se posluchač příliš nových informací nedozví. Uvedené se projevilo zejména u trestního práva, kdy přítomní za dvě a půl hodiny nezískali v zásadě žádné znalosti, kterými by již předtím nedisponovali. Bylo by proto vhodné směřovat přednášky na přípravu k exekutorským zkouškám a k praktické stránce vedení exekucí a podle toho je také koncipovat.

Dále ve dnech 21.-22. 2. 2011 proběhlo **diskusní fórum** v Zámeckém hotelu v Třešti, kterého se účastnili zástupci MS ČR, členové Ústavního právního výboru, členové Právní a legislativní komise EKČR, zástupci Slovenské komory exekutorů, vybraní

soudci a soudní exekutoři. Hlavním tématem fóra bylo zrušení dvojkoľejnosti exekucí a výkonů rozhodnutí, připravovaná velká novela exekučního řádu (nařizování exekucí, přetrvávající problémy v exekučním řízení, návrhy jejich řešení) a zejména ožehavá problematika nástupnictví exekutora (probíraly se návrhy na změnu, doplnění úpravy, srovnání právních úprav v jiných zemích).

V dubnu 2011 proběhlo **jednodenní školení vykonavatelů**, které zařídil JUDr. Zbyněk Poledna, soudce KS v Brně, pob. Jihlava, a dále Mgr. Ing. Jaroslava Tomešová, ředitelka odboru dohledu MS ČR. Dále bylo dne 6. 6. 2011 zrealizováno **školení pro administrativu**, jehož hlavní obsahovou náplní byl kancelářský řád. V této souvislosti komise navázala spolupráci s Mgr. Vojtěchem Jarošem, soudním exekutorem Exekutorského úřadu Znojmo. Na školení znovu vystoupila Mgr. Ing. Jaroslava Tomešová.

Pro následující období zvažuje vzdělávací komise **pořádání vstupního školení** pro začínající exekutorské koncipienty (jednalo by se o školení pro cca 20-30 lidí). Plán pro školení vykonavatelů a koncipientů bude stanoven obdobně jako v roce 2011. Do školení pro koncipienty budou mimo jiné zařazena témata: exekuční tituly (jejich promlčení, prekluze, vykonatelnost a judikatura), správní právo (účast přislíbil JUDr. PhDr. Karel Šimka, LL.M., Ph.D., soudce NSS ČR) a dědické řízení.

Koncipienty zároveň v rámci vzdělávacího plánu nejvíce ocenili doc. JUDr. Karla Marka, CSc., jenž přednášel o obchodním právu, vystoupení prof. JUDr. Josefa Fialy, CSc., z Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, který se věnoval občanskému právu, a vysoce hodnocena byla i kvalita přednášky Mgr. Pavly Fučíkové, soudní exekutorky Exekutorského úřadu Ostrava, na téma exekuční řízení.

Zpráva zkušební komise

Mgr. Jiří Král,
soudní exekutor Exekutorského úřadu Ostrava

Jako člen zkušební komise jsem se zúčastnil ústní části zkoušky, která probíhala ve dnech 8. a 10. listopadu 2011 v sídle Exekutorské komory. První den, tj. 8. listopadu 2011, mělo být zkoušeno sedm uchazečů. Dva uchazeči se však předem omluvili, tudíž bylo zkoušeno pouze pět uchazečů. V tento den zkoušel senát ve složení JUDr. Karel Urban, předseda senátu, dále členové JUDr. Ivana Kudrnová a Mgr. Jiří Král. Na úvod ústní zkoušky jeden člen zkušební komise senátu rozhodl písemnou část zkoušky a průběžně navázal dotazy k jednotlivým tématům, která byla uchazečům zadána. U písemné části jsme neshledali vážných nedostatků. Uchazeči vypracovali vše na základě zadání rozhodnutí v civilních, případně trestních věcech, zcela v pořádku. Nejčastěji se jednalo o rozhodnutí v exekučním řízení, v němž měli uchazeči zřídit soudcovská zástavní práva, případně vydat usnesení o částečném či úplném zastavení exekučního řízení. V oblasti trestního práva měli uchazeči za úkol zejména vypracovat rozsudek na základě podané obžaloby. Třetí okruh písemné zkoušky se většinou dotýkal problematiky stížnosti na postup soudního exekutora k Exekutorské komoře ČR. Uchazeč měl rozhodnout, zda měla být stížnost oprávněná, či nikoliv. I v těchto případech uchazeči zvládli zadaný úkol správně.

Následně byli uchazeči dotazováni na jednotlivé znalosti z oblasti občanského práva, hmotného a procesního exekučního řádu, obchodního zákoníku, pracovního práva, trestního práva a stavovských předpisů. Rovněž se objevovaly dotazy na problematiku rodinného práva, ústavního a správního práva. U některých uchazečů se projevil vážnější nedostatek v základních znalostech civilního procesu a rodinného práva. U části uchazečů byla zjištěna také neznalost základní úpravy stavovských předpisů Exekutorské komory a právní úpravy exekutorům velmi blízké – procesu dražby nemovitostí.

Po prvním dni uspěli z pěti zúčastněných uchazečů tři, zbylí dva exekutorské zkoušky nesložili. Dne 10. listopadu 2011 se ústní zkoušky zúčastnilo sedm uchazečů. Zatímco pět uchazečů splnilo zkoušku úspěšně, dva ji nesložili. Jeden uchazeč, který nebyl úspěšný, tuto zkoušku již opakovat s odstupem roku a půl, ovšem jeho znalosti nebyly prokázány v takovém rozsahu, aby opakovanou zkoušku složil. Celkově mohu hodnotit úroveň přípravy úspěšných uchazečů jako velmi dobrou. V poměrně krátkém časovém úseku totiž byli vystaveni dotazům z jednotlivých právních odvětví jak českého, tak evropského práva.

Exekutorské zkoušky v roce 2011

termín	přihlášení uchazeči	uspěli	neuspěli	nebylo povoleno složit zkoušku	vzali přihlášku zpět
1. 3.-11. 3.	15	11	0	3	1
1.11.-11.11.	25	12	5	5	3

Zkoušky vykonavatelů v roce 2011

termín	přihlášení uchazeči	uspěli	neuspěli	nedostavili se
11. 4.	38	33	3	2
17. 10.	45	41	2	2

JUDr. Stanislav Pazderka

Piercing the Corporate Veil Doctrine

The article focuses on Piercing the Corporate Veil Doctrine; the starting point of the article came out of common practice when big companies lawyers establish new companies with common subject of enterprise and customer base, although the business of the original company ended up in debts. This practice causes damage to the company creditors and it lead to construction of a doctrine by jurisdiction of American courts, which was to breach the exclusive property responsibility of legal persons. The author of the article explains the reasons why courts in their decisions doubt the responsibility of the company itself and proclaim direct property responsibility of a person who takes actions in the company name.

JUDr. Milan Makarius

Common Assets of Spouses and Responsibility for Obligations – Victory over Substance

The introductory article of the magazine main subject brings a summary of legal frame of spouses' property relations and points out its basic characteristics. It compares material law of common assets of spouses with the procedural law of this issue; as far as the enforcement process is concerned, the author comes to a conclusion that the legal frame for the enforcement procedure in fact does not respect the material law. The author points out that there are no legal rules for obligations originating out of the common assets of spouses.

Mgr. Petr Kunc

Influence of the Common Assets of Spouses Laws on Common Membership in Housing Associations Legislation

In this contribution, the author deals with question if and how the legal frame of the constitution of common membership in housing associations can be influenced by existence of common assets of spouses; in particular, he focuses on a question if common membership in a housing association originates even if just one of spouses comes into possession of member share in a housing association by inheritance, donation or exchange for his/ her exclusive possession. In this context, the author points out relatively imperfect laws and consequently their possible impact of the incorrect assessment of common membership of spouses in housing associations origination.

Mgr. Václav Kuchař

Imposing Legal Enforcement on Common Assets of Spouses from the View of State Surveillance

The article introduces fundamental court decisions in the field of legal enforcement while being imposed on common assets of spouses; the author comments from the view of state surveillance.

JUDr. Karel Svoboda

Relations between Abolishing an Item off Inventory Roll and Exclusion Action

Regional Court in Hradec Králové has concluded that the success of exclusion action is not qualified by previous early proposal by alleged owner of the affected thing to be abolished off inventory roll due to § 68 of Enforcement Act. The author believes this new regulation was therefore made in fact obsolete. JUDr. Svoboda introduces the way of consideration which concluded into this decision and afterwards he analyses it critically.

JUDr. Stanislav Pazderka

How Much Can Be Hidden under Enforcement Lien?

The article brings analysis of legal regulation on enforcement lien and focuses on objects of this type of enforcement procedure; the author brings two questions: "do the enforcement costs behave as a claim?" and "is it possible to register a claim to the proceeds of other judicial officer (executor) auction of debtor's assets?" Of course, the questions were answered subsequently due to particular laws.

content

anniversary

Mgr. David Hozman, Mgr. Petra Báčová
**Judicial Officers' Chamber of Czech Republic
operates for 10 Years** 4

A Judicial Officer Should Have a Piece of Tolerance Inside 13
(Interview with Artist Teodor Buzu)

articles

JUDr. Stanislav Pazderka
Piercing the Corporate Veil Doctrine 15

JUDr. Milan Makarius
**Common Assets of Spouses and Responsibility
for Obligations – a Victory over Substance** 20

Mgr. Petr Kunc
**Influence of the Common Assets of Spouses Laws
on Common Membership
in Housing Associations Legislation** 23

Mgr. Václav Kuchař
**Imposing Legal Enforcement on Common Assets
of Spouses from the View of State Surveillance** 28

JUDr. Karel Svoboda
**Relations between Abolishing an Item off Inventory Roll
and Exclusion Action** 30

JUDr. Stanislav Pazderka
How Much Can Be Hidden under Enforcement Lien? 33

history

JUDr. Petr Smolík
**Enforcement Against the Time
– What Did Not Find Space in the Almanac** 35

legislation

Views of Legal and Legislative Committee 39

court practice

**Imposing Legal Enforcement on Common Assets
of Spouses in Court Decisions** 42

news from the Chamber

JUDr. Karel Urban,
Report on Education Committee Activities 49

Mgr. Jiří Král
Report on Examination Committee Activities 50

Komorní listy

deváté číslo
www.ekcr.cz/komorni-listy

vzor citace
PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy XX/20XX.
Brno: EKČR, 20XX. s. XX–XX. ISSN 1805-1081.

Redakční rada
Mgr. Petra Báčová
Mgr. David Hozman
JUDr. Milan Makarius
Mgr. Vladimíra Medková
Mgr. Ondřej Svoboda
Mgr. Pavel Tintěra
JUDr. Jana Tvrdková

adresa redakce
Exekutorská komora České republiky
IČ: 70940517
Komorní listy
Husova 8, 602 00 Brno

tel. kontakt: 545 212 285
fax: 545 212 305
e-mailová adresa: redakce@ekcr.cz

překlad
Mgr. Tereza Michálková

sazba a tisk
PRINTECO s.r.o., Brno

zdarma
náklad 700 ks
vychází čtvrtletně
datum vydání 20. 12. 2011

MK ČR E 19153
registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on-line)

Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky

Exekutorská komora České republiky
při příležitosti oslav 10. výročí založení
děkuje sponzorům

ŽIVOT JE MNOHEM SNADNĚJŠÍ, KDYŽ DO VĚCÍ VIDÍTE

Zjevné výhody, jasné příležitosti, skutečné benefity. Vítejte v UniCredit Bank. Více informací v Kompetenčním centru svobodných povolání, tel.: **955 960 399** nebo **955 960 401-404**, nebo na kompetencni.centrum@unicreditgroup.cz.

 NEJLEPŠÍ BANKA 2011
CENA HOSPODÁŘSKÝCH NOVIN

 UniCredit Bank

JAK SNADNÉ!